1923 m. gruodžio mėn.

Nr. 12.

TURINYS.

1. Asmens kultūra ir visuomenės reikalai. Z. 577
2. Vai nepaliausiu. J. Paukštelis. 581
3. Debesys-vaikuokliai. Neris. 582
4. Sparvos. J. Paukštelis. 583
5. Kas gi krikščionys? A. Jakštas. 593
6. Kame išganymas? J. Lm. 597
7. * * * (eilės). Vyt. Svajonis. 600
8. Šniegulės. J. Paukštelis. 600
9. Tu užaugsi galingas drąsus sakalas, o aš pavirsiu baltąja gulbe. J. Keliotis. 601
10. Jaunuomenės mintys. Ed. Turauskas. 604
11. Spauda. Dr. J. Eretas. 606
12. Prie aukštųjų mokyklų reformos. Stud. A. Juška. 609
13. Brofesorius Ude. P. Pakarklis. 613
14. Ko tauta reikalauja iš savo inteligentų. prof. Udė. 614
15. Apie Austrijos aukštąsias mokyklas. J. Urmanas. 617
16. Liet. Univ. Matematikos - Gamtos fak. Stud. Miškininkas. 618
17. Ateitininkų gyvenimo kronika 619
18. Knyga ir menas. 620
19. Mūsų gyveuimas. 631
20. Kraštotyros draugija. P. B. 635
21. 1923 m. „Ateities“ turinys. 635

Redakcijos ir Administracijos antrašas:

Kaunas, Laisvės Alėja Nr. 3.

ATEITIS

Nr. 12. 1923 m. Gruodžio mėn. XIII.

Asmens kultūra ir visuomenės reikalai.

Per ketverius su viršum metų sumaterializėjusiai Europai teko klausyti kruvinojo karo dėstomų pamokų apie žmogaus laimės ant žemės nepastovumą, apie tautų medžiaginės gerovės pagrindų silpnumą. Tos pamokos buvo vaizdingai iliustruojamos plačiai įvairiuose kraštuose siaučiančiais gaisrais, žiauriais medžiaginių gerybių naikinimo reginiais ir tolydžio akompaniuojamos pragarinių mašinų trenksmais, brutaliais komandų šauksmais, karo aukų perveriančiais širdį vaitojimais, dejavimais, verksmais ir baisiais nusiminimo bei keršto pagiežos žodžiais. Ar daug kas iš tų pamokų tikrai pasinaudojo, sunku dabar pasakyti. Tur būt, deja, ne pakankamas skaičius tas nors labai prieinamai dėstomas pamokas išmoko ir jas reikiamai užlaikė atmintyje bei savo darbų kryptyje, nes Damoklo kardas dar vis grasinančiai švytuoja ir švytuoja Europos padangėse ir nerimą kelia taikos ištroškusiuose Europos kraštuose. Betgi nemaža yra tokių, kuriems kruvinosios karo pamokos ir politinio bei visuomeninio gyvenimo pertvarkymo rūpesčiai akis atvėrė, kurie suprato, koks yra vienų nuo kitų kultūros sričių priklausomumas ir jų palyginamosios vertės laipsniavimas. Nemaža ir drąsiai dabar rašoma apie materialistiškai orijentuotos kultūros krizį. Yra, tiesa, tokių, kurie rankas laužo iš nusiminimo, kad ant laisvamaniškų, dvasinius elementus niekinančių pagrindų statytas jų kultūros rūmas pradeda smarkiai irti ir griūti. Vienok nestinga ir tokių, kurie pripažinę tų pagrindų klaidingumą, kreipia rimčiau į gyvenimą žiūrinčių žmonių dėmesį, kad geresnei visuomenės ateičiai pirmučiausia pagrindus reikia tiesti kilniose asmenų sielų srityse. Didžiausias juk visuomenės turtas — tai lemtų pažiūrų, kilnių siekimų ir galingų pasiryžimų piliečiai. Rimta asmens vidaus kultūra — tai tikriausias ramstis visuomenės gerovei.

Kaip gi būtų gera, kad šito nusistatymo žmonių atsirastų kuo daugiausia mūsų tėvynėje, šalyje, kur tokį ilgą laiką „vargai šakojo, vargai lapojo, vargai vartuose žydėjo“! Mažos tautos piliečiams lengviau juk suprasti, kad geresnės visuomenei ateities viltis ne kumsčios ir materialinių turtų galybėje, bet pirmučiausia

dvasios jėgų ištobūlinime ir išplėtojime. Politinis bei visuomeninis atgimimas tik dvasiniame atgimime turi tvirtą pamatą ir tikros pastovios vertės. Kuomet gi dvasios kultūros srityje pažangos nedaroma, tai tuo pačiu darosi tautos išsigimimo ir politinės bei ekonominės jos gerovės nykimo pradžia.

Ateitininkų organizacija nuo pat pradžių savo egzistavimo visados aukštai vertino asmenų dvasios kultūrą ir jos nariai nuolat skatino vieni kitus prie pažangos šitoje srityje. Kas kart geriau pažinti kilnią katalikų pasaulėžiūrą, kas kart geriau jos gilių tiesų šviesoje nusistatyti asmens ir visuomenės reikaluose veikimo būdus, kas kart labiau ištobūlinti širdies jausmus ir tinkamai išauklėti valios energiją — tai visados buvo labai gerbiami obalsiai ateitininkų tarpe. Su ateitininkų skaičiaus didėjimu ir visuomenės politinės ir socialinės padėties gerėjimu, žinoma, ir musų organizacijoj asmens kultūra susirūpinimas turi didėti ir didėti. Juo didesnė organizacija, juo didesnėj proporcijoj reikia jai dvasios kultūros ištekliaus; juo visuomenėj vargai mažyn eina, juo reikia gyvesnių, tvirtesnių idėjinių srovių, kad apsaugojus ją nuo apsnūdimo ir sustingimo, nes materialinė ir apskritai išorinė gerovė paprastai migdo jautrumą dvasios reikalams. Organizacija, kuri savo tikslu yra pasistačiusi „visa atnaujinti Kristuje“ neturi teisės niekados ant pasisekimo liaurų užmigti, bet visados turi rūpintis pirmoj eilėj naujinti savo narių sielas, nes tik atnaujintos dvasios žmonės gali pradėti ir tęsti geresnę, vertesnę tautos gyvenime gadynę. Krikščioniškas idealas yra taip be galo kilnus, kad niekados negalima manyti jau jį turint įvykdytą asmens ir visuomenės gyvenimo nustatyme ir sutvarkyme. Ateitininkų organizacija tad pasistačiusi sau taip aukštą tikslą, tuo pačiu pasiėmė prievolės būti nuolatinės pažangos reiškėja.

Asmens ir visuomenės pažanga besirūpinant tenka ypač į du dalyku dėmesys kreipti į darbo linijas arba principus ir į tinkamą principų pritaikymą atskiruose atsitikimuose. Reikia stengtis kas kart giliau, plačiau ir aiškiau pačius principus pažinti, jų dvasią įskiepyti širdies jausmuose ir valios pasiryžimuose. Iš kitos pusės reikia vengti gyvenime šiokių ar kitokių nukrypimų nuo tų principų ir kas kart geriau stengtis jų laikytis savo darbuose. Tų dviejų sričių pažangos reikalus aš norėčiau čia bent kiek plačiau paliesti, įsileisdamas į kai kurias smulkmenas, kurios, mano išmanymu, būtų įsidėmėtinos draugams ateitininkams.

* * *

1. Žmonės, kurie nekenčia jokio vargo, netinka darbui pasauliui atnaujinti. Niekados nėra įvykę tikrai svarbių dalykų žmonijoj be kentėjimų. Žmonės, kurių centrinė mintis sukasi apie savo laimę čia ant žemės, nebus tikros pažangos nešėjai. Žmonės, kurie nematytų prasmės savo darbams, jeigu nemanytų pagalios prieiti prie ištaigingo gyvenimo, tai netikri idėjos darbo žmonės.

Ateitininkui lengva tų sakinių prasmė gyvai turėti omenėje ir tinkamai nustatyti savo gyvenimą. Kryžiaus religijos pasekėjas, ateitininkas be vargo, be kentėjimų būti negali. Persiėmęs karšta Kristaus meile, žmogus kenčia, vargą jaučia, kad nežiūrint į didžiausias pastangas taip menkai išreiškia savo asmenyje panašumą į Dievą, kad taip maža pajėgia kitiems padėti religiniam, doriniam ir kitokiam visuomenėje skurdui prašalinti. Kitų vargas — jo vargas. Kieno sielos centre yra gyva Kristaus idėja, su kuria yra sieloj suharmonizuotos visos kitos idėjos, jausmai ir pasiryžimai, tas negali būti patenkintas savo dorine verte ir visuomenės iš atžvilgio į Kristų padėtimi. Tas vargo, tas kentėjimų jausmas dorą žmogų neveda į nusiminimą, tik skatina prie darbo, prie kas kart uolesnio darbo ne del karjeros, ne del asmeninės naudos ar garbės. Šviečiant sieloje skaistesne, negu saulė, šviesa Kristaus idėjai ir širdyje liepsnojant Kristaus meilei, visuomenės vargai aiškiai suprantama, jautriai atjaučiama, ir einama tada su visu atsidavimu prie jų prašalinimo.

Eucharistininkų sekcijoj dalyvaujant ar kitais būdais reikia ateitininkui nuolat gilinti savo religinį gyvenimą, didinti savo dorinę vertę, tai ne pristigs idealizmo, reikalingo naujos gadynės pionieriams.

2. Sakoma, kad jauni žmonės dažnai yra linkę su pasigėrėjimu svajoti apie dėkingumą, kurio jie turi susilaukti iš visuomenės, jeigu jiems teko kokį naudingą darbą padaryti. Kuomet laukiamo dėkingumo nesutinka, tai apima jauną žmogų dažnai nusiminimas ir jis ne kartą meta idėjinį darbą ir pasineria vien asmeninės naudos rūpesčiuose.

Ateitininkui, žinoma, tenka savo sieloj vesti kovą prieš į bloga masinančius geismus. Bet dirbdamas Kristaus idėjai, jis aiškiai supranta, kad ne savo, bet Dievo garbei dirba.

Kas kokį idėjinį, ypač svarbesnį darbą dirba, tas jau turi būti pasirengęs sutikti nedėkingumą ir iš atskirų žmonių ir iš visuomenės pusės. Paprastai tik tie, kurie stengiasi įtikti minios užgaidoms, susilaukia minios gerbimo ir nuopelnų pripažinimo.

Ateitininkui reikia turėti tai omenėje ir savo sielą laikyti visada paruoštą sutikti nedėkingumams ir nuopelnų nepripažinimams.

3. Yra mūsų visuomenėje žmonių, kurie kaž kaip savotiškai supranta idėjos darbininko uždavinius. Padirbėję kartais naudingą visuomenei darbą kokius ketverius metus, paskui jį meta sakydami: „aš padirbėjau, tegu dabar kiti dirba, o aš jau turiu teisės rūpintis vien savo asmens interesais“.

Kiti, matydami pryšakyj visuomenės stovint nepatinkamus sau žmones, šalinasi del to nuo visuomenės darbo. Yra ir tokių, kurie sutiktų pozitingą darbą dirbti tik būdami valdžios viršūnėse; negalėdami gi ten patekti, tenkinasi užgautos ambicijos nepasitenkinimą rodę ir piktumo tulžį lieję ant tų, kurie jų nuomone neteisingai valdžioje jiems prigulimas vietas pasisavino.

Tų rūšių žmonėms arba stinga supratimo arba jie nepajėgia būti tikrai kilnios idėjos darbininkais. Ateitininkai, darbuodamiesi Kristaus idėjai, negali tik kuriam laikui pasižadėti būti jai ištikimais; ji turi perimti visą žmogų be jokių sąlygų ir apribojimų, jei norima, kad jos gaivinančioji jėga reikštųsi galingai darbuose. Ateitininkai, turėdami omenėje, pirmučiausia Dievo garbę, del šiokių ar kitokių visuomenės ar valdžios priešakyj stovinčių žmonių, nemes kilnaus darbo; priešingai, savo principų šviesoje, jie supras, kad tada, kada jų išmanymu visuomenė yra galingųjų skriaudžiama, tuomet kaip tik reikia uoliau imtis reikalingo, naudingo jos labui pozitingo veikimo.

4. Dabar įvairiuose kraštuose rūpinamasi, kiek galima, sutrumpinti samdomo darbo valandas. Kiek tai leidžia visuomenės labo atžvilgiai, tas trumpinimas negali būti peiktinas. Tik svarbu, kad darbui del duonos sutrumpėjus, būtų padidinama rūpestis idėjiniais asmenų kultūros ir visuomenės labo reikalais. Idėjinis darbingumas privalo ne mažėti, bet nuolat didėti. Taigi, kiekvienam ateitininkui turi būti aišku, kad jau reikia būti nusistačiusiam dirbti iki mirčiai kilnios idėjos šviesoje pagal visas išgales visados naudingą darbą. Žmogus, ką nors žymesnio gali padaryti, tik uoliai dirbdamas. Dažnai vidutinių gabumų žmonės, būdami darbštūs, daug daugiau visuomenės labui padaro, negu labai gabūs žmonės, kuomet šitiems trūksta energijos ir ištvermės darbe.

5. Visuomenės gyvenime metasi paprastai į akis, kas yra ant jos paviršiaus. Politiniai ir socialiai įvykiai labiau įdomumą sužadina negu gilesnės srities faktai, kaip antai doriniai ir religiniai. Bet moksleiviui, rimtai susirūpinusiam savo tinkamu nusistatymu, reikia savo sieloj pirmas ir vadaujamas vietas visados užleisti pasaulėžiūros ir religinės bei dorinės asmens kultūros reikalams. Tai lengva suprasti kad ir iš to, jog dideliam pasišventimui reikia kilnios idėjos šviesos ir valios energingiems pasiryžimams išauklėjimo. Kad būtų didesnė nauda iš mano atsidavimo visuomenei, reikia, kad mano asmuo savyje turėtų didesnę vertę; maža juk naudos iš netikusio žmogaus atsidavimo. Kad būtų galima daugiau atsiduoti visuomenei, reikia kad mano sieloj protas ir liuosa valia turėtų, kiek tik galima, daugiau valdžios ant žemesnių mano esybės galių. Kad prieiti čia prie geresnių rezultatų, reikia pirmoj eilej susirūpinti religine ir dorine savo sielos kultūra; juo šis kultūros darbas bus giliau pavarytas, juo bus didesnės ir visuomeninio darbo išdavos.

6. Svarbu labai socialiniu atžvilgiu paprastai mažai reklamuojamų šių dorybių įsigijimas: punktualumo laikymosi, ištesėjimo pasižadėjimuose, padarytų draugijų susirinkimuose nutarimų ištikimo vykdymo. Labai būtų gera, kad ateitininkai žymioje vietoje savo veikimo dėsnių sąraše tų dorybių reikalavimus pažymėtų ir patys kuo uoliausiai savo darbuotėje jų prisilaikytų. Minuta

į minutą punktualiai reikia pradėti draugijos susirinkimas, paskelbta paskaita ar koks vakarėlis. Ką ateitininkas pasižada padaryti, tai turi būti šventai visados ištesėta. Jeigu susirinkimuose daroma nutarimai, tai reikia būtinai pasistengti juos įvykinti. Toji organizacija, kuri pirmoji pradės visoj samplatoj laikytis tų svarbių socialių dėsnių, pradės tame svarbiame dalyke naują gadynę mūsų visuomenės gyvenime. Būtų labai malonu, kad ateitininkai pirmieji uoliai imtųsi šito darbo!

7. Pas lietuvius yra daug asmens užsispyrimo, santykiuose su sau lygiais šaltumo, šiurkštumo, užgaunančio tyčiojimosi, nedraugingos kritikos. Žinoma, reikia stengtis būti geru tėvynainiu, bet iš to neišeina, kad būtų prievolė laikyti nejudinamas mūsų sielose minėtas tautines silpnybes bei ydas. Tuo labiau katalikas moksleivis privalo tas visas piktžoles savo sieloje uoliai naikinti ir joms priešingas dorybes rūpintis įsigyti. Jai labai svarbu netik asmens doros, bet ir visuomeninio sugyvenimo bei visuomenės reikalų atžvilgiu. Ateitininkas privalo nuolat gaivinti savyje norą ir pasiryžimą, kame tik galima, ieškoti progos ką nors gera artimui padaryti. Šitoj srityj galima daug rasti progos ir medžiagos dorinei bei socialinei pažangai. *Z.*

Juozas Paukštelis.

VAI NEPALIAUSIU.

Tilki vis verkus, mano jaunyste,
Liaukis liūdėjus, mano brangioji! —
Gėlės tau žydi, paukščiai tau gieda
Tekanti saulė širdį vilioja...
Liaukis liūdėti!... Skinki, nuskinki
Šypsnį saulužės — rytmečio žiedą,
Brangųjį žiedą skinki nuskinki! —
Juo pasidžiaugsi, juo pusiguosi
Skaudžiąją gėlą jam išdainuosi...
Drauge vienatvės — mano jaunyste!

* * *

Vai nepaliausiu verkti, liūdėti,
Širdį pavergus, meilės netekus,
Skausmui pardavus, rytą laimingą!...
Lieka man ūkai, liūdėsiu lakūs,
Gėlės nuvytę, saulė sustingus.
Liūdną tik liūdną dainą dainuosiu,
Jai pasiskųsiu, jai pasiguosiu...
Ir nenutilsiu meilės gedėti!

* * *

Girios pabudo, švinta aušrinė,
Dainos, paukšteliai, upės srovena...
Ei išdainuoki, mano krutine
Suotemą meilės, — suotemą mano.

Neris.

Debesys-vaiduokliai.

Naktis. O vėjas staugia, kaukia,
Tarytum, raganų šimtai...
Ir debesys padange plaukia
Juodi, grasindami piktai.

Ne debesys! — Keliauja vėlės...
Štai, raitelis viens be galvos!
Jo žirgas lekia, kaip pašėlęs,
Iš kruvinos, baisios kovos...

Iškyla jūra, bangos dūksta...
Antai, suklupęs ant uolos,
Vienuolis niūkso... Bangos rūksta...
Jau virsta... Gelmės jį užklos...

Štai milžinų būrys atjoja,
Kaip vėtra, smarkūs jų arkliai.
Su priešais remiasi, kovoja...
Ir grimsta jūrosna giliai...

Antai, pilis didi, galinga,
Iškilus bokštais glūdumoj.
Jau griūva, puola nelaiminga,
Paskęsta jūrų gilumoj.

Pažvelk, kaip debesys aptemę —
Pagimdė juos audra, naktis...
Juose atsispindi mūs' žemė...
Juose gyvybė ir mirtis...

Kaž kur skubėdami jie plaukia,
Juodi, grasindami piktai...
Įtūžęs vėjas staugia, kaukia,
Tarytum, raganų šimtai...

23. IX. 9.

Juozas Paukštelis.

Sparvos.

Patsai savo akimis matęs mano artimo draugo Mateušo meilės dramą pasistengsiu ir kitiems ją šiaip taip nupasakoti. Aš manau, kad tas nupasakojimas nebus balsas tyruose, bet kiekvienam jaunam nepraktingam meilėje moksleiviui bus tikra pamoka.

Buvo šlapia ūkanota rudens diena. Lygumuose turgus jau išsiskirstė, tik ties Leibabinės alude keletas žmonių, jau įtraukusių, rėkavo. Viena kaimietė moteriškė barė savo vyrą, kad jis baigiąs vienas visus pinigus „prasprogti“. Patsai Leibabinė matydamas, kad „gut Gechäft a mit goi“, barzdą glostė ir varė vargšę moteriškę nuo durų. — Kam čia malti, sakyk kam?.. Man jau ausis nebegirdžia nuo tavo tokiam baise balse! — šnekėjo žydas, bet gavęs nuo jos „smarodas, parka“, įsmuko į aludę.

Tik toks buvo judėjimas miestelyj po turgaus.

Tuo laiku aš su savo draugu Mateušu ėjau į pamoką. Geras draugas buvo tas Mateušas, niekuomet jo pikto, surugusio nemačiau. Niekuomet, nors ir didelėj bėdoj jis nedejuodavo; jei jau visai stambi nelaimė tai tik rūkščiai nusišypsodavo, arba kokią dainą niūniuodavo sau po nosim. Dainininkas — be galo, be krašto.

Kito nelaimėj, gatavas buvo ir paskutines spėkas, paskutinį centą paaukuoti. Tik kiek Mateušas buvo siela gražus, tiek negražus kūnu. Kaklas kaip gervės, plaukai kaip šeriai pasistatę, juodas kaip čigonas. O kas labiausiai tai nosis fasoną ardė, kuri daugiau į riestą ragelį panašesnė negu į nosį, be to visuomet plaiskanota. Dar galima prikišti tai, kad Mateušas sykiu buvo griežtas švaros niekintojas ir jo veidas, rankos visuomet atrodė lyg nesenai lašinius valgius, panagiuos galėjai morkas sėti. Knygos jo lyg taukuose plukdytos.

Ir dabar jis su brolio išaugtiniu užsivilkęs ėjo ir atsigręžęs žiūrėjo į rėkaujančią moteriškę. Tik staiga knygos iš rankų pliumpt ir pasinėrė dumblynėje.

— A kad tave zuikiai subadytų, būtų susipurvinusios! — suriko Mateušas ir griebė knygas.

— Ką gi susipurvinusios, kad jau dumble paskendo! — tariau jam. Tuo tarpu Mateušas taip supurtino dumblinas knygas, kad visą Auksaragelio langę purvais lyg rašyte nurašė. (Žydą Auchregelį žmones Auksarageliu buvo pramanę).

— Dievui dėkui „Deutsche Sprache“ susidumblino, o šios dienos pamoka pasiutusiai sunki buvo! — džiaugėsi Mateušas. Šit jau ir mokytojo Gražulio vartai.

— Va kišk į kišenę ir išeidamas paduosi Viktytei — kišė man laišką Mateušas.

— Gudročius, ar bežinai kiek jau padaviau, o vis nė kuo neužmoki, — kalbėjau jam.

— Cit cit obuolių pustgortę nupirksiu, — tildė mane Mateušas.

— Ne, — atsakiau, — jei neprižadi parodyti ką tau Viktytė rašo, tai aš atsisakau būti tavo paštininku, — pastačiau sąlygą.

Gerai gerai tik paduok, — įdavė man laišką ir ėmė girtis apie jo su Viktyte meilę, net jam seilės tiško,

— Meldžiamasis besigirdamas nors nesispiaudyk ir prie durų pusvalandžio nesitvarsyk, eik, kad eini! — sušukau.

— Tylėk, jau tylėk tat dar Viktytė šgirs, — Mateušas patyliau sušnibždėjo ir gurino į prieangį.

Jo mylimoji Viktytė buvo mokytojo Gražulio sesuo, kurią jis irgi rengė i penktą klasę.

— Eik tu pirmas, — tu į penktą klasę rengiesi, o aš tik į ketvirtą — sušnibždėjo Mateušas prie kambario durų.

— Gudročius, — tariau, — Tu Viktytę myli, tau ir pirmenybė.

Mateušas nė kojų nenusišluostęs nė pabaldęs išsitiesė kaip vinis ir įdrožė į kambarį pirmas.

— A-ach! — katišku balsu kaž kas kniauktelėjo.

„Na," pamaniau „tur būt Viktytei per rakto skilutę žiūrint durims šiek tiek nosį siekė, kad peranksti atsiliepė, bet kaip grius, grius Mateušas atgal, kaip trenks su savo galva manajai, kad man net akyse sužaibavo, ir aš daugiau negu Viktytė suaksėjau.

— Ar „kvarabas" tave neša ant žmogaus? — surikau. Mateušą akimirksniu prakaitas išpylė ir užduseęs sušnibždėjo — Viktytę be bliuskelės užtikau...

— Dabar galima — atidarė duris. Mateušas nedrąsiai įėjęs tiesė Viktytei ranką mikčiojo: — E, e... sveika, Viktytė, gal išgasdinau, m-m-es, aš tave?

— Ne, mat dar nemaniau, kad jūs ateisit, ir šį tą tvarkiaus — nedrąsiai vaipydamos atsakė Viktytė.

Pasakysiu, kad Viktutė visai ne Mateušui. Jis palinkęs—ši kaip įdiegta; jis pajuodęs — ši geltonkasė, linaakė, raudona, kaip vyšnia; jo nosis ilga riesta — jos mažutė, apvali nelyginant pupa; jis sudžiūvęs, kaip šakalis — ji riebi kresna lyg „pampuškelė", ant rankų dubelės — žirnius galėtum mirkyti.

— Sėskite, Jurgis tuoj pareis — paprašė plonu balseliu. Jos akys kaip liepsnoją nodegulėliai, nerimo, degė, tai maloniai kreipėsi į Mateušo pusę, tai vėl susigėdusios lyg ko ieškojo po žemę. Vienu pažvelgimu drąsiai galėjai spėti, kad ši, gražiau pasakant, „burbuliukas", tik ir išsirbo nuo Mateušo meilės, kad jos širdelė, nelyginant sklidinas katilėlis ant ugnies verda ir konku-

liuoja neapsakoma karštybe, o dabar ir Mateušas man nematant meiliai pažvelgdamas dar daugiau kūrė jį.

Susėdom visi aplink stalą ir laukėmė pareinančio mokytojo. Viktytė šį tą kalbėjo, pagaliau pritrūko žodžių, ir tik žvilgsniais Mateušą kaitino ir pati raudo. Mateušo kaitimas tuo skyrėsi nuo Viktytės, kad jis daugiau alsavo, putė iš krūtinės, tarytum kalvio dumtuvė, o Viktytė tik retkarčiais, kada-ne-kada atsidusdavo.

Besėdint ji nuplešė sąsiuvinio kertelę ir du žodžius man parašė, paskui tuoj Mateušiui. Jau buvo beprasidedanti korespondencija, tik čiukšt ir mokytojas įėjo.

Tiesa sakant ne iš prastųjų buvo tas mūsų mokytojas. Gražulio pavardė jam labai pritiko. Vienu žodžiu kaip lietuvaitės sako „Gražus, malonus, aukštas, gerbenplaukis".

— Žiu, Vikte, kas tave sušildė, kad taip užkaitusi? — paklausė mokytojas.

— Nieko, mat kambaris tvankus, ir sušilau — ramiai Viktytė atsakė.

Gražulis nusivilko viršutinius drabužius, išsirožė ir pradėjo pamoką.

— Prašau išlinksniuoti žodį „parvus", — paprašė Mateušo.

— Sparvus, sparvos, sparva, — pradėjo drebančiu balsu Mateušas.

— Aš prašau ne sparvos, bet „parvus",—aiškino mokytojas.

— Sparvos, sparvu, sparva — linksniavo Mateušas, mat jam besėdint prieš Viktytę, tiek įkaito akys ir galva, kad rodėsi tik sparvos aplinkui užė šmišiliavo. Delto jis negalėjo sutikti, kad būtų kokie ten „parvus", nes tikrai sparvas matė.

— Kaip aš matau, tamsta ir širšonus vietoj sparvų tuoj pradėsi linksniuoti, — tarė mokytojas.

— Atsiprašau, man galva sugaruota, akyse dega, aš negaliu pamokos atsakyti, — teisinosi Mateušas.

— O tamsta? — paklausė mokytojas manęs.

— Ir man besėdint šalia Mateušo galva įkaito ir truputį sukasi, — atsakiau.

— Abudu ligoniai, na tai tik rytoj ateikit.

Taip taręs mokytojas tuoj užsivilko ir pirma mūsų išnėrė pro duris. Man dingtelėjo galvoj: ar ir mokytojas tik ne ligonis, ar ne pas širdies gydytoją jį kaž koks magnetas taip smarkiai ištraukė. Viktytė per prieangį mudu su šviesa išleido.

— Mateušeli, kas tau? Aš neišturėsiu, nenurimsiu, kol nepasakysi kas tau yra? — sušuko Viktytė ir ašaros nelyginant žirniai tik strikt, strikt, strikt nuo skruostų ant bliuselio. O rankomis spaudė jo kaktą teiraudamos ar aukšta temperatūra.

— Nurimk Vištyte (sujaudintas vietoj Viktytės pasakė Vištytė), aš sveikas, man tik... man tik... — pažvelgė į mane ir nebepasakė kas jam.

— Sakyk, sakyk aš nepaleisiu, kol nepasakysi kas tau, — linksmesniu veidu Viktytė kalbėjo ir nutvėrusi Mateušo abi ranki, spaudė kiek galėjo ir nejučia priglaudė prie krūtinės.

Aš būk nematąs ėmiau savo knygas skaityti ar nepalikau kurios kambary ant stalo.

— Man tik iš meilės taip — tyiiai Mateušas šnibtelėjo Viktytės ausin.

— Ach! — suaksėjo ir sutrepsėjo Viktytė.

— Tik rytoj ateikit, tik rytoj, — ragino Viktytė.

Mateušas sudieu pasakęs, dar klausė Viktytės kas iš gamtos užduota ir ilgai suspaudęs laikė jos rankelę, aš nematant įgniaužiau jai į kitą ranką laiškelį. Net neatsigręžusi sakytum, lyg katė pelę, piršteliais smarkiai sugriebė laiškelį ir nudulkėjo į kambarį.

Aš ir Mateušas išėjom. Buvo jau prietema.

Einant visą laiką Mateušas kalbėjo, kaip jo gyvenimui ir meilei su Viktyte ši diena labai svarbi ir net du kartu dumblyneje mėgino nusifotografuoti.

Paskui šnekėjo, kaip jis naktimis negalįs užmigti, nors jau pusgortį nuo šeimininkės pirktų aguonų suvalgęs.

Parėjęs į namus Mateušas pajuto tikrą galvos skaudėjimą. Ne sparvos akyse šmišėliavo, bet Viktytė tai be bliuskelės, tai verkianti, tai jam laišką rašanti, o ausyse vis skambėjo jos plonas balselis: „Nepaleisiu, kol nepasakysi kas yra!“ Apie pamokas jis ne pamanyti negalėjo. Truputį pasėdėjęs, pamanęs nuėjo gulti. Nors šeimininkė pusvalandį prastovėjo prie lovos su blynų lėkštele, bet Mateušo valgyti nepriprašė.

Jo ir mano šeimininkė buvo davatka Barborėlė — ją visi žinojo, kaipo Bažnyčios „kontorką“ ir miestelio davatkų viršininkę. Nors davatkos jos nekentė, bumbėdavo. „Žiūrėk, ta pataikūnė, storalūpė, meška ta, jau perdribo prie grotelio“,—rodydavo pirštais bažnyčioje šnibždėdavo tarpusavęs davatkos. Bet nežiūrint jų neapikantos Barborėlė buvo jų „Vadas“.

Ji nerimtųjų pletkininkių davatkų irgi nemėgdavo ir „cibdavatkėms“ jas vadino. Kartais tokių ir Stacijų vaikščioti prie kompanijos neprileisdavo; būdavo niukstelės kumščiu nugaron kuriai nori, ši ir pasilieka... Barborėlė buvo nepaprastai tvirta ir didelė. Nuo jos žingsnių visos bažnyčios grindos drebėjo, truputį pasistiebus bažnyčios Stacijas atsiekdavo pabučiuoti.

Tik visa nelaimė, kad jos gerklėje kaž kas buvo suirę, ir giedojo labai per nosįs, o paprastai kalbant kaip kalakutas burbuliavo.

— Vištytė, vištyte aš tik!.. — vidurnaktyj per miegą suriko Mateušas. Barborėlė net kelius kartus persižegnojo iš išgąsčio.

— Vištytė aš tik iš meilės! — vėl suriko Mateušas lovoje.

— Argi būtų mano kutuodė iš papiečkio išlindusi, — Ir iš lovos iškritusi Barborėlė puolė prie papiečkio žiūrėti ar tebėra kuduotė, bet višta papiečkyj pačiame miego saldume „barakatavo“.

— Šventas Angele sarge, tur būt jį nelabos dienos ėmė lankyti! — ir nutraukusi nuo sienos buteliuką su švęstu vandeniu tėškė į Mateušo lovą. Jam lyg pagelbėjo: apsivertė ant kito šono ir kietai užmigo.

Rytą Mateušas man pasisakė, kad sapnyje jis norėjęs Viktytę pabučiuoti, bet vos tik lūpas artinaus Viktytė nusigandusi ir šaukusi: „Jurgis!“ mat jai rodės, kad jos brolis ją pamatys. Taip Mateušas ir sušilęs, bet Viktytės nepabučiavęs.

Beeinant mums pas Viktytės brolį į pamokas Mateušo ir Viktytės meilė kasdien vienu C° didėjo. Prieš Velykas nežinia ar del Viktytės per karštos meilės ar del kitko Mateušas susirgo karštinėmis.

Nebepasakosiu jo visos ligos, nes manau skaitytojai ypač draugės neišlaikys neverkę. Vienu žodžiu Mateušas karštinėse apie Viktytę klajodamas šaukdamas balso amžinai prarado, o Viktytė ir nesirgdama daugiau už Mateušą perkentė; akys įdubo, nosis susmulkėjo, nuskurdo pašiuro ir tikrai liko nekurį laiką panaši nebe į Viktytę, bet į mūsų šeimininkės mylimąją kuoduotę vištytę. Gerai tie žmonės sako, ar šiokia bėda ar tokia vis tōms moteriškėms daugiau tenka.

Toki Dievo bausmė šiek tiek Viktytę atšaldė nuo tikėjimo (mat prieš tai ji buvo be galo dievota). Dabar bažnyčioj ji daugiau į Mateušą žiūrėjo, negu į knygelę. Mateušas irgi išvadą padarė, kad bažnyčioj verčiau manyti apie tokius kilnius dalykus, kaip meilė ir turint savąją numylėtinę geriau į ją žiūrėti, negu kaž keno parašytą knygpalaikę skaityti. Taigi sekmadieniais ir žiūrėdavo viens į kitą, kaip špokai į kiaušinius.

Tik vėl bėda, tas Gailionių smetonūsis Baniulis (pusantro sieksnio didumo žmogus) išsimanė bažnyčioje stovėti prie altoriaus kur ir Viktytė stovi. (Mat Viktytė visada eidavo prie didžiojo altoriaus, kad ant skadelių pasistojus geriau galėtų matyti Mateušą prie Didžinsko „lomkos“ stovintį).

Seniui Baniuliui nė mandagumo, nė gėdos, — užsistojo už Viktytės ir tiek. Ši ir šiaip graižiojasi ir taip, bet Mateušo kaip nemato taip nemato. Tokie nelaimingi keli sekmadieniai praėjo.

Tik per Sekmines Viktytę tur būt nauja „šv. dvasia“ apšvietė: ji atsiklaupė už Baniulio ir pro tokio didžiulio ilgas kinkas kart kartėmis galėjo matyti Mateušą. Vėliau visada taip darydavo, nebereikėjo nervuotis už senio nugaros. Kitokios gi išeities nebuvo. Atsitrauks nuo Didžiojo altoriaus laiptų — mažutė nebeįstengs pamatyti Mateušo.

Toj pačioj taip laimingoj Sekminių dienoj Lygumuose buvo suruoštas vakaras—statoma „Genovaitė“. Mateušas, Viktytei ir man nupirko bilietus, ir trečiame suole visi sėdėjome. Kol scenoje Sigitas su Genovaite meilės dainelę dainavo, tai ir Viktytė su Mateušu spaudėsi vienas prie kito ir kaž ką man negirdžiant kugždėjosi, bet kaip Genovaitė ėmė atsisveikinti su Sigitu, Vik-

tytės minkšta širdelė neišlaikė—pasriūvo ašarelės ir nusviro ant Mateušo kelių. Nekurį laiką ilsėjos, bet Mateušas pastebėjęs, kad žmonės visi ne į sceną, bet į juodu žiūri, paėmė Viktytę už rankos ir išsivedė laukan. Visą vaidinimo laiką jie negrįžo, tik man draugas sakė, kad ant pievelės pagal klebono rugius Viktytė ant Mateušo keliu apalpusi perbuvo, o Mateušas ją Sigito žodžiais ir meilės atdusiais gaivinęs.

Po vaidinimu juodu vėl pamačiau. Mateušas žmoniškai per pusiau Viktytę apkabinęs ratelyj suko, o Viktytė, kiek tik gerklė leido, dainavo. Patsai balsas kartais daugiau į jaunos kataitės kniauksėjimą panašus buvo, negu į dainavimą. Mateušas nedainavo, nes kaip sakiau, jis po karštinių balso neteko, tik šalyj Viktytės, taktą rodydamas, galvą kraipė.

Vidurnaktį, kuomet pagal papratimo, šokėjai, poromis bešokdami, į šalis vienas po kito iššokinėja, nebemačiau aš ir Mateušo su Viktyte. „Nejaugi“, manau sau, „jie būtų jau namų link nušokę?“

Eidamas pro klebono sodną pamačiau kaž ką judantį. Nušviečiau elektros lempute — gi žiūriu Mateušas kiša lūpas ištempęs prie Viktytės. Nesupratau ar jis bučiuotis norėjo ar taip ką į ausį norėjo šnibštelėti, tik lempute nušviestas, tarytum pardegintas atsitraukė nuo Viktytės ir čiupęs jos nuautą čeverikaitį ėmė pokšėti.

— Tai ko jūs taip atsiskyrę? — paklausiau.

— Nieko, mat man bešokant kurpaitei korkelė nulūžo; paprašiau Mateušo, kad prikaltų,—atsakė Viktytė. Tik kaž kodel jos balselis nelyginant mano balalaikos nutraukta styga, neramiai suvirpėjo.

Gegužinių laike daug dar panašių scenų aš pats mačiau, tik čia nevieta pasakoti, nes prie kompanijos skaitant gražiųjų draugių veidai gali perdaug kaisti.

Rudenį Viktytė ir Mateušas įstojo į Šiaulių gimnaziją, ir apsigyveno Ondanarčikų g-vėj Nr. 14. Nepamanykit, kad abudu viename kambaryj! Ne, Viktytė apsigyveno apačioj, pirmame aukšte, o Mateušas — viršuj, salkoje, Viktytė — su dviem savo draugėm, Mateušas—su manim. Jos mūsų salką „špokinyčia“ vadino, nes buvo šiek tiek į špokinyčią panaši: maža, vienu langu, tamsi ir netrumpas Mateušas rodėsi vis galva atrėmęs lubas laikė. Mudu jų kambarį „vištinyčia“ pramanėme, nes buvo taip pat tamsus, į žemes sulindęs, ir naujai įėjusiam darė įspudį vištinyčios, kurioj trys „vištelės“ tankiai nei iš šio, nei iš to kudakadavo.

Tiesa, nevisos jos buvo panašios į višteles. Ypač Biruta, kuri pusantro kart ir didesnė ir storesnė už Viktytę; plėčkaburnė, storabalsė, sartaplaukė, kojos—kaladės; baimė imdavo, kad, Dieve sergėk, kartais užpykusi nepaspirtų. Tik viena nosis jos nemenkam sudėjimui neatatiko; nelyginant žirninių miltų kleckiukas prie platokos lėkštės prilipytas.

Bet ir balsinga mergiotė buvo, kartais kad sužvengdavo, net mūsų „špokinyčios“ grindos drebėdavo.

Antroji Viktytės draugė Ancė tai tikra antelė pavasaryj. Nemenkas dekoltė ir „pamada“ pašvelninti plaukai tikrai antelės tualėtą priminė. O kas labiausiai — tai lyg kelių suknytė ir iki žemės nuleisti du sparnai. Be to labai antiška ir iš „natūros“ — linksma, talalokė, klausyk nei iš šio, nei iš to „klia, klia, klia“ ir nusikleka. Toks jos klegėjimas labiausiai Mateušui netikdavo. Jam šalyj Viktytės atsisėdus, rodydavos, kad iš jo Ancė juokiasi.

— Eik „Berazumiau“ ne iš tavęs juokiuosi, — sakydavo Ancė. Vartoti „Berazumiau“ ji buvo labai įpratusi.

Gražūs buvo tie gimnazijos laikai, daug jaunystės beprotysčių juose palydėjome. Pavasarį būdavo pareini, numeti knygas ir šventiesi su mergaičioms, kur pasivaikščioti. Ypač aš laimingas buvau, nes Mateušui einant su Viktyte, man Biruta su Ance palikdavo. Kiek šposų su jomis prikrėsdavom, kiek dainų pridainavom. Mateušas gi paskui eidamas (jis visuomet kaž kodel eidavo paskui) su Viktyte rimtesni būdavo. Jis svajodavo jai apie ateitį, apie laimę; ji kartais ko neužsnūsdavo eidama padėjusi galvą ant jo peties. Vieną syk išėjus už miesto, kaž koki skiedra Viktytei pasipainiuojo po kojų ir ši ko neparkrito; tik dėkui Mateušui šis paspėjo sučiupti į glėbį.

Buvo pirma gegužės. Gamta tartum nelyginant mano tetulė, kai išgeria stipraus alaus, kaito raudonavo, saulės spinduliai lyg iš pečiaus išbrauktos žarijos triško spindėjo. Parėjęs iš pamokų, eisiu, sakau, pavaikščioti. Mateušas nuo vokiečių kalbos pamokos pabėgęs jau senai pas Viktytę sėdėjo. Nueinu į vadinamą vištinyčią; gi žiūriu viena Biruta atsisėdusi ant lovos, ir už kojos nusitvėrusi vaitoja rėkia.

— Ar pagedai, Birutėla, ko taip rėki? — paklausiau.

— Ar pagedai, ar pagedai! — megdžiojo mane.

— Gi tas šleivakojis Mateušas, savo Viktytę bešokdydamas, užsirioglino ant kojos ir mažąjį pirštelį visai suplojo!

— Vargšė Biruta!.. Bet kur gi Mateušas?

— Gi kaž ku r išsivilko su Viktyte; žadėjo pas ežerą eiti!— piktai atsakė Biruta.

Matydamas, kad su ja šį kart šnekos nebus, išėjau kapų link Mateušo su Viktyte ieškoti. Eidamas per kapus manau sau gal nepamatys kokia davatka, imsiu ir šoksiu per kapų mūrinę tvorą nes tiesiau bus į paežerį. Pasibėgėjau ir stryktelėjau, tik:

— O Jėzus Marija! — nesavu balsu riktelėjo man po kojų.

— Ar nelabieji jums čia liepė prie mūro tvarsytis — truputį persigandęs surikau.

— Mes ilsėjomės, — griaudžiai dejuodama teisinosi Viktytė r čiulpė parmintą rankelę.

— Rytoj rašto darbas, kaip aš berašysiu, kaip aš berašysiu! — Vis skundėsi vargšelė. — Tiesa sakant ir mane gailestis paėmė. Taip smarkiai šokau ir tiesiai ant Viktytės dešinės ran-

kos. „Apsaugok, Pone, jei prisieitų prie šliūbo, tai visai nedailiai atrodytų su raudonota ranka“, maniau sau.

Mateušas, viena ranka Viktytės žaizdą spaudydamas, antra man grumojo.

— Ką po velniais? Kaip skelsiu į antausį, tai suprasi ant žmogaus nelipti! — Jo akys smarkiai mirksėjo ir ašaromis pasiurę lyg stiklinės blizgėjo. Tais Matausžo žodžiais Viktytė dar labiau susigraudino, ir skausme siaura jos kaktelė tiek susikvoldavo, kad aš vos galėjau nuo juoko susilaikyti.

— Tu gelažėlės nerodyk, o rink raukažolių, — užrišime žaizdą, kad nesetritų, — kalbėjo Mateušas. Ir ėmėme abudu „daktarauti“ apie Viktytės ranką. Mateušas Viktytę atsargiai paėmė ant kelių, kad geriau būtų laikyti, aš jos ranką rišau.

Rytą gimnazijoj pastebėjau nepaprastą dalyką. Mateušas nė į klasę neina, nė po karidorių nevaikščioja, tik prie garderobo durų be perstojo rūko ir rūko. Viktytė ranką persirišusi tik retkarčiais iš klasės galvą teiškiša.

— Viktyte, kas Mateušui yra? — priėjęs paklausiau.

— Atsiprašau, pasijuok Tamsta iš piemenės, o ne iš manęs! Kas man Mateušas, kad jį man lygini? — mandagiai ir smarkiai atidrožė man Viktytė.

— Devynios „pėtnyčios“, — tyliai sušnibždėjau sau. Einu prie Mateušo:

— Ar užgeso? — paklausiau.

— Šit skaityk!—ir pakišė man apspurusį popiergalį. Ėmiau skaityti, o Mateušas vis rūkė, tartum norėdamas savo širdgelą dūmuose „išvendzyti“. Tas popergalis buvo tai „nota“, kuria Viktytė išdėsčius visas Mateušo neigiamas puses, atsakė savo meilę.

— Ar pagedo, nei iš šio nei iš to! Argi būčiau negeroj minutėj ranką sumindžiojęs, kad Viktytė taip greit ją Mateušui atsakė! — maniau sau vienas.

— Kas man dabar daryti? — klausė Mateušas.

— Nieko daugiau nelieka, kaip imti ir pasikabinti — pasijuokiau.

— Tau juokai, o man gali būti ir teisybė! — kalbėjo Mateušas. — Ei, tu man koją numynei, o jis tavo Viktytei ranką... Pakorojo Dievas — džiaugėsi pro šalį eidama Biruta. Skambutis suskambino ir nuėjau į klasę.

— Klasėj sėdėdamas išgirdau—Ancė patyliai klausia Viktutės:

— Ar iš tikrųjų tu Mateušą jau pavarei?.. —

— Tylėk, tylėk aš tik tyčia jį erzinu — sušnibždėjo Viktytė. Aš negalėjau juokais išsilaikyti.

— Nuo tos dienos Mateušas liko, kaip žemaitis arklį pardavęs... Viktytė gi atbulai – linksmesnė raudonesnė, tartum pazairė. Tik kartais praeinant pro Mateušą truputį veidelis apsiniaukdavo. Bet kadangi Mateušas nuo tos dienos sakėsi esąs ligotas, tai Viktytės apsiniaukimo nepastebėjo.

Matydamas, kad Viktytė su Mateušu reikalo nebeturi, pradėjo apie ją suktis mokinys 8-s kl. vokiečiukas Kling, vyras pusantro žydo didumo, ir ne tiek panašus į durų sulenktą klengę, kiek į mūsų Balio Sruogos min mą „smutkelį“. Iš veido — rudakis, dalgenosis, ypač gražu būdavo žiūrėti, kada jis su Viktyte šnekėjo karidoriu vaikščiodams; jis dvilinkas sulinkęs klausėsi ką jam Viktytė šnekėjo, ši gi stiebdamos, galvelę riesdavo, kad atrodytų didesnė. Šis laibas kaip botagas, ji apvali, lygi. Tik ta laidokė Biruta neiškentusi sakydavo, kad Viktytė, nežiūrint jos pastangų būti didesne, Klingiui tik iki paskutiniojo guziko tesiekanti.

Taip ir slinko Mateušui tos liūdnos dienos, nelyginant, kaip tie pilki debesėliai padangėmis. Aš apie Viktytės monus jam nieko nesakiau. „Tegul pakenčia“, manau sau: „didesnė bus meilė skausme subrendusi“, anot mūsų dainiaus žodžių. Bet jei būčiau iš anksto žinojęs mano tylėjimo pasekmes, gink Dieve, būčiau kelius kartus Mateušui viską išpasakojęs.

Buvo tamsus ūkanotas žiemos vakaras; savo „špokinyčioj“ vienas matematiką kaliau.

Tik išgirdau — Ur-ru-ru — laiptais kaž kas galvatrūkčiais atbėga. Staiga duris pradarė, — gi mano draugas Adomas.

— Eik greičiau! — sako — Mateušas nusišovė — ir daugiau nieko, nė kur nusišovė, nė delko nepasakęs vėl žemyn laiptais nudardėjo. Mane lyg kas būtų šalto vandens viedru perpylęs. Gal sakau Viktytė dar nežino ir aš galvotrūkčiais pasileidau apačion į „vištinyčią“. Ką gi aš pamačiau. Viktytė prie pečiaus parkritus, rodėsi jau Dievui dūšią atiduodanti. Biruta išblyškus lyg poperis bėgioja po kambarį ir šaukia nesavu balsu: „Ar aš nesakiau, ar nesakiau, kad taip bus!“ — Šeimininkė su Ance šutintas garstyčias prie galvos Viktytei klojo. Aš dar labiau nusigandau.

— Gelbėkit nors tą, kad jau anas pas Abraomą — sušukau, ir puoliau pulso žiūrėti. Bet mat išgasty kiekvienam galva susisuka — pasijutau ranka belaikąs už kojos riešo. — Tfi — nusispioviau susipratęs ir čiupau už rankos pulso žiūrėti. Tuo tarpu Viktytė sunkiai atsiduso ir griaudžiai sudejavo. Matau, kad nieko šutintos garstyčios negelbsti, ir ėmiau minėti apie gydytoją. Bet gydytoją paminėjus ligonis tuoj ėmė judėti ir: — Tik gydytojo nevežkit, — sušnibždėjo.

„Na Dievui dėkui“ — pamaniau sau, ir pačiupęs į glėbį norėjau ligonę į lovą paguldyti. Kas tau, sunki ir slidi: kaip krisiu krisiu aš su ja, ką tik galvos nepersiskėliau.

Tuo tarpu įėjo minėtasis Kling. Viktytei ligą, kaip ranka atėmė. Kad kils nuo žemės, kad ims Klingui kumščiu grumoti pagal kišenes (mat aukščiau nepasiekė):

— Beširdis tamsta, puslaukinis, žmogžudys!

Mat jai Adomas tarstelėjo, kad Klingas Mateušą nušovęs. Kling, taip ūmai nei iš šio nei iš to užkluptas, smuko atgal. Ei-

damas į namus nežinojo nė ką manyt, ir gailėjosi kam išėjo nesužinojęs už ką.

Klingui išbėgus vėl įbėgo be dvasios Adomas.

— Nenusišovė, nenusišovė! — suriko jis.

— Ach! — iš džiaugsmo ligonis riktelėjo. — Tai Dievui dėku!

— Tai ko tu mumis gazdini? — puoliau prie Adomo.

— Cit, cit — tuoj išpasakosiu kame dalykas, — kalbėjo Adomas — Juk matote koki ūkanota naktis. Mateušas eidamas į namus susitiko kaž kokį ilgakinkį vyrišką, ir jam pasirodė, kad tai Klingas.

— Tai tur būt vėl tos nelaimingos sparvos ėmė šmilšiluoti?— pertraukiau.

— Ne. Jis iš širdies skausmo nebesusilaikė ir nustvėręs už apikaklės traukė nepažįstamąjį į dvikovą. Šis numatydamas patogesnės vietos nerasiąs tuoj ir užmojo Mateušui lazda tiesiai per nosį. Kad žinotumėt taip smarkiai, kad Mateušui ir nosį suplojo ir apsvaigino.

— Oi nosį, nosį... — pravirko Viktytė, ir perkrito ant lovos, o Ancė, sulig papratimu ėmė juoktis.

— Tai kur dabar Mateušas? — paklausiau.

— Nugabenom į ligoninę. Gydytojas sako, kad nosies pernauja subudavojimas ir suaugimas, tęsis visą mėnesį.

— Gerai jam gerai, man kojos pirštelį suplojo, jam už tai dabar nosį suplojo — vėl džiaugėsi Biruta. Mes apgailestavę Mateušo likimą išėjom. Viktytė kaip sodrus lietus pilkiems debesims apsiniaukus tyliai verkė.

Iš tikrųjų, Mateušas ligoninėj išgyveno visą mėnesį, kol nosį sutaisė. Bet pagal žmonių patarlę „nerankoto“ to nepažįstamojo būta, kad lazdos tik vienas šveitimas taip išmušė Mateušui meilę iš galvos, kad jis draugams aiškinant ir jo suplotąją nosį pavyzdžiu rodant, nieko apie meilę neatminė, nieko nežinojo. Tiesą sakant, viskas žuvo, kaip ugnyj. Vargšė Viktytė kiek nepriverkė, kiek laiškelių neprirašė atsiprašinėdama, supliuško suliesėjo ligi nebe ta — bet nieko Mateušui negelbėjo; atsiprašant, kaip nelabasai Kryžiaus, Viktytės bijojo. Ir tur būt amžinai jam meilę išmušė. Baigęs gimnaziją jis žada važiuoti į vienuolyną. Viktytė irgi kasdieną sąžinę perkratinėja, ir jei tik Mateušas, tai ir ji važiuosianti vienuolynan.

Tuo Mateušo ir Viktytės dramos pirma dalis ir baigiasi.

Kaunas 23.XI.23.

Kas gi krikščionis?

Del ateities nustatymo grūmias šiandiena dvi evangeliji — dabarties galiūno ir viršžmogio evangelija ir šventuolio evangelija. Iš jųdviejų viena tenka pasirinkti. Dabarties viršžmogis nori būti aras, žvaigždė danguje, saulės kaimynas. Jis nori būti kaip dievai — visa žinąs, visa galįs. Savo širdy jis taria sau: pakilsiu į dangų, statysiu savo sostą virš žvaigždžių, skrisiu virš debesų, prilygsiu Augščiausiajam.

Tai yr pradžia evangelijos pagal Liuciferį. Jos credo trumputis, jame tėra tik vienas dogmatas. „Aš tikiu vien savimi. Amen.“ Dabarties žmogus yra sosto pretendentas. Jis trokšta viešpatauti. Demokratijos gadynė nieko čia nekeičia. Karaliai del to ir metama lauk, kad kiekvienas nori sostą sau paveržti ar bent vieną jo lentgalį savu pavadinti.

Antroji evangelija — tai ta, kuri yra skaitoma gruodžio 8 dieną. Jos pradžia yra: Gratia plena. Dominus tecum — Tu malonės pilnoji, Viešpats su tavimi. Tai religijos evangelija. Šv. Jonas savo slaptingame Apreiškime jos idealą yr šiaip nunupiešęs: „Didis ženklas danguje. Moteriškė apvilkta saule, mėnulis po jos kojų, ant jos galvos dvylikos žvaigždžių vainikas.“

Iš tų dviejų evangelijų vieną turime rinktis arba Lucifero evangeliją, skelbiančią didybės maniją, kurios galas — puolimas arba Nekaltai Pradėtosios evangeliją, nusižeminimo evangeliją, kurios galas yr dangun ėmimas. Noras įsigyti didybės glūdi mūsų kraujuje. Klausimas tik, kuriuo keliu teisėtu ar neteisėtu, revoliucija ar paklusnumu, puikybe ar malone norima tai pasiekti. Aštuntasis gruodis mums nurodo kelią. Aštuntasis gruodis yra tai malonės diena, diena viršgamtinės didybės, pasiektos viršgamtinėmis priemonėmis.

Krikščionystė yra viršgamtinio žmogaus tikslo, viršgamtinio gyvenimo religija. Mes esam žmonės. Žmonės susideda iš kūno ir sielos. Būtybės be kūno nėra žmonės. Būtybės be sielos nėra žmonės. Taigi be kūno ir be sielos nėra žmogaus. Kūnas ir siela tur susijungti. Tuomet tik esti žmogus, tiktai gamtinis koks jis pasaulin ateina. Bet tai da toli gražu ne viskas. Sykį užgimę, mes turėjom dar sykį gimti. Mes užgimėm iš naujo iš vandens ir Šv. Dvasios. Mes tapom apkrikštyti. Mes tapom krikščionys.

Kas yra krikščionis? Vienas šventasis ir mokslininkas yr taręs: krikščionis — tai siela kūne ir Dievas sieloje, kaip kūnas be sielos nėra žmogus, bet pūnąs lavonas, taip ir siela be Dievo nėra krikščionis. Jai trūksta antrojo gyvenimo. Jai trūksta Dievo. Siela be Dievo turi pirmąjį gamtos gyvenimą. Bet antras gyvenimas, prasidėjęs su krikštu, yra prarastas. Dievui sielą apleidus,

ateina jon mirtis, antroji viršgamtinė mirtis, bedievybė, nuodėmė. Galima tokia būtybė žmogum vadinti, bet jau negalima ji vadinti krikščioniu tikra to žodžio prasme.

Laikykimės tvirtai tos tiesos: krikščionis yr daugiau neg paprastas žmogus, netik laipsnio bet ir esmės atžvilgiu. Krikščionis yra būtybė prašokstanti gamtą, kaž kas nauja, neapsakomai didinga. Krikščionis tai kaž kas virš gamtos, kaž kas dieviška. Tai yra dogma. Visiems ją priėmusiems Kristus yr davęs galybės tapti Dievo sūnumis.

Tame glūdi visa išganymo reikšmė. Šv. Augustino pasakymu: Dievo Sūnus yr tapęs žmogumi, kad žmogus taptų Dievui panašus. Jis tapo žmogiškos prigimties dalininkas, kad mes taptumėm Dievo prigimties dalininkais, kas kalba apie krikščionystę kaipo meno, mokslo ir tautų gerovės rėmėją, o nutyli dvasiškoj sieloj gyvenimą, ką mes vadiname pašvenčiamaja malone, tas yra plepikas ir neturi supratimo apie krikščionybę.

Jei krikščionystė pasaulį rojum paverstų, o neįstengtų Dievą sielon įdiegti, ji būtų žvangantis varis ir skambančios kanklės. Krikščionystė yra viršgamtinio gyvenimo religija. Krikščionis — tai siela kūne ir Dievas sieloje.

Mes matėm, kas yr krikščionis. Tai būtybė, kurioj šventasis Dievas gyvena. Bet kas yr šventuolis? Tai yra krikščionis gyvenąs visas viršgamtiniu gyvenimu. Krikščionis, kurs visas gyvena iš Dievo, Dievuje ir Dievui. Krikščionis, kurs pilnai yr persisunkęs viršgamtinio gyvenimo, viršgamtinės šviesos, viršgamtinių jėgų srovėmis. Taigi tas, kurs, panašiai į Dievo Motyną, yr malonės pilnas. Pilnas Dievo, sudievintas, tas, kurs saule apvilktas ir mėnuo po jo kojų. Tai Nekaltai Pradėtosios sūnus.

Krikščonystė yra viršgamtinių gyvenimo jėgų religija. Viršgamtinio gyvenimo joks žmogus negal įkurti; tą gyvenimą pagaminti tegali vienas Dievas. Visi mokslininkų bandymai pagaminti dirbtinai elementariausią gyvybę nuėjo ir nueis visada niekais. Dievas kiekvieną sielą tiesiog tveria. Juo labiau tai pasakytina apie augštesnį dvasios gyvenimą. Joks talentas, jokia įsaka, jokia galybė, jokis žemės lobingumas to nepadarys. Tai padaryti tegali tik vienas Dievas, o žmogus nieko daugiau nesugeba, kaip vien būti tam įrankiu ir malonės kanalu kitems.

Kristus yra vynmedis. Mes vynuogės. Visi malonės syvai eina iš Jėzaus. Tai dogma. Be Jo mes nieko viršgamtiška negalim padaryti. Taip — nei daug nei maža, bet tiesiog nieko! Jėzus vienas tepadaro viską. Mes be Jo — nieko.

Šios gadynės pasaulis tetiki vien tuo, kas yr gamtiška — talentu, energija, pramonės, technikos, prekybos, mokslo, politikos visuomenės darbais. Nei vienas šimtmetis nėr tiek dirbęs visose gamtos srityse, kaip XIX-sis, joks šimtmetis, kaip šis liberalizmo šimtmetis nebuvo tiek atsidavęs griovimui tikėjimo į viršgamtiškos malonės gyvenimo jėgas.

Dėliai to viršgamtiškumo ideja vis daugiau ir daugiau nyko iš moksliško, politiško, socialio, ir ekonomiško veikimo. Dirbta taip, lyg Kristus niekados būtų taręs; „be manęs nieko negalite nuveikti“. Buvo katalikų, mokslininkų, politikų, pramonininkų, medikų, amatininkų, bet, deja, maža buvo katalikiškų mokslininkų, politikų, pramonininkų, daktarų, darbininkų.

Kas gi atsitiko? Mes tai matom nuo rugpiūčio 1 d. 1914 m. Talentas, energija, naturalizmas subankrutijo. Pramonė, prekyba, politika, mokslas bujojo puikiausiai, tačiau apvylė. Įvyko taip, kaip kitados Agėjas pranašavo: „Jūs sėjat daug, bet suvežat maža. Jūs valgysite, o nebūsite sotūs. Jūs vilksitės rūbais, o nesušilsite. Gavę užmokesnį, krausite į kiaurus maišus“... Gamtinių priemonių neužtenka žmonijai geresniai padaryti. Jos neįstengs suteikti jai laimės.

Nuo 1914 Dievas auklėja ir lavina mus nusižeminime. Jis nori priminti mums vynmedžio prilyginimą. Be Kristaus nieko jūs neįstengsite padaryti. Kaip nukirsta šaka būsite atmesti, sudžiūsite ir būsite sudeginti. Mūsų šių dienų pasiputimui tai labai skaudu. Bet pamoka buvo reikalinga. Platus moksliškas ir socialis veikimas be pašvenčiančios Dievo malonės yr nieko vertas. Amžinatvėje nėr už tai jokio užmokesnio. Dievui to nereikia. Daugiausia tai tarnauja nebent kaipo traša labui. Garbingi krikščionies veiksmai, jei jų pašvenčiamoji malonė nėr sužadinus, lydėjus, sudvasinus, nušvietus, sudievinus, yra be vertės amžinatvei. Augustino žodžius galima apie tai vien tarti, jog tai esą „magni passus extra viam — dideliai žingsniai, bet iš kelio.

Tai yra aštuntojo gruodžio evangelija, — malonės šventutumo, sudievinimo evangelija. Tuo keliu einant galima tapti malonės pilnam, kaip Marija, tik ne savo jėgomis, bet per šv. Dvasią ir Jėzų. Rusijoj yr išsiplatinęs Dievo Motynos paveikslas iš 6 amžiaus. Marija ten yra nupiešta spindulių jūroj; Marijos krūtinėje lyg saulė, lyg spindinti ostija žėri Jėzus. Jėzus gyvena Marijoj, Jėzus yra jos vidurys ir gyvenimas. Atrodo, lyg Marija neturėtų kaip kiti žmonės širdies ir sielos. Jos širdis ir siela — tai Jėzus. Ji yra lyg gyva jo monstrancija, jo ciborija, Išorėj Marija, viduj Jėzus. Tai yra tiesa apie mūsų Motyną. Tai turėtų būti tiesa ir apie mus jos vaikus.

* * *

Kas čia augščiau pasakyta yra ne mano sugalvota, bet imta iš neseniai pasirodžiusios kun. Rob. Mädero knygutės „Ich bin katholisch“ Aš esu katalikas. Veikalo stilius, kaip paduotieji augščiau pavyzdžiai parodo, yra aiškus, gyvas, vaizdingas. Taigi šią Mädero knygelę mielai ateitininkams rekomenduoju

Autoriaus mintis yra ta, kad religija nėra kokia graži svajonė, bet glaudžiausias ryšys tarp žmogaus sielos ir Dievo, gyvenimas su Dievu, Dievystė ir del Dievo.

Bet gyvenimas, ar šioks bus ar toks, niekados neapsieina be veikimo. Jei gyvuojančioj būtybėj nebūtų jokio veikimo, tai ir pati jos gyvybė būtų abejotina. Dėliai to religija nėra joks pasyvus kvietizmas, bet šventas aktivizmas, nuolatinis žmogaus bendradarbiavimas su Dievu. Mat, Dievas žemėj paprastai veikia per žmones. Dėliai to mes, šv. Pauliaus pasakyme, ir turim garbingą „Dievo padėjėjų“ (Dei adiutores) vardą. O dar labiau tas vardas pritinka krikščioniui, Dievo malonės pavedamam. Taigi ir nesvarbu, kuo užsiima: mokslu, politika, literatūra, prekyba, daile, — svarbu vien tai, kad jis varydamas savo darbą dirbtų kuogeriausiai Dievo garbei ir visuomenės naudai. Dėliai to ir krikščioniškoji visuomenė nei vieno doro darbo neatmeta ir nei vienos doros profesijos neniekina. Juo krikščioniškoj visuomenėj bus daugiau krikščionių veikėjų, politikų, mokslininkų, literatų, pramonininkų, darbininkų, juo bus geriau. Nes jei krikščionys į tuos darbus nekibtų, jų vietoj imtų tai dirbti nekrikščionys. Krikščionių kūriamosios jėgos liktų nesunaudotos, jų talentai dingtų užkasti... To neprivalo būti... Krikščionys turi taip dirbti, lyg tūkstantį metų gyvuoti ir taip gyventi, lyg rytoj turėtų numirti. Taigi ir pilnas krikščionies obalsis turėtų būti ne vien ora — melskis, bet ir labora — dirbk. Tiktai ir melstis ir dirbti reikėtų ne rūtiniškai, bet krikščioniškai — ad majorem Dei gloriam — didesnei Dievo garbei.

A. Jakštas.

Kame išganymas?

Žmogus, paprastai negali neturėti kokio nors aukštesnio gyvenimo tikslo. Toksai laisvu noru užsibrėžtas tikslas vedamoji jo gyvenimo žvaigždė tampa. Žmogus tenai mato savo laimę, savo išganymą. Deja, tasai, išganymas nėra visų vienaip suprantamas.

Todel tariaus būsiant ne pro šalį bent trumpai nušviesti tas modernines ir drauge klaidingas gyvenimo teorijas, ir tikrąjį išganymo idealą.

Negalima pasakyti, kad ir netikybos šalininkai nejaustų savo širdies gilumoj išganymo reikalo. Jie irgi trokšta nors ir savotiškai suprasto išganymo. Visa daugybė išganymo teorijų galima suvesti prie šių trijų rūšių: natūralistinės, idealistinės ir pateistinės. Išganymo šaltinis natūralistiniam idealui yra pati gamta; idealistiniam — kultūra ir pateistiniam — Dievas. Natūralizmas, kitaip dar gali būti vadinamas materializmu, kurs tikrąją žmogaus laimę temato materialiuose dalykuose, nes materialistų išmanymu dvasinio elemento pasaulyje nėra ir būti negali. Žmogus esąs ne kas kita, kaip materijos padaras, kuriam lemta pasaulyj vaidinti materialio pavidalo rolę. Taigi, sulig materializmo mokslu, žmogus išganymą randąs savo materialistinės prigimties jėgų išvystyme, išplėtojime. Bet, kad išsivysčiusios prigimties jėgos, neduoda žmogui išganymo, apie tai nėra abejonės. Juk išganymas tiktai ir turi mums duoti galimybės išsiliuosuoti iš materialinės prigimties varžančių pančių, tai yra pakilti aukščiau materialio gaivalo. Aišku, kad materialistai, įsakydami žmogui paklausyti kaž kokiam visuotinam aklam materijos būtinumui, elgias neatsiklausdami žmogaus prigimties balso.

Idealizmas gi žmonijos išganymą mato kultūroje. Kultūros vardu čia suprantama materijos, prigimties nugalėjimas, kitaip tariant, idėjos, dvasios vadovavimas kūnui. Tuo būdu idealistinio idealo sekėjai išganymo ragina ieškoti kultūros viršūnėse, aukštame jos išsiplėtojimo laipsnyje. Mokslas, menas, grožis — vis tai esą išganymą nešą žibintai.

Tačiau, prisižiūrėjus arčiau šitokiam idealui, tenka šit kas pastebėti. Idėja, kaipo tokia žmogaus išganyti negali. Sokrato mokslas — „Kas yra tikrai pažinęs gražu ir aukšta, tas taip ir elgsis“ pasirodo esąs vis tik klaidingas. Norėtum žmogus, kad taip būtų, bet kartūs patyrimai nuolat mums sako, jog tarp dorybės patyrimo ir gyvenimo yra ilgas tarpas.

Ką padės mums kilnios idėjos, aukštas dorybės supratimas, jei mes neturėsim savyje moralės jėgos, kuri tąsias idėjas paverstų veiksmu, darbu. Kaip antai grožio kultas argi gali žmogui išganymo suteikti? Pagaliau, kam nėra žinoma, kad grožis įkūnytas kultūros veikaluose, gali eiti greta su viduju tuštumu ir

nemoralumu. Ką padės vargšui, gyvenimo skurdo prislėgtam, grožis, kuris žmogaus būtybės trūkusių stygų sumegzti negali. Istorija liūdija, jog kultūra, nebūdama antprigimtinių jėgų įsravoj, nėra patvari, veikiai turi žlugti.

Senovės kultūros reiškėjas buvo Graikija ir Rymas. Galutinai senojo pasaulio siekimai buvo mokslas, kūno grožis ir paties raumenų galingumo garbinimas.

Tie idealai — kūno grožio tobūlybė, raumenų jėgos viršūnė — galų gale prieita.

Graikų Akropolis žibėjo negirdėtu neregėtu gražumu; Rymo žodis buvo įstatymas tolymiems žemės kraštams. Deja, senovės kultūros, pasiekusios tokio aukšto laipsnio, turėjo veikiai žlugti. Ir kodel?.. Mat plačioji įvairių dvasios reikalų sritis tam kultūringam pasauliui buvo beveik niekas. Taip pat ir mokslas nedaro žmones laimingus. Teisingu Henry Georges pasakymu: „Kas iš to žmogui — Prometėjui, kad jisai ir ugnį iš dangaus pagavo, jei sielvartų vanagas jam nuolat širdį drasko“. Tai skurdo ir progreso sąjunga yra didelė mūsų laikų mysle, kurią turi atminti mūsų laikų kultūra, nes kitaip ir jai bus lemta žūti.

Dvasios alkio nenumalšins ir ta mintis, kad kultūrai, girdi, tobūlėjant ateinančios kartos gyvens laimingesniu gyvenimu. Žmogaus prigimtis, kaip žinoma, yra sužeista pirmosios nuodėmės. Nuodėmė, kaipo sunki našta, slėgia visą žmoniją. Tą nuodėmės kaltę negali atpirkti jokia kultūra, nes ką turi bendro kultūra su moraliu sielos išganymu? Gydyti širdies žaizdas yra ne mokslo, bet tikybos dalykas. Ir kas giliau žvelgia į žmogaus prigimtį, tas būtinai turės prieiti išvados, kad žmogaus išganymo, sielos kančių nutildymo reikia ieškoti ne šiame gyvenime, ne kultūros veikaluose, bet Dievuje.

O žmogų atvesti prie Dievo siūlosi taip pat ir panteizmas bei monizmas, kuris, deja, pastaraisiais laikais randa visuomenėj išpažintojų. Sielos išganymą jisai norėtų matyti susivienijime su Dievumi. Tačiau panteistinis sielos vienijimasis su Dievumi yra didžiai klaidingas. Reikia žinoti, kad panteistų Dievas yra viena, visaapimanti substancialė esybė, kurios dalys, pasireiškimai arba matomi dievybės atsispindėjimai esame mes žmonės. Taigi Dievas ir žmogus yra viena, esybinė vienybė. Bet sveikai galvojąs žmogus vargiai galėtų save įtikinti, kad jisai gyvena Dievuje, o Dievas jame.

Tada ir Dievybei reikėtų priskirti tie visi netobūlumai, silpnybės, nuodėmingi nusižengimai, kurie esti pildomi žmogaus nuodėmėj skęstančio.

Taigi, Dievas, kurį panteistas mato pasireiškusį savy, nėra tai krikščionių Dievas. Tai jo išbujojusios vaizduotės pasvajų pasvajus. Jei jau pripažįstame žmogaus išganymą esant galimą, tuo kart jo davėju yra tikrasis Dievas, kurs yra amžinas, begaliniai tobūlas, tvėrėjas pasaulio ir žmogaus, kuris savo visagalybe ir šventumu begaliniai viršija žmogaus prigimtį.

Nūnai gi žvelkime į krikščionių apreikštąją tikybą. Ir neapsiriksim pasakę, kad tiktai Kristaus tikyba yra tikrojo išganymo nešėja. Tiktai krikščionių tikybos šviesoje išganymas įgauna tinkamo aiškumo ir kilnumo. Čia jau nebeturima reikalo su gryna išgnymo idėja, bet čia jau yra atsivėręs patsai išganymo šaltinis, duodąs amžinojo peno suvargusioms sieloms.

Aišku, jog išganymas yra galimas tik tada, kai yra begaliniai šventas, tobūlas, geras bet drauge ir teisingas Dievas, kurs savo visagalybe kiaurai permato žmonių kaipo savo tvarinių širdis ir gali, žinoma, išganymo trokštančioms sieloms duoti amžinąjį gyvenimą. „Dievas yra taip pasaulį numylėjęs, kad siuntė savo vienatinį Sūnų, kad visi, kurie į Jį tiki, nežūtų, bet turėtų amžinąjį gyvenimą, nes Dievas savo Sūnų siuntė pasaulin ne tam, kad jis pasaulį teistų, bet kad pasaulis per Jį būtų išganytas“ (Jon. 3, 16).

Tuo būdu matom, jog Kristus atėjo pasaulin tuo tikslu, kad atnešus žmonijai išganymą, nes pasaulis, kaip sako šv. Jonas apaštalas guli nuodėmėj. O pasaulį gelbėti iš nuodėmės tegalėjo Dievažmogis Kristus, kurs savo kentėjimais ir prisikėlimu iš kryžiaus mirties, tai yra pačios mirties kaipo nuodėmės pasekmės nugalėjimu, sutrynė pikto galybę ir atvėrė žmonėms išganymo šaltinius. Deja, ne visi žmonės paklausė Dieviškojo Mokytojo žodžių ir atsistojo ant išganymo kelio. Daugeliui ir šiandien Kristaus mokslas ir Jo atneštasai išganymas vien gera naujiena. Aiškus dalykas, kad Kristaus įstatytos Bažnyčios prasmė nėra aiški tiems, kurie šiame pasaulyje jaučias gerai. Tokių žmonių širdyse Kristaus mokslas neranda atbalsio, nes jie nemato to nuodėmės pikto, dėliai kurio Dievažmogis pasaulin atėjo.

O nemato ir nenori matyti delto, kad jie patys yra iš pasaulio ir visiškai paskendę nuodėmėj. Tie, kurie jaučia pikto slėgimą ir trokšta išganymo, tuo pačiu parodo, kad jie yra ne pasaulio, bet Dievo vaikai. Taip tatai Kristus norėjo ir nori visus šio pasaulio vaikus atvesti prie Dievo, suteikti jų sieloms išganymą. Jis apie save yra pasakęs: Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas. Ir jeigu Kristus gyvena savo įsteigtoj Bažnyčioj, tai Jisai ir esti joje kaipo kelias, kuriuo plaukia Jo malonės ir išsiskirsto po visą Bažnyčios kūną. Bažnyčia, skelbianti Dievo mokslą, yra liūdytoja ir nešėja Kristaus tiesos. Šventi gi sakramentai yra Kristaus malonių šaltiniai, kuriuose randame tikrąją gyvastį. Taigi sakramentuose Jisai esti kaipo Gyvastis.

Štai kame yra žmogaus išganymas. *J. Lm.*

Vyt. Svajonis.

* * *

Žvaigždės, žvaigždės... Vakarai
Dega gaisru pamažu;
Žaižariuojančiai skliautai
Žiba rožėms ir krauju.
Lauko miglos, lyg snieguotos,
Pynas, kyla į žvaigždes —
Baltos gėlės išrasotos
Siunčia kvapą į erdves.
Sodas tylon įsiklausęs
Negirdėjo, kaip upelis,
Skystu šydu apsisiautęs,
Lyg gilus, gilus varpelis,
Apie meilę jam dainavo...
Slinko vasaros naktis,
Žmonės, medžiai jau sapnavo,
O tik siautė man širdis. —

Juozas Paukštelis.

SNIEGULĖS.

Ant krūtinės, tai ant veido,
Prisileido, prisileido
Sniegulėlių.
Šilkosparnės, sidabrinės —
Visas oras joms užtvinęs
Vakarėliu.
Spindi, mirga, lyg plaštakės,
Lyg žvaigždelės, tai lyg akys
Tylumoje.
Niekas, niekas to nežino,
Ką mylėti jos ketina,
Ką svajoja.
Ei greičiau, skubėk sesule!
Mudu skrisim tarp sniegulių, —
Pasvajosim...
Ko jos skraido, kas jas sėja,
Ką sniegulės pamylėjo
Sužinosim...

27. XI 23.

Tu užaugsi galingas drąsus sakalas, o aš pavirsiu baltąja gulbe...

Atėjo gražus vakaras. Viskas nurimo, viskas nutilo. Nurimo ir šimtametė giria ir paskendo aukso svajonės. Užsimąstė ir tolimosios dausos ir tolimieji dangaus skliautai. Tik aš vienas negalėjau nusiraminti. Tik mano besotė širdis blaškėsi, verkė ir skundėsi. Visiems yra ramybės ir palaimos valandėlių, tik ji, ta besotė širdis, amžinai blaškosi, amžinai nerami, amžinai skausmo ir ilgesio kankinama... Aplink ramu, gražu, erdvu. Visi patenkinti, ramūs, visiems erdvu, visi ilsisi, miega... Tik mano širdis nerimsta, tik mano sielai ankšta ir siaura šiame pasaulyje, tik mano krūtinė pilna begalinių troškimų...

Atsisėdau jūros pakrantėje. Vienu akies žvilgsniu apžvelgiau žaliąją girią, plačiąją jūrą, tolimąjį žvaigždėtą dangų. Prisiminiau savo kūdikystės dienas. Atsimenu, kartą sapnavau sapną, gražų, drąsų sapną. Ir tik vieną syk tokį sapną sapnavau: jis nepasikartojo nė kartą ir, matyt, niekados nebepasikartos. Toki sapnai tik vieną syk gyvenime sapnuojami, tik vieną syk!

— Tyliame pavasario vakare vaikščiojau po tėvelio sodną ir gėrėjaus tolimuoju žvaigždėtu dangumi. Štai priėjo prie manęs kaž koki moteriškė. Aš pabūgau ir norėjau pabėgti. Bet ji švelniai paėmė mane už rankos ir tarė: „Tau sunku šiame pasaulyje, tau ilgu čia. Vos pateka aušrelė, tu turi keltis ir ginti laukan bandą. Kasdien tu girdi rūstų tėvelio barimąsi, skaudžią vyresnių brolių, draugų pajuoką. Kieta tavo dalis, didis tavo vargas. Bet aš žinau naują pasaulį, tai yra pasakų bei dausų šalis. Tenai taip gražu, taip tylu, taip ramu, taip šventa ir gera. Ten laisvu ir erdvu. Ten tau nereikėtų anksti rytelį keltis, ten tu negirdėtum tėvelio barimosi, ten tavęs niekas nepajuoktų, niekas nekruvintų tavo jautrios širdies. Kur pažvelgsi — visur gėlės, visur puikūs žiedai, gražūs sodnai. Milijonai margų drugelių maudosi auksiniuose saulės spinduliuose. Ten niekad nenutilsta stebūklingos paukščių giesmės. Ten tik džiaugsmingas, kilnus ir šventas gamtos grožio alsavimas liūliuoja supa žmogaus širdį. Ten iš kiekvienos krūtinės tik veržiasi galingas pagarbos ir meilės himnas Aukščiausiam Pasaulio Kūrėjui, tik iš pačių sielos gelmių plaukia karšta, galinga malda... Ten, tu, kalbėjo ji toliau, galėtum ilsėtis ne kietoje, kaip dabar, lovelėje, bet gėlių lapuose. Tu dar jaunas, tu užaugsi didelis vyras ir narsus galingas sakalas, o aš pavirsiu baltąja gulbe ir mudu, nuplasnoję galingais savo sparnais, vienu užsimojimu nulėksime, nuplasnosime į tą stebūklingą pasaulį, į tą grožio, meilės ir palaimos pasaulį. Nulėksime, nuplasnosime ir ten gyvensime, viešpatausime. Lekiosime, skrajosime po to stebūklingo pasaulio begalines erdves, puošimės gražiausiomis jo

gėlėmis, ir klestėsime, žydėsime tenai gražiausiu žiedu ir šviesime palaimos bei meilės saule ir būsime mes tenai dievaïs...

Ir šis nepažįstamasis balsas skambėjo mano ausyse kaipo gražiausi muzika, kaipo kilniausi, švelniausi daina ir buvo taip gera, taip malonu, taip ramu, taip gražu. Ir visa savo būtybe virpėjau iš džiaugsmo ir sujudimo ir visas skendau palaimos bangose. Ji glostė mano galvelę, spaudė prie savo krūtinės, ir paslaptingus, nežemiškus žodžius šnabždėjo man į ausį...

— Ką ar sutinki? — klausė ji: — ar tiki man, ar myli mane? Ką ar neužmirši manęs? Ar užaugsi drąsus, galingas sakalas ir nepabijosi drauge su manim lėkti į tą paslaptingą, stebuklingą pasaulį?

— Taip, brangioji, atsakiau, niekados jau tavęs nebeužmiršiu, niekados. Nuo šios valandos tik apie Tave vieną tesvajosiu. Tau vienai tesimelsiu, Tave vieną tegarbinsiu, Tau vienai tenusilenksiu. Tik Tu viena gyvensi mano širdyje, mano svajonėse, mano sapnuose ir mano troškimuose. Tau tik vienai aš gyvensiu... Taip, negi amžinai aš būsiu vaiku, bematant užaugsiu galingu, neapgalimu sakalu, užsiauginsiu galingus, nepailstamus sparnus ir amžiais lauksiu Tavęs ir amžiais ilgesiuos Tavęs, kada Tu šviesi ir galinga atlėksi į mano skurdžios vienatvės buitį ir paliuosuosi mane iš vienatvės grandinių ir kada mudu nuplauksime, nulėksime į tas tolimąsias grožio sritis...

Aš jaučiausi begaliniai laimingas, galingas ir laisvas. Aš jaučiausi pakilęs aukščiau erdvės ir laiko. Aš jaučiausi bevaikščiojąs po gražiuosius rojaus sodnus...

— Kelkis, kelkis, Juozuli, — pasigirdo duslus motutės balsas: — Kelkis, jau nušviesti šilkosparniai debesėliai, jau nudažytos kalnų viršūnės, jau auksiniai saulės spinduliai žaidžia tarp medžių lapelių... Kelkis, jau skamba vieversėlio giesmė.

Taip buvo nutrauktas tas paslaptingas gražus sapnas.

— Kodel amžinai aš jo negalėjau sapnuoti? Kodel, kodel? Kodel ši gyvenimo realybė nutraukė mano gražų kūdikystės sapną?

Pamenu, atsikėliau, apsirėdžiau, pasimeldžiau ir išginiau laukan bandą. Buvo nepaprastas gražus pavasario rytas. Ant pievų mirgėjo sidabrinė rasa. Palengva skirstėsi rūkai. Pūtė švelnus vėjelis. Šilkasparniai debesėliai bėgo vienas paskui kitą. Saulės spinduliai žaidė ramaus ežero paviršiuje, sudarydami gražiausią įvairių įvairiausių spalvų harmoniją...

Aš gyvenau gražaus sapno įspūdžiais, nors mažai supratau jo giliąją prasmę. Buvau dar per jaunas...

Bėgo metai po metų ir aš užaugau, subrendau ir to paslaptingo vaikystės sapno atsiminimai vis dažniau ir dažniau mane lankė. Vis dažniau ir dažniau aš ilgėjausi to pažadėtojo man pasaulio, to naujo gyvenimo. Vis dažniau ir dažniau skambėjo

ausyse tos sapno moteriškės žodžiai: „Tu užaugsi galingas, drąsus sakalas, o aš pavirsiu į baltąją gulbę ir mudu nulėksime į meilės bei palaimos pasaulį“.

Galų gale tie atsiminimai virto nuolatiniu ilgesiu, nuolatine kančia. Kur ėjau, vis ją mačiau, ką klausiau vis jos žodžius girdėjau... Ji, rodos, vis vaidinas kiekviename rasos lašelyje, kiekvienoje vandens bangelėje, kiekvienoje dangaus žvaigždelėje. Pažvelgsiu į žiedo taurelę, rodos, Jos akutės ten šviečia, tyliame vakare pažvelgsiu į aukštąjį dangų, rodos, ir matau Ją beplaukiančią po tas begalines erdves. Rodėsi, Ji šypsosi man, vilioja mane, šaukia prie savęs: „Šen, bernyti, šen... Tau liūdna, ankšta, ilgu šiame pasaulyje. Tu vienui vienas, niekas nenori tavęs suprasti, tau užjausti... Eikš, mielasis, prie manęs: aš tave suprasiu, aš patenkinsiu begalinius tavo širdies troškimus, aš nuraminsiu tavo verkiančią sielą...“ Bet vos tik ištiesiu aukštyn rankas — Ji nuplaukia į žvaigždynus, pranyksta, begaliniuose erdvių plotuose..

— Ar pasieksiu Tave kada nors? Ar nurims kada nors mano besotė dvasia? Ar sutraukysiu kada nors šios žemės grandinius ir pakilsiu virš erdvės ir laiko ir įžengsiu su Ja į tą amžinosios palaimos pasaulį, į tuos gražiuosius rojaus sodnus?..

Atsistojau. Pažvelgiau į jūros ramųjį paviršių, į rausvąją vakaro pašvaistę, į tolimąjį žvaigždėtą dangų ir pasidarė taip ilgu, bet kartu ir gera. Apsupančios grožio bangos supo, liūliavo mano sielą ir augo jai galingi aro sparnai ir vystėsi jos galios... Ir ilgėjausi šviesaus, laisvo, erdvaus gyvenimo. Ir meldžiausi tai mano sielos numylėtinei. Ir norėjosi pakilti iš šio troškaus, ankštaus pasaulio, pasiliuosuoti nuo jo slėgiančių pančių ir susilieti su ramiuoju jūros paviršiumi, su rausvąja vakaro pašvaiste, su mėlynosiomis dangaus gelmėmis, su visa šia giliąja Ramybe...

1922 m. *J. Keliotis.*

Jaunuomenės mintys.

Vienos Šveicarų aukštesnės mokyklos (kolegijos) profesorius p. H.-J. S., dirbdamas mokykloje apie dešimtį metų filosofijos klasėje žymėdavosi iš moksleivių rašto darbų originalesnes mintis, kurios liūdijo apie asmeninį galvojimą ir susirūpinimą ateitimi. Tai buvo savotiška ankėta, kurios ištraukas jis nesenai paskelbė. Ši ankėta tuo brangesnė, kad ji padaryta nežiniomis ir moksleiviai mažiausia progos turėjo įnešti jon dirbtinumo, neatvirumo.

Žemiau seka kelios įdomesnės Šveicarų moksleivių mintys: jos daugiausiai parinktos iš įvairių asmenų darbelių.

Senovės jūrininkai sekė žvaigždžių, bet ne mėnulio rodomą kelią.

Geriausia paguodžia tas, kuris yra jautęs nelaimę. Kaip gi yra su tuo, kuris yra jautęs moralę nelaimę ir nusidėjimą? (Ar gi Šv. Augustinas labiau galėjo paguosti nusidėjėlį, negu L. de Gonzague?).

Svetima širdis gali mums pasirodyti sunkiai įkopiamu kalnu, bet jei mes žinosime taką mes galėsime pasidžiaugti radę alpių rožių...

Kas veda pasaulį: minia ar kabinetas? Susibaudimas ar laikraštis? Socializmas ar kapitalizmas? Romanas ar filosofija? Egojizmas ar altrujizmas? Franc-masonerija ar Bažnyčia? Tigrai ar liūtai? Žaltys ar aras?

Joks žmogus, koks mažas jis nebūtų, nėra pripuolamai pastatytas žmonių tarpe; nė vienas neskęsta gentkarčių okeane žymės nepalikęs; tik paliktoji žymė liūdys už ar prieš jį...

Trys žvaigždės tešviečia mums jaunuoliams aistrų naktyje: motinos ranka, akis ir širdis.

Kas asilu pradėjo nebaigs arkliu.

Aš myliu gėles. Klausite kodel? Delto kad aš galiu stebėtis jų grože be baimės jų puikybės ir be baimės kad jos sudrumstų mano žvilgį ar širdį.

Kuriam galui būrės, jei nėra vėjo. Lygiai ir su talentais be valios.

Padaryk savo gyvenimą logingu ir būsi laimingas.

Žemė yra didelė; ji galėtų išmaitinti šešis syk tiek gyventojų ir vienok žmonės žudo viens kitą del keleto sklypų.

Kiekvienas žmogus turi savitumų ir sau juos atleidžia; bet jie tampa klaidomis ir nusidėjimais, jei jis jų kitame įstebi.

Gėlė miršta man ją nuskynus; atseit ji yra pasmerkiama mirti to, kuris ją myli.

Moderninė mokykla — tai genijų kapas: ten užtrokštama nuo gausingos sėjos.

Jūsų mokytais silogizmais ketinate pasaulį apsukti? Užrioglinote barjerus ir plienines sienas, kurios uždengia religijos grožybę.

Tas, kuris nesutinka niekada vienas pasilikti, nieko nevertas visuomenei.

Žmonės kaip vargonų pedalai: užmink ir išgirsi užimą.

Apskritai gyvenime tėsama to vieno vienačio konflikto: tai pasirinkimas pašaukimo ar profesijos; visa kita tėra šio konflikto preliūdija ar išdava.

Tarp chemijos ir astronomijos yra vienas įdomus skirtumas būduose, kuriais jiedvi mums rodo Dievo didybę ir žmogaus proto ribas. Chemija veltui ieško daiktų esencijos, pagrimzdama elementuose, ir ten apanka. Astronomija iškyla į begalybių sferas, pareikšdama esanti erdvės slaptybių nugalėta ir ten garbina Dievą.

Tokios yra kelios parinktos Šveicarų jaunuolių mintys. Jų tarpe yra įstabiai kukliai gražių. Jas reikėtų įsidėti giliai ir išsiaiškinti. Būtų sveika, kad kas ir mūsų jaunuomenėje tų minčių parankiotų (geriau netiesioginiu būdu). Tada tiksliau galėtume spręsti apie jos dvasios gyvybę, originalumą ir stiprybę.

Ed. Turauskas.

Dr. J. Eretas.

Spauda.

V. Telegrafinių žinių ypatybės.

Spauda yra pilna žinių: vieni jas patiekia, kiti gi jas skaito. Tiekėjai ir skaitytojai nevisuomet vienodai žiūrėjo į žinias. Modernųjų laikų pradžioje (16-ame šimt.) žinios buvo skaitomos vien smalsumui, įdomumui patenkinti, savo žinių bagažą didinti. Naujausiais amžiais žinios pasidarė prekybine vertybe; dalyvaujantiems politiniame ir ekonominiame gyvenime jos yra kas kart reikalingesnės.

Tasai bendras biznierių ir valstybininkų žinių pageidavimas padrąsino kai kuriuos veiklius žmones imtis sistematingu jų rinkimu ir išplatinimu. Charles Havas 1835 m. Paryžiuje ėmė rinkti ir versti savo kalbon žinias ir iš kitur. 1849 m. jo pavyzdį pasekė Kasiel'io mieste (Vokietijoj) gimęs Julius Reuter ir Bernhard Wolff. Julius Reuter įkūrė didžiausią šiandieną „Reuterio" telegrafų agentūrą Londone, o Bernhard Wolff įsteigė Vokietijoj panašią telegramų agentūrą „Wolff."

Tos agentūros renka ekonominio politinio pobūdžio žinias, jas sistematizuoja ir suinteresuotiems parduoda. Kokios gi turi būti surinktųjų žinių ypatybės? Kiekvienas suinteresuotas jas formuluoja sulig savo asmenine nuožiūra, bet dviejuose dalykuose beveik visi sutinka: jos turi būt, naujos, šviežios, greitai praneštos ir tikros. Apie šias dvi ypatybes pakalbėsime plačiau.

Greitumas.

Žuvys ir žinios turi vieną savybę — greitai genda. Senų žuvų niekas nevalgo, sena žinutė niekam neįdomi. Žinios yra prekės, kurios juo naujesnės, juo brangesnės. Žinių vertė pareina daugiausiai ne nuo įdomumo, bet nuo šviežumo. Spaudos darbuotojai tą suprato; jie nesiįdomavo pačiomis žiniomis, bet jų surinkimo ir perdavimo greitumu. Greitumo reikalas privertė juos susirūpinti techninio aparato patobūlinimu, daryti žinių rinkimo ir pardavimo organizacijos pažangą. Jie tapo ne turinio, bet išorinių ypatybių vergais. Prieš tą paviršutinumą labiau susipratę skaitytojai nevieną sykį kėlė balsą, bet veltui. Paprastas skaitytojas nori greitų informacijų.

Londono „Times" savo raiteliams — kurjeriams, nešantiems žinias iš Marseille į Calais apie 1000 kilometrų į $66^1/_2$ val. mokėdavo nepaprastai aukštą premiją — 2000 frankų. To laikraščio įkūrėjas Walter Napoleono I karo laike turėjo savo ypatiškų slaptų laivų, kurie būdavo pačioje paojaus žinoje — prie pat Pracūzijos kranto, ir gudriausiais būdais surinkdavo š prancūzų žvejų ir laikraščių žinių. „Daily Telegraph" (Dieninis Telegrafas) bekonku-

ruodamas su „Times“ jau 1808 m. turėjo savo korespondentų Rusijoje, Amerikoje ir Indijoje.*)

Kol žinių nešiotojais buvo paukščiai (karveliai) ir žmonės, žinios buvo perduodamos ir skelbiamos lėtai (mūsų matu matuojant). Atsiradus garlaiviams, traukiniams ir telegrafams tas viskas stebėtinai pagreitėjo. Šiandieną mūsų supratime žinių gavimas yra taip surištas su elektriniu telegrafu, kad mes ir nebepagalvojame, jog prieš 70 metų žinias nešiojo ne elektrinės kibirkštys, bet pats žmogus.

Šiandieną žinių rinkimo įstaigos (apie kurias kalbėsime vėliau) greitumo didumui greta kitų naudojasi šiais būdais:

1. Pirmoje eilėje stovi naudojimasis elektiniu telegrafu, kaipo tiksliausia priemone plačiausiam žinių surinkimui ir išplatinimui. Ir šitoje srityje įvyko pastarais laikais žymi atmaina: bevielis telegrafas (radio) pasekmingai ėmė konkuruoti su savo „lėtesniu broliu“ vieliniu telegrafu. Elektrinis telegrafas — tasai stebuklingasai laiko ir erdvės nugalėtojas uždėjo savo žymes ir žymiai išplatino darbą, labiau negu kurios kitos priemonės.**)

2. Svarbu išgauti iš telegrafų valdybų tam tikrų privelegijų, kaip antai pirmaeilis žinių išsiuntimas. Nemažai agentūrų, oficijalų, oficiozų ir net privatinių asmenų naudojasi tokiomis išsiuntinėjimų pagreitinančiomis privelegijomis.

3. Pačių žinių greitumas vien dar nedaug reiškia, reikia ir prityrusio valdininkų štabo, mokančio surasti naujų žinių ir sugebančių skubiausiai išplatinimo būdais naudotis. Lėto žmogaus rankose žinios nustoja savo vertės.

4. Ir kalbų skirtumas gali būti didelė kliūtis žinių padavimo greitumui. Vertimai visuomet užima daug laiko. Prieš karą žinių agentūros naudodavosi anglų, vokiečių, ar prancūzų kalba. Šiandieną vokiečių kalba beveik visai nustojo vertės žinių srityje, jos vietą užėmė kitos (italų). Ir lenkai pradėjo siuntinėti žinias savo kalba. Bet kas jas supras, vers ir spaudoje platins? Žinių pasaulį šiandieną valdo anglų ir prancūzų kalbos. Bet ir tas dvilipumas nevisai naudingas. Žinių perdavimo technikai neabejotinai reikalinga vienintelė kalba .***)

5. Greitumą žymiai didina taupumas žodžių vartojime. Žinios turi būti trumpos ir vis del to aiškios, suprantamos. Tą galime atsiekti vartojant tam tikrus sutrumpinimus „raktus=code.“ Tų code yra labai daug ir įvairių įvairiausių. Jų pirmutinis tikslas — sutaupyti žodžių kiekybę, nes ir pasiuntimas brangus ir reikia,

*) Fuchs Fr., Telegrafische Nachrichtenbüro, Berlin 1919. p. 16 s.

**) Mes pripratome vadinti žinių persiuntimo įstaigas „telegramų biūrais“ — Telegraphenbüro---Bureaux telegraphiques“ ir t.t., o ne „žinių biūrais.“

***) Kalbų įvairumas buvo viena iš žymiausių priežaščių Lietuvos Telegramų agentūros „Eltos“ silpno produktingumo, nes telegramos gautos įvairiausiomis kalbomis (net ispanų, švedų, lenkų) ir skirtingiausiais būdais (radio, vėliniu telegrafu, laiškais ir asmeniniai). Sunku buvo gauti svetimų kalbų žinovų ir beveik sunkiau žinovų lietuvių kalbos. Kas mokėjo lietuvių kalbą, nemokėjo kitų ir atvirkščiai.

kad žinios pašaliniems žmonėms nebūtų suprantamos. Prancūzų žinių agentūrai „Havas“ vienu laiku reikėjo mokėti už 10 žodžių telegramą į La Plata (Pietų Amerikoj) 195 prancūzų frankų, pavartojus kodus galėjo žinią nusiųsti trimis žodžiais. Ši trumpa žinutė ir greičiau ir pigiau nuėjo, negu pirmoji. *)

Tikrumas.

Žinių vertė paeina ne vien nuo jų greito pristatymo, bet ir nuo jų tikrumo. Žinių agentūros niekuomet nebūtų galėjusios įsigyti tokios nepaprastos reputacijos, jei jų žinios būtų buvusios netikros. Ypač prekybininkų pasitikėjimas agentūromis prisidėjo prie jo ypatingo plėtojimosi. Kuo geriausio tikrumo atsiekimui žinių rinkėjai ėmėsi ir dabar tebesiima įvairių priemonių, kaip antai:

1. Pranešti vien apie faktus ir įvykius, nieko nepridedant, nei atimant, be komentarų ir be kritikos. Žinios pačios neturėtų varyti politikos, o tik tiektų medžiagos. Delto žinios ir neturėtų sudaryti viešąją nuomonę, bet tėra vienas prirengiamųjų faktorių. Amerikos „United Press'o“ pasigyrimas, kad ji pagerinsianti jos konkurentes „Associated Press'o“ metodus kreipdama daugiau domės į tebesidarančius dalykus, ne į vykusius faktus, yra labai keistas. Žinių agentūros reikalas yra rūpintis praeitimi, o ne ateitimi. Jos yra netolimos ateities apaštalai.

2. Korespondentų laikymas didesniuose pasaulio centruose yra tolesnė priemonė žinių tikrinimui užtikrinti. Jie turi būti parinkti žmonės su visomis žurnalistinėmis ypatybėmis: aiškio proto, šalto kraujo, ypatingo blaivumo, žmonės nepaperkami ir savo dalyko gilūs žinovai. Iš pat pradžios jie pristato žinių tam tikrai progai pasitaikius, paskui tampa artimesniais bendradarbiais ir paskui visiškai pereina agentūros tarnystėn. Žinias jie ima iš šaltinio, iš pirmos rankos ir tik nenoromis iš netiesioginių šaltinių, kurias pirmai progai pasitaikius patikrina. Esmingų žinių elementų nuo neesmingų atskirti mokėjimas korespondentams yra būtinas.

3. Žinių tikrumui didinti akstinu yra smarkios bausmės. 19-jo šimtm. gale Reuterio agentūra pranešusius netikras žinias agentus po pirmojo atsitikimo be įspėjimo prašalindavo.

Nepaisant viso žinių agentūrų atsargumo visuomet pasitaiko nors ir gan mažas nuošimtis įtartinų, arba ir netikrų žinių, kurių dauguma iš politikos srities. Politika nepastovi, nevisuomet aiški, susidedanti iš žaibo greitumu pasikeičiančių realybių ir viliojančių „fata morganų.“ Gatvę pasiekusi jinai jau nebeatatinka tikrybei. Ji tol yra tikra, kol kalbama tarp diplomatų telefonu, arba prie konjeko stikliukų. Bet condoir'uose, salionuose ji yra neprieinama. Kaip ją ten sugausi? Arba kaip gavęs vieną dalį patikrinti kitą? Gailėkimės bent mes tų vargšų politinių žinių rinkikų, o Reuteris jų visai nesigailėjo.

*) Fuchs p. 171 ss.

Prie aukštesniųjų mokyklų reformos.

Seime ir Švietimo Ministerijoj intensingai svarstoma nauji aukštesniųjų mokyklų sutvarkymo įstatymai ir programos. Iš paskelbtojo projekto, iš kritikos ir žinomo visuomenės nusistatymo jau galima bendrais bruožais matyti kaip sureformuojama mūsų aukstesnėsės mokyklos. Naujuoju mokyklų sutvarkymu moksleiviai turi būti susijdomavę ir privalo iš jo daryti laiku reikiamas konsekvencijas. Šiuo kartu čia teteks liesti vadinamąsias bendrojo lavinimo mokyklas.

Einant manomais priimti projektais mūsų mokyklų sutvarkymas būtų toksai. Pirmiausia eina bendroji pradžios mokykla. Jos uždavinys teikti visiems vaikams prieinamą pradinį mokslą ir auklėjimą. Baigęs normalinę pradžios mokyklą vaikas be egzaminų priimamas keturių metų (keturių klasių) vidurinėn mokyklon. Del jos daug netenka pasakyti. Reiktų tik pageidauti, kad kuo didžiausias vaikų skaičius pereitų tą mokyklą. Lietuviams būtų jau metas nebesitenkinti viena pradžios mokykla, bet reiktų rūpintis ir, nemanant aukštesniųjų mokslų siekti, ir paliekant ūkininkauti, amatninkauti ar kito kurio darbo dirbti, turėti tų žinių ir to auklėjimo, kurį teikia keturiaklasės vidurinės mokyklos. Jos turėtų būti lyg ir aukštesnės pradedamosios mokyklos. Ta prasme ir mums reiktų populerinti vidurinės mokyklos. Į dėstomus tose mokyklose specialinius dalykus reiktų atkreipti ypatingo dėmesio.

Kiekvienam baigusiam keturias klases jau turės aiškiai iškilti klausimas, kur toliau mokintis. Mūsų mokyklų sutvarkymu toksai apsisprendimas kaip tik pageidaujamas jau 4 klases baigiant ir dar čia nenorint apsistoti. Iš čia eina pirmiausia du keliu: specialinė mokykla ir bendrasis lavinimas. Vienas ar kitas kelias reiktų pasirinkti atsižvelgiant į savo išgales ir palinkimą. Tegalint dar tik 3 — 5 metus mokytis ir gauti kaip bendro išsilavinimo, taip ir kokio specialybės pažinimo, paprastai tariant, amato ar darbo, reikia rinktis specialinė mokykla. Norį būti žemės ūkio, švietimo, pramonės ir kitais eiliniais darbininkais gali pasirinkti atatinkamą specialinę mokyklą. — Plačiau apie jas reiktų skyrium kalbėti, todel čia tuo ir tenkinuos.

Antrasis kelias— tai bendrojo lavinimo mokykla. Einant projektais ji turėtų būti trijų metų (trijų klasių) ir eitų paralėliai trimis kryptimis: klasine, humanitarine ir realine. Del pasirinkimo bendrojo lavinimo tos ar kitos krypties aukštesnėsės mokyklos ir teks daugiausia kalbėti. Pirmiausia visiems einantiems į tokias mokyklas (gimnazijomis ir realinėmis paprastai vadinamas) reikia turėti omenyje, kad jos tedidina bendrąjį išsilavinimą, teteikia bendrojo auklėjimo, teruošia aukštajam mokslui ir visai ko užbaigto, ypač kokios specialybės visai nemano teikti. Taigi visai vietoje dar

vienas perspėjimas, kad, nemanant vėliau baigti mokslų kokiose aukštose arba šiaip specialėse mokyklose, nereiktų spraustis į gimnazijas ir realines. Ypač populerus dabar gimnazijų vardas. Bet reiktų atsimint, kad netrukus galime turėti devynias galybes nieko dora nesugebančių dirbti ir nebeišsigalinčių studijuoti abiturientų (baigusių gimnazijas ir p.), kuriems rimtai galėtų grėsti bedarbė. Tai ytin reiktų atsiminti daugeliui panelių, kurios, senu neteisingu įpratimu, tenori pripažinti vieną gimnaziją. Šiais darbo ir sunkių ekonominių sąlygų laikais ir joms reikia žiūrėti ir mokslo, ir specialybės duodančios darbo. Ekonominiai nepriklausomoms metas jau likti. Tai gyvenimo reikalavimas!

Apsirokavus, kad ištekliai, amžius, gabumai leis eiti aukštuosius mokslus, galima ir reikia apsispręsti eiti aukštesnėn mokyklon. Čia be jokių egzaminų priimama penktojon (pirmojon) klasėn. Teisių eiti aukštuosius mokslus duoda ir dauguma specialinių mokyklų. Bet, mano įsitikinimu, kenksminga manantiems eiti aukštuosius mokslus peranksti įsispecializuoti ir nebegauti to, aukštajam mokslui eiti būtinai reikalingo bendrojo išsilavinimo. Mat aukštoji mokykla, ypač universitetas, yra ne tik mokymo, bet ir mokslo, jo pažangos, įstaiga. Be gero pasiruošimo universitetas negali studentui to duoti, kas reikalinga.

Dabar bendrojo lavinimo mokykloje reikia visai sąmoningai pasirinkti vieną kurią kryptį — klasinę, humanitarinę ar realinę. Krypties pasirinkimas turėtų priklausyti nuo to, ką mokinys mano studijuoti. Taigi visu rimtumu prieš baigusio 4 klases akis stoja pašaukimo klausimas. Tai visai dar jaunam jaunuoliui labai sunkus klausimas. Faktas, kad abiturientas dažnai čia dar neturi aiškaus tokio ar kito nusistatymo. Faktas, kad studentai dažnai maino pasirinktąjį fakultetą, pagaliau faktas, kad baigę vieną fakultetą dirba visai kitoje srityje. Tai turint omenyj lengva suprasti, kad nepritypęs, mokslų ir pašaukimų nežinąs, vos iš vaiko metų išeinąs ketvirtaklasininkas neturi savo kriterijų apsispręsti. Jam padėti — begalinės svarbos reikalas. Nuo tinkamo pasirinkimo gali priklausyti to būsimo inteligento dvasinis ir materialinis gyvenimas, naudingas ar blėdingas pasidarbavimas. Netikras pasirinkimas gali pakirsti valią ir energiją ir mažų mažiausia sugaišinti daug brangaus laiko, kurį kaip tik nori sutaupinti rengiamasai aukštesniųjų mokyklų sureformavimas. Taigi mokiniui darbo sritį pasirinkti turėtų padėti ir pati Švietimo Ministerija ruošdama tam reikalui paskaitų, brošiūrų, statistikos žinių, galėtų daug padėti įvairios organizacijos, ypač pačių moksleivių. Šis klausimas turėtų būti keliamas kaip pačiuose moksleiviuose, taip tėvų susirinkimuose ir kitur.

Dabar galima arčiau paliesti kiekvieną aukštesnėsės mokyklos kryptį. Klasinėje mokykloje, šalia kitų dalykų, rodos, būtų kreipiama ypatingo dėmesio į lotynų ir graikų kalbas ir filosofinę propedeutiką (logika, psichologija, pažinimo pagrindai, filosofijos įva-

da). Joje galėtų mokytis būsimieji senovės ir lietuvių kalbų filologai, senovės literatūros žinovai, istorikai, teisininkai, filosofai, menininkai (ypač dramos). Tuo būdu klasinės mokyklos duotų pirmos ruošos būsimiems kalbų, istorijos ir k. p. mokytojų, literatų, jūristų ir t. t. Taip pat būsimiems kunigams gal geriausia tiktų išeiti klasinė gimnazija.

Humanitarinė gimnazija žada duoti ytin daug naujų kalbų ir literatūros mokslo. Tuo būdu, sakyčiau, ją reiktų pasirinkti būsimiems ekonomistams ir politikams, komersantams (prekybininkams), koperatininkams, menininkams (muzikams, literatams) ir k. p. Šitoji mokykla duotų pagrindus daugumai mūsų valstybinio ir visuomeninio aparato vėdėjams ir darbininkams.

Pagaliau realinė mokykla gali rasti kone plačiausio pasisekimo. Ji ypač kreiptų akies į matematikos ir gamtos mokslus. Tie mokslai ne tik reikalingi patiems gryniems matematikams ir gamtininkams, bet ypač matematinė fizika ir chemija šiandien sudaro beveik visos technikos, statybos, pramonės pagrindą. Čia plačiausia įvairių galimybių sritis. Už tat realinė mokykla turėtų ruošti ne tik būsimus matematikos ir gamtos mokslų mokytojus ir profesorius, bet ytin technikus (inžinierius), pramonių vedėjus ir kūrėjus, agronomus, gydytojus, vaistininkus, statistus, karininkus ir k.

Taip, bendrai ėmus, galėtų eiti vienos ar kitos krypties pasirinkimas. Pačios iš savęs visų šitų krypčių gimnazijos yra geros, turi savo pliusų. Tik, kaip jau minėjau, laiko ir darbo ekonomija privertė aukštesniąją mokyklą susiskaldyti. Susiskaldžius svarbu, kad kiekviena tų krypčių neskriaustų bendrojo lavinimo ir, kiek galima, daugiau ir tobūliau ruoštų iš savo pagrindinės srities.

Pabandęs nurodyti vieną kitą momentą pasirenkant aukštesniąją mokyklą šia proga negaliu palikti nepalietęs ir vienos kitos pastabos, taikomos moksleiviams ir naudingos mokytojams. Visiems tos ar kitos krypties mokiniams ar jis būtų klasikas, ar humanitarininkas, ar realistas, *) niekumet nereikia užmiršti, kad aukštesnioji mokykla pirmų pirmiausia yra bendrojo lavinimo mokykla. Elementarinės žinios kiekvienam iš visų mokslų yra reikalingos. Tad realistas tenemano galįs pro pirštus žiūrėti į literatūrą ar kalbas, istorikas — į matematiką ir p. Atvirkščiai: kiekvienas rimtas moksleivis nuoširdžiai turi semtis žinių iš visų mokslų — jo specialybei ir bendram išsiauklėjimui jos būtinai reikalingos. Reikia atsiminti, kad studentaujant tiek laiko, kiek moksleiviaujant, nebebus. Pražiopsotos žinios nebebus kada papildyti. Tai jaučia kiekvienas rimtesnis studentas ir kiekviena proga pabrėžia. Visu smarkumu ir aš norėčiau šuktelti moksleiviams, — vyrai ir mergaitės, rimtai ruoškitės universitetui ar kitai aukštai mokyklai!

---

*) Būtų gera, kad kas pasiūlytų ir būtų priimta trupmai karakteringi kiekvienai mokyklos krypčiai vardai.

Be bendro rūpesnio visais mokslo dalykais, aš pritardamas vedamajam poatostoginiam „Ateities“ str., iškelčiau ypač šiuos dalykus: 1) teologiją ir filosofiją, 2) lietuvių k., 3) svetimą kalbą, 4) specialybę. Teologija ir filosofija, kiek tų mokslų aukštesnėj mokykloj einama, visiem lygiai tuo yra svarbūs, kad duoda pirmuosius ir svarbiuosius kiekvieno mokslo (psichologija, logika, pažinimo teorija) ir pasaulėžiūros (tikybos pam., filosofijos įvada) pagrindus, tiek svarbius kiekvienam žmogui inteligentui. Geras lietuvių kalbos ir literatūros žinojimas, rodos, visai neginčytinas. Metas padaryti galą mūsų inteligentų lietuvių kalbos ignoracijai! Mokėjimas bent vienos svetimos kalbos, kaip du kart du lygu keturi, aiškus reikalingumas. Universitete be svetimos kalbos nebus galima nė žingsnio dorai pažengti. Šalia gero vienos kalbos mokėjimo, reikėtų nors kiek paviršutiniau apsipažinti dar su viena-dviem kalbom. Vokiečių profesoriai net realistams pataria, be savos kalbos, sugebėti bent skaityti mokslo veikalus dar prancūzų, anglų, italų, olandų kalbomis. Jei taip mano vokiečiai, tai juoba mums. Atsiminkime, kad studentaujant nebėra laiko žodžiams ir gramatikai mokytis. Pagaliau tikrai geras, pamatingas ypač tų dalykų žinojimas, su kurių tęsiniu tenka susidurti universitete, be galo būtinas. Kartojimams nebėra laiko ir galimybės. Mokslai šiandien tiek išsiplėtoję, kad universiteto studijų trumpu laiku (4—5 met.) ir taip toli gražu viso nebegalima aprėpti. Pagaliau reikia dar priminti, kad pav. būsimiems medikams, jei jie ir realiniam skyriuj mokytųs, yra reikalingas nors elementarinis lotynų kalbos žinojimas*) — Labai gerai daro, kad ateitininkų kuopos nepasitenkindamos tuo, ką mokykla duoda, dar ytin daug dėmesio kreipia kaip tik į tuos ankščiau išvardytus dalykus ir, pasiskirstę sekcijomis, gilinasi į mėgiamąsias šakas; be to į sportą, abstinenciją, savęs auklėjimą bei tobūlinimą ir k.

Čia tepaliečiau bendruoju atžvilgiu moksleivius sąryšy su vedamomis bendrojo lavinimo aukštesniųjų mokyklų reformomis. Būtų reikalinga, man rodosi, plačiau išsitarti del 1) specialinių mokyklų, 2) mokslo ir studijų eigos kiekvienoj platesnėj mokslo šakoj, 3) studijavime pasirinkimo ir pašaukimo galimybių (kaip aukščiau minėta). Šitais gyvais ir praktingais klausimais ateitininkų spaudoj turėtų būti daug rašoma. Pats kiek vėleliau pasirūpinsiu parašyti apie matematikos ir negyvosios gamtos studijavimą ir paruošiamąjį darbą.

Stud. Ant. Juška.

Goettingen'as 1923-XI. 18.

---

*) Beje, vertetų dar gal pabrėžti stenografijos mokėjimo svarbumą. Neturint savo mokslo veikalų, profesorių paskaitų stenografavimas neabejotinos vertės reikalas. Imkime ir čia iš kaimynų pavyzdį. Kiekvienas trečias vokietys ar prancūzas studentas moka stenografuoti, nors jiems tokio didelio reikalo, kaip mums nėra.

Profesorius Ude.

Dedame čia nesenai apsilankiusio Lietuvoje garsaus Austrijos profesoriaus Udės trumputę biografiją ir santrauką minčių paskaitos, laikytos studentams at-kams abstinentams.

Red.

Prof. Ude — liaudies mokytojo sūnus. Jis gimė Austrijoj 1874 metais. Pabaigęs gimnaziją, studijavo įvairias mokslo šakas Graco universitete ir 7 metus Romoje. Dabar turi daktaro diplomus iš filosofijos, teologijos, gamtos mokslų ir laiko daktorato egzamenus iš politinės ekonomijos. Jis taip pat studijavo $2^1/_2$ metų mediciną.

Nuo 1905 metų jis jau profesorius, ir šiemet Graco universitete skaito paskaitas iš etikos ir psichologijos.

Prof. Ude yra parašęs ir išleidęs 21 grynai mokslo veikalą ir populiariai mokslinio turinio 39 brošiūras, kur liečiami įvairūs socialiai klausimai.

Daug yra keliavęs ir perėjęs, kaip sportsmenas, Alpių ir Skandinavų kalnus. Dalyvavo įvairiuose tarptautiniuose kongresuose, kur dažnai buvo kviečiamas kaip geras kalbėtojas.

Prof. Ude yra daug prisidėjęs prie Austrijos visuomenės moralinio pakėlimo. Jis yra žinomas Vakarų Europoje, kaipo kovotojas prieš alkoholizmą, prieš rūkymą, prieš prostituciją ir prieš didelį mėsos vartojimą. Dabar jis yra Internacionalės Katalikų Kunigų Abstinentų Lygos pirmininkas. Redaguoja ir leidžia socialės ir seksualės etikos laikraštį „Völkerwacht“.

Prof. Ude turėjo įtakos ir į Austrijos politiką: paskutiniu laiku Prof. Udės programą į gyvenimą vykdo Seipel. Prof. Ude savo brošiūrose reikalauja žemės reformos ir kovoja prieš tai, kad Austrijos didikai, nusipirkę ūkių, paverčia juos dykumomis, kad būtų galima ten medžioti.

P. Pakarklis.

Proj. Ude.

Ko tauta reikalauja iš savo inteligentų?

Kas priklauso prie inteligentijos? Ar priklauso inteligentai prie tautos? Inteligentai — tautos dalis. Jie skiriasi nuo kitos visuomenės dalies savo žinojimu ir išauklėjimu. Tikras žinojimas turi būti ne vien teroetinis, bet ir praktinis. Inteligentas turi žinoti ir suprasti savo tautos vargus ir reikalavimus. Tačiau žinojimas ne vienintėlis padaro inteligentą. Prie tikro žinojimo turi būti ir tikras noras, nes visos psichologijos pirmas svarbiausis dėsnis yra toks: mes žinome, kad norėtumėme. Taigi inteligentu galima tas vadinti, kurio norai atatinka žinojimui. Kitais žodžiais, inteligentas turi būti tvirto charakterio žmogus. Inteligentas turi būti savo tautai vadas. Taigi tauta laukia ir reikalauja iš studentų, kad jie išaugtų į tautos vadus. Kaip būsimi valdininkai, kunigai, gydytojai, teisėjai, mokytojai, profesoriai, politikai, studentai turės rodyti savo tautai kelią į laimingą ateitį.

Inteligentai turi skleisti tautoje aukštų idėjų, nes didis darbas kyla iš idėjų. Dabartiniai Lietuvos inteligentai gyvena tuo laiku, kai tauta nori pasiekti visiškos laisvės. Lietuvos ateitis toki, kokie būsimi inteligentai. Inteligentai turi teikti liaudžiai kultūrą ir materialę gerovę. Kiekvienos tautos inteligentai turi rūpintis, kad visuomenėje būtų palaikoma tikra kultūra, kad būtų religija, mokslas ir menas. Inteligentai turi rūpintis, kad tautos ekonominiai ir politiniai reikalai eitų tinkamomis vėžėmis. To laukia ir reikalauja tauta iš savo inteligentų, nes žinojimas uždeda pareigų.

Taigi, visų pirmas studento uždavinys įsigyti tikrų žinių. Studentas paeina nuo žodžio studere, kas reiškia mokytis. Šalia to studentas turi studijuoti tuos kultūros ir socialius klausimus, kuriuos turi žinoti kiekvienas inteligentas. Kiekvienas inteligentas privalo būti mokytojas savo tautai, ir todel jis privalo rodyti savo pavyzdžiu tautai tikrą ir protingą gyvenimo būdą. Kas gyvena neprotigai ir priešingai prigimčiai, niekumet negali sakyti, kad esąs inteligentas.

Kiekviena tauta nori būti didelė, stipri, kultūringa ir galinga, kiekviena tauta nori būti politiniai nepriklausoma, nenori žūti kovoje del būvio. Lietuvių tauta taip pat nori būti laisva ir kultūringa. Lietuvių tautą slėgė rusai, dabar jos priešai lenkai, vokiečiai ir nėra tikri bičiuliai, bet daug didesni tautos kultūros priešai dabar yra išvidiniai visuomenės priešai. Todel kiekvienas Lietuvos inteligentas turi kovoti su išvidiniais visuomenės priešais.

Išvidiniai visuomenės priešai yra šie: alkoholizmas, nikotinizmas, seksualis ištvirkimas, butų stoka, luxus, mamonizmas

ir per didelis mėsos vartojimas. Ta kova prieš išvidinius priešus turi būti vedama, atsižiūrint į šeimynos reikalus. Kuo remiasi tautos gyvenimas? Šeimyna, geriau sakant sutuoktuvės, yra valstybių ir bažnyčios pagrindas. Visų siekimų pagrinde turi būti šeimynų politika, sveikos, patenkinančios sutuoktuvės, gausios ir sveikos šeimynos. Į tai turi būti atkreipti inteligentų siekimai. Žodžiu ir pavyzdžiu turi tai rodyti savo visuomenei inteligentai, kurie tikrai myli savo tautą.

Bet visuomenė dažnai nenori suprasti kovos, taikomos prieš išvidinius priešus. Mat, visuomenė yra per daug pamėgusi alkoholį ir tabaką. Ištvirkimas ir seksualis nesusivaldymas randa atgarsį, ir nesąžiningi visuomenės suvedžiotojai išnaudoja liaudies instinktus, kad pralobus iš neturtingųjų darbo. Taip atsirado nemoralis kapitalizmas. Taigi inteligentas, kuris nori būti savo tautai vadas, privalo energingai išeiti prieš suvedžiotos visuomenės instinktus. Inteligentai privalo ruoštis prie prohibicijos, t. y. visiško svaiginamų gėrimų uždraudimo, įvedimo, kas galima tik išauklėjus jaunąją kartą abstinentais. Alkoholio vartojimas kenkia žmogaus sveikatai, gyvybės galioms, alkoholio vartojimas silpnina valios veikimą, alkoholis sugadina tautos įpėdinius. Alkoholis griauna tautų ir valstybių ekonominę gerovę. Ligos, neturtas ir nepaskutinėje eilėje ištvirkimas yra alkoholio vartojimo pasekmės.

Kas myli savo tautą, tas neapkenčia alkoholio. Tikras tautos vadas yra tas, kurs abstinentas. Daug kas pasakys, reikia gerti su saiku, po truputį. Bet kur surasti saikas? Jei bus geriama ir su saiku, pasiliks didelės svaiginamų gėrimų dirbtuvės, ir alkoholio gamintojai stengsis išplatinti kuo daugiausia gėrimų. Be to, kas ir visai maža geria, palaiko svaiginamųjų gėrimų vartojimo papročius: nėra matoma, kad geri visai maža, bet yra matoma, kad geri drauge su kitais.

Mylįs savo tautą inteligentas neapkenčia ir tabako: mat, mokslas vis aiškiau įrodo, kad ir nikotinas visuomenės priešas. Rūkymas, ypač jaunolių, kenkia sveikatai. Rūkymas daro žmogų betaktį. Rūkytojai dažnai užmiršta, kad jie, rūkydami ir kur yra nerūkančių, verčia nerūkančius ar moteris kvėpuoti jų suterštą orą. Pinigai, išleisti cigarams ir cigaretoms, yra be reikalo išaikvoti pinigai. Nikotino vartojimas daro žmogų silpnavalį. Taigi visuomenės vadas kovoja ir su nikotizmu.

Kas myli savo tautą myli ir skaistybę. Ištvirkęs žmogus, gyvenąs nesutvarkytu gyvenimu, negali būti visuomenės vadas. Tauta, kurioj pavyzdžiu prigyja ir yra palaikoma prostitucija, jau pribrendo pražūčiai. Vyro ar moters seksualėse galiose randasi tautos palaima ar prakeikimas. Tas seksualias galias pasaulio įkūrėjas davė tik tam, kad jų veikimas pasireikštų nesuardomose, dviejų žmonių, sutuoktuvėse nacijai užlaikyti. Mes žinome, kad norėtumėme. Taigi skaistybė, seksualio gyvenimo tyrumas yra pamatinis reikalavimas iš inteligentų. Žmogus, seksualiai ištvirkęs,

— didžiausias tautos priešas. Liaudis seka inteligentus. Jei inteligentai gyvena skaistų gyvenimą, tada tautos šeimynų gyvenimas bus skaistus, doras. Seksualis tautos ištvirkimas visumet ateina iš viršaus, iš inteligentų. Todel moters gerbimas yra tikrai inteligentinio vyro charakterio bruožas. Neturi būti jokios dvejopos moralės. Žodžiai: „neturi būti ištvirkęs“ turi būti taikomi lygiai vyrui, kaip ir moteriai. Nuomonė, kad jaunas vyras turi ieškoti seksualio užganėdinimo, yra plėšikiška nuomonė. Dirbk, gyvenk protingai, pirma visa ko venk alkoholio ir rūkymo, valgyk ne per daugiausia mėsos, venk blogų progų ir nebus sunku užlaikyti skaistybė.

Kodel visuomenei trūksta būtinai reikalingų dalykų? Kodel didelis vargas su butais? Kodel daug žmonių turi žūti del neturto ir vargo? Šiuo atveju labai dažnai inteligentų kaltė. Ir katalikų inteligentai labai prasikalto. Mūsų inteligentai perdaug mažai tesirūpina visuomenės vargais. O vis delto krikščionybė visų pirma yra neturtingųjų ir didžiausių vargšų religija. Bet kas turi geriau pažinti Kristų, vargšų ir kentančiųjų tėvą, už inteligentus. Kaip gali prisiskirti prie katalikų inteligentų, jei nepažįsti nei Kristaus, nei jo mokslo? Jei nori priklausyti prie katalikų inteligentų, tai katalikų gyvenimo programa turi būti tavo programa. Todel katalikų tauta reikalauja iš savo kataliko ir inteligento Kristaus mokslo žinojimo. Kristaus mokslas, kur yra aštuoni palaiminimai, turi tau įeiti į kūną ir į kraują, jei nori būti savo katalikų visuomenės vadas. Taigi aš negaliu įsivaizduoti kataliko inteligento be tvirto savo katekizmo pažinimo ir be šv. Rašto išnagrinėjimo. Katekizmas ir katalikų Biblija turi būti ant kiekvieno inteligento studijų stalo. (Kaip svarbus katalikui inteligentui Kristaus pamokslas apie aštuonius palaiminimus smulkiai išdėstė prof. Ude savo brošiuroje: „Das Katolische Lebensprogram“).

Svarbiausias programos punktas kiekvienos tikros gyvenimo reformos, kuri yra daroma žiūrint tautos reikalų yra kova prieš alkoholizmą. Kad ta kova turėtų pasisekimą plačioj visuomenėje, privalo visų konfesijų inteligentai, be partijų skirtumo eiti išvien ir tą kovą organizuoti. Ypač inteligentinė jaunuomenė, Universiteto studentai privalėtų žengti tautos pryšaky. Svarbu Lietuvos studentams dabar kuo geriausiai susiorganizuoti kovai prieš alkoholizmą ir neįsileisti Vokietijos ar Austrijos studentų girtuokliavimo papročių. Lietuvos studentai neturi išsidirbę savo tradicijų ir dabartiniai studentai turės didelės įtakos į tradicijų sudarymą.

Iš studentų darbų pamatys Lietuvos visuomenė, ko gali laukti tauta iš savo būsimų vadų. Palaima ar prakeikimas tautai yra inteligentų rankose. Lietuvos inteligentinė jaunuomenė tepakreipia prie palaimos šią kovą už visuomenės ir tautos laimę ir laisvę. Tc laukia iš savo inteligentų tauta.

Sulietuvino *Povilas Pakarklis.*

Apie Austrijos Aukštąsias Mokyklas.

Atgavus mūsų tautai nepriklausomybę ir betvarkant valstybinį aparatą iškylo labai opus klausimas — paruošti valstybiniam darbui tinkamų darbininkų. To reikalo spiriama vykdomoji valdžia įsteigė Universitetą Kaune, kur ruošiasi darban šimtai jaunuolių. Tačiau žymi mūsų studentų arba abiturientų dalis, įgijimui reikalingų žinių platesniame maste, nori pasiekti užsienio universitetus. Iki šioliai tiek kalbos tiek medžiaginiu žvilgsniu, lietuviams tinkamiausiai buvo mokytis Vokietijos aukštosiose mokyklose, bet dabar, kuomet Vokietija virto milliardų šalis, kuomet ir medžiaginiu ir moraliu žvilgsniu Vokietijoje studijuoti yra labai ir labai sunku, išskyrus gal ir Karaliaučių ir Müncheną — lietuviams tenka susidomėti kitų šalių universitetais, ne vien del medžiaginių aplinkybių, bet ir del to, kad vokiečiai jau perdaug pradėjo skiepyti savo dvasios ir orientacijoj. Aplamai imant, dabar del tvirtos Lietuvos valiutos lietuviams studentams yra atviras kelias į visas Europos šalis, išskirus gal tik Angliją ir Šveicariją, nes pragyvenimas beveik visur kainuoja tiek pat, kaip ir Kaune. Apie kitų šalių universitetus gal parašys draugai, kurie ten studijuoja, o aš nors trumpai paliesiu Austrijos aukštąsias mokyklas. Nors, dabartinė Austrija yra perdėm vokiška, bet toli gražu, ne taip ten jauties, kaip Vokietijoje. Čia kiekvienas svetimtautis randa malonų priėmimą ir užuojautą. Kadangi Austrija po karo sumažėjo, tai ir aukštųjų mokyklų skaičius taip pat menkesnis. Žymesnieji universitetai ir mokyklos randasi Vienoje, Jnsbruke, Zaleburge ir Grace. Jnsbruke, Zaleburge ir Grace randasi tik universitetas ir aukštesnės mokyklos, gi visas kultūros centras yra Viena. Imant pragyvenimo žvilgsniu — studijos visoje Austrijoje yra lygios, dar gi Vienoje galima pigiau pragyventi. Vienoje randasi Universitetas su dviem teologijos (katalikų ir protestantų), juridiniu, filosofijos ir medicinos fakultetais, Aukštoji technikos mokykla, Aukštoji prekybos mokykla, Veterinarijos Aukštoji mokykla, Agronomijos Aukštoji mokykla (šiemet neveikia), Meno Akademija ir Muzikos Akademija. Mokslas pastatytas visur geras lygiai su pasauliniais Universitetais, gi Universiteto Medicinos fakultetas skaitosi žymiausiu Europoje. Mokslas visur sutvarkytas semestrais. Semestrų pradžia spalių ir balandžio mėnesiuose. Pastojant ypatingų kliūčių nėra, jeigu dokumentai tvarkoje. Mokslas atskirose šakose tęsiasi tokį pat laiką, kaip ir kitur Europos universitetuose, tik prekybos mokykloje mokslas tęsiasi tris metus. Mokestis už mokslą gana brangokas. Apskritai už vieną sąvaitinę valandą reikia mokėti 36.000 kronų (5 litai). Siunčiant prašymus reikalinga sekantieji dokumentai: braudos, atestatas (vertimas), curri culum vitae, pilietybės liudymas ir liudymas apie lėšas; prie to dar reikia pridėti šiek tiek pinigų atsakymui. Stojant universitetan prašymus reikia adresuoti atskirų dekanų vardu; o stojant Aukšt. mokyklosna — tų mokyklų rektoriams arba direktoriams. Del atatinkamų sąlygų, ypatingai patariama ateitininkams pasiekti Austrijos

Universitetus, nes čia katalikiškoji dvasia ir pats krašto sutvarkymas duoda galimybės tinkamai studijoti ir nenutolti nuo savo krašto reikalų. Pragyvenimui Vienoje mėnesiui reikalinga 20 dolerių mažiausiai.

J. Urmanas

Lietuvos Universiteto Matematikos-Gamtos Fakultetas.

Jo skyriai, dėstomieji mokslai ir mokslų eigos taisyklės. *)

§ 2. Mat.-Gamtos Fakultetas skirstomas šiais skyriais:
a) Matematikos-Fizikos skyrius;
b) Fizikos-Chemijos „
c) Biologijos „
d) Agronomijos-Miškininkystės skyrius.

§ 3. Mat-Fizikos skyriuje dėstomieji mokslai:

Analizinė Geometrija, Diferencialinė skaičiuotė su įvadu į aukštąją matematiką, Teorinė ir analizinė mechanika, Fizika (experim. ir teorinė dalis), Neorganinė chemija, Aukštoji algebra, Braižomoji Geometrija, Įvadas į astronomiją, Sferinė astronomija su sferine trigonometrija, Teorinė astronomija, Diferencialinių lygčių integravimas, Tikrenybių (Galimybių) teorija, Termodinamika, Geofizika, Pabaigiamųjų skirtumų teorija, Teorinė fizika, Skaičių teorija, Variacinė skaičiuotė, Funkcijų teorija, Reliatyvumo teorija. Matematikos istorija ir metodika, Fizikos istorija ir metodika.

§ 4. Fizikos-Chemijos skyriuje dėstomieji mokslai:

Fizika (experim. ir teorinė dalis), Neorganinė chemija, Organinė chemija, Analyžinė chemija, Termodinamika, Fizinė chemija, Mineralogija su kristalochemija, Dinaminė geologija, Aukštosios matematikos elementai, Geofizika, Teorinė fizika, Atomų ir molekulų struktūra, Bendroji chemijos technologija, Reliatyvumo teorija.

§ 5. Biologijos skyriuje dėstomieji mokslai:

Fizika (experimentinė dalis), Neorganinė chemija, Organinė chemija, Analyzinė chemija, Augalų anatomija ir morfologija, Augalų fiziologija, Augalų sistematika, Zoologija, Žmogaus anatomija, Christologija, Aukštosios matematikos elementai, Įvadas į biolo-

---

*) Ištrauka iš statuto.

giją, Minerologija su kristalografija, Geofizika (Meteorologija), Dinaminė geologija, Geologija su paleontologija, Specialės paskaitos iš botanikos, Embriologija, Entomologija, Lyginamoji anatomija, Gyvulių fiziologija, Pritaikomoji botanika (Fitopatogija), Genetika, Zoogeografija, Antropologija su geografija, Ichtiologija, Mikrobiologija, Naturfilosofija.

§ 6. Agron.-Miškininkystės skyriuje dėstomieji mokslai.

Fizika, Neorganinė chemija, Minerologija su kristalografija, Augalų anatomija ir morfologija, Zoologija, Geologija, Geodezija, Augalų sistematika, Gyvulių anatomija ir fiziologija, Statyba, Biologija, Politiškoji ekonomija; Geofizika (Meteorologija) Valstybinė ir Administratyvė teisė, Geognozija, Deudrolobija, Augalų fiziologija, Bendroji ir specialė žemdirbystė, žemės ūkio ekonomika, Miškų enciklopedija, Fitopotologija, Entomologija, Medžio technologija (mechaninė ir cheminė), Zootechnika, Gyvulių higiena, Dirvos statika, Žemės ūkio technologija, Mechanika ir ūkio mašinos, Dirvos ir žemės ūkio produktų analizas, Augalų selekcija, Melioracija, Miškamokslis su papildomąja entomologija, Miškotvarkis ir taksacija, Miško apsaugojimas ir taisyklingoji medžioklė, Mikrobiologija.

§ 7. Visi dėsiomieji Fakulteto skyriuose mokslai skirstomi 8 ciklais:

a) Matem-Mechanikos ciklas;
b) Fizikos „
c) Chemljos „
d) Geologijos „
e) Botanikos „
f) Zoologijos „
g) Agronomijos „
h) Miškininkystė „ *)

§ 17. Be privalomų dalykų Fakultetas kasmet nurodo rekomenduojamus mokslo dalykus iš kitų ciklų.

§ 18. Be parodytų privalomųjų praktikos darbų valandų, aukštesniems semestrams duodami praktikos darbai savarankiems mokslingiems tyrinėjimams.

§ 19. Kiekvienas asmuo, norįs eiti mokslus Matem-Gamtos Fakultete, paduoda Universiteto rektoriaus vardu prašymą su reikalingais dokumentais: mokslo cenzo liūdymas, Gimimo metrika, pilietybės liudymas, liudymas dėliai kareiviavimo, dvi fotografiji ir nurodo skyrių kurian mano stoti.

---

*) Ne visi viršminėtuose skyriuose pažymėti mokslai yra dėstomi atskiruos to skyriaus cikluos; pav. Gyvulių higiena dėstoma agronomijos cikle, tuo tarpu Miškininkystės cikle nėra, Fizinė chemija — chemijos cikle, bet ne Geologijos ir t. t.

Apie tai galima plačiau rasti Matem-Gamtos fakulteto reguliomine arba „Lietuvos Universitetas“.

§ 20. Matem-Gamtos Fakulteto studentais įrašomi tie asmens, kurie yra baigę 8 klasių gimnazijas, 7 klasių realines mokyklas, 8 kl. komercines mokyklas, naujausio typo mokytojų seminarijas, dvasines katalikų seminarijas ir kt. to paties laipsnio aukštesnes mokyklas.

§ 22. Laisvaisiais klautytojais priimami asmens ir nebaigę aukštesnės mokyklos, bet tinkamai pasirengę dėstomus mokslus eiti. Priėmimo klausymą sprendžia šiuo atveju Fakulteto Taryba, remdamosi padaryto kandidatui coloquium daviniais.

§ 25. Kiekvienas studentas privalo pasirinkti vieną Fakulteto mokslų ciklą.

§ 26. Privalomieji kiekvieno ciklo mokslai išeinami į 7 semestrus, kuriuos studentas privalo išbūti Universitete.

§ 31. Išklausęs mokslo dalyką, atlikęs paskirtus darbus ir išlaikęs egzaminus studentas gauna pažymėjimą, kad tas mokslo dalykas yra užskaitytas.

§ 37. Studentui, gavusiam visų privalomų jam mokslo dalykų užskaitymus, Fakultetas duoda pažymėjimą apie Universiteto baigimą, nurodydamas, kurį mokslų ciklą yrą studentas išėjęs.

§ 38. Studentui, gavusiam Universiteto baigimo pažymėjimą ir atlikusiam Fakulteto duotąjį mokslo darbą, pažymėjimas pakeičiamas diplomu.

§ 42. Mokslo laipsniai baigusiems Universitetą, titulai ir jų įgijimo tvarka bus vėliau nustatyta.

Šiais 1923-24 m.m. Matematikos-Gamtos fakultete įsiregistravę 159: Mat-Fizikos skyriuj 47; Fizikos Chemijos—18; Biologijos—42; Agronomijos-Miškininkystės—52 studentai.

Studentas Miškininkas.

1923-XII-5

Ateitininkų gyvenimo kronika.

— Gruodžio 2 d. Kauno at-kai (moksleiviai, studentai ir sendraugiai) minėjo 5-ių metų sukaktuves nuo a. a. V. Endziulaičio mirties. Mišias atlaikė gerb. kun. prof. Čėsnys, ir pritaikintą sukaktuvėms pamokslą pasakė kun. prof. Morkelis. Atlankant kapą keli draugai pasakė karštų prakalbų. Sukaktuvės baigės Universiteto salėj, kame a. a. Vytauto sandarbininkai nupasakojo jo gyvenimo bruožus, darbavimosi ir reikšmę moksleivijos ir Lietuvos gyvenimui.

—Spalių mėn. 14 d. Kauno kuopos valdybos rūpesniu buvo suruošta „Saulės“ namų salėje kun. Tumo paskaita „Abstinencija“, kurioje gerb. prelegentas iškėlė abstinencijos svarbą moksleivio gyvenime. Po paskaitos buvo nedidelis koncertas, kurio programą atliko vieni moksleiviai.

— Lapkričio mėn. 11 d. buvo pirmasis Kauno Eucharistinio būrelio susirinkimas. Nors būrelis susitvėrė dar pereitais metais, bet veikė silpnai. Šį met sutvirtėjo ir iš naujo susitvarkė. Būrelio valdybos pirmininku išrinktas dr. K. Piktuižis. Naujus savo darbo metus pradedant moksleivių bažnyčioje būrelio nariai bendrai priėmė šv. Komuniją,

— Seinų (Lazdijuose) A-kų kuopa gruodžio 16 d. visuotiname susirinkime vienbalsiai nutarė, kad kiekvienas narys yra abstinentas ir išrinko komisiją iš O. Blažonytės, K. Truskos, ir Pr. Zabielsko, kuri rūpinsis kuopos abstinencijos reikalais. Susirinkusieji reiškė griežčiausių nuomonių prieš alkoholį, žmonijos žudytoją.

— Ligi 1923—24 metų Seinų kuopa veikė neišsiskirsčius į kuopeles. Šių metų bėgyje, pastangomis kuopos valdybos sudaryta keturios kuopelės: 1) Mergaičių (Vaidilyčių) kuopelė, narių 32 (jų tarpe yra 12 jaun. a-kių) 2) VI ir VII klasės vyrų kuopelė 18 narių; 3) V kl. kuopelė 11 narių ir 4) mokytojų kursų klausytojų kuopelė 31 narys (jų tarpe 7 mergaitės).

— Seinų A-kų kuopos eucharistininkų būrelis gruodžio 2 d. padarė pirmąją išpažintį ir priėmė šv. Komuniją. Būrelyje yra 30 narių.

— Gruodžio 9 d. Utenos at-kai šventė savo penkių metų kuopos gyvenimo sukaktuves. Ryte buvo pamaldos su bendra komunija. Vakare iškilmingas sus-mas koncertas.

— Berlyno Studentų At-kų kuopa 23-XII-9 susirinkime nutarė pasivadinti Berlyno Stud. At-kų Klūbas. Valdybon išrinkta: Micuta, Augustaitis ir Masiliūnas.

KNYGA ir MENAS

Logos. Filosofijos laikraštis. III metai. 1-2 Nr. 1923. Kaunas. 176 psl.

Mūsų filosofinis mąstymas intensingai auga. Taip manyti duoda pagrindo šių metų 1-2 „Logos“ n-ris. Jau savo storumu šis leidinys žymiai praneša pirmuoju du, kuriuodu tik kartu tesudarė 224 psl. Bet puslapių skaičius nepraskiedžia leidinio turinio, kuris lieka tiek pat įvairus ir rimtas, kiek ir pirmuoju du. Pažanga matyti ir didesniame mūsų filosofų savaimingume. Tuo tarpu, kada pirmuosiuose n-riuose žymesnioji rastų dalis susidarydavo iš vertimų bei lietuvinimų, šiame n-ry aiškiai nusveria originalūs mūsų pačių filosofų raštai. Iš tų savaimingųjų gaminių paminėtina dvi jaunesniųjų mūsų filosofų disertacijų santrauki: A. Gylio: „Alfredo Anglo psichologinės ir fizijologinės pažiūros pagal jo raštą „De motu cordis““ ir Iz. Tamošaičio: „Vladimiro Solovjovo pažinimo teorija“. Tai svekintinas „Logoso“ gyvenime reiškinys. Kartu su laikraščio Redakcija lauksime jų ir daugiau.

Ypač turininga Iz. Tamošaičio santrauka. Ji nušviečia garsaus rusų filosofo gnoseologinius pagrindus. Pažinimo klausimas Solovjovui yra klausimas apie mūsų proto subjektyvių lyčių santykį su išorine realybe. Abstraktusis realizmas duoda persaaros paskutiniajam pažinimo elementui ir, logiškai besivystydamas, prieina išvados: visa yra reiškiniai. Abstraktusis raeionalizmas iškelia priekyn aprioristinį proto elementą ir galų gale prieina, jog visa yra sąvoka. Solovjovas stoja ir prieš racionalizmą ir prieš realizmą. Jis sako, jog pažinime yra kur kas daugiau, negu tik proto lytys ir pojūčių daviniai. Pažinimo objekte Solovjovas skiria 3 dalykus 1. substancinį objekto buvimą, 2. objekto visuotiną esmę ir 3. išorinę realybę. Realizmui ir racionalizmui trūksta pirmojo elemento — tikėjimo substanciniu objekto buvimu. Be šio tikėjimo reikalingas dar abipusis subjekto ir objekto veikimas, kuris teikia mūsų dvasiai pastovius daikto vardus, idėjas ir parodo daiktų esmę. Šį subjekto — objekto veikimąsi Solovjovas vadina vaizduote. Pagalios dar reikalinga kūryba, kuri einančius iš viršaus jutimus organizuoja į vaizduotės jau pagamintas idėjas. Trumpai tik tepaliesdamas paties Solovjovo pažinimo teoriją, tariuosi, jog įdomiau bus matyti kaip Solovjovas kariavo su skepticizmo argumentais. Kaip ir Descartes, Solovjovas išėjęs iš skepticizmo. Su absoliučiu skepticizmu jis apsidirbęs greit. Jeigu, sako, nepripažįsti mąstymo tikrumo, remdamasis proto pagrindais, tai tuo pat jau pripažįsti savo protavimo tikrumą ir griauni patį absolutų skepticizmą. Ilgiau reikėjo apsistoti prie reliatyvaus skepticizmo. Jį Solovjovas skyrė į populorų ir mokslinį. Pirmasis tvirtina žmo-

gaus protą esant aprėžtą ir delto negalint pažinti tiesos. Solovjovas jam stato klausimą: „Iš kur žinoma, kad žmogaus protas yra aprėžtas?“ Žinoti būtų galima arba iš patyrimo arba à priori. Bet pavienis žmogaus patyrimas pertrumpas, kad galėtų tai tvirtinti. Taip pat negalima remtis ne istorijos liūdymo, nes mums nežinomas santykis pergyvento laiko su tuo, kurį žmonija dar gyvens. O jeigu žmogaus proto netinkamumą tiesai pažinti galima būtų išvesti à priori, tai reikštų, jog prileidžiamas yra galimumas pažinti žmogaus proto prigimtį, išeitų, jog metafizika norima metafiziką išgriauti. Tuo būdu populariusis skepticizmas pats save griauna. Mokslinio skepticizmo Solovjovas atskiria tris rūšis, atsižvelgiant atatinkamai: į pažinimo objektą, pažinimo subjektą ir pažinimo esmę. Pirmoji rūšis sako, jog mes tegalim pažinti tik daiktų reiškinus, o ne jų esmę. Bet čia remiamasi prileidimu, jog esybė savy ir jos reiškiniai yra du visai skirtingu, vienas nuo antro nepareinamu dalyku. Bet taip tvirtinti reikštų nei daugiau nei mažiau, kaip turėti tikrą tokios esybės sąvoką. Bet reiškinio nuo jo esybės atskirti neseka. Jei jau reiškinys yra, tai turi būti jis kieno nors, vadinasi, turi būti ir kas reiškiasi. Kita mokslinio skepticizmo rūšis argumentuoja, kad mūsų protas esąs subordinuotas būtinoms formoms arba kategorijoms. Tai tiesa. Tačiau nei pats Kantas, nei niekas iš jo sekėjų nėra įrodę, kad joms, toms formoms, už subjekto ribų niekas neatatiktų. Pagaliau, paskutinioji mokslinio skepticizmo rūšis sako, jog mūsų pažinimo turinys esąs suvedamas į sąmonės būvius. Tegu ir taip. Bet tuoj stoja klausimas: iš kur tie sąmonės būviai kilę? juk savaimingai jie rastis negalėjo. — Tuo būdu Solovjovas prieina, jog realiai esančių būtybių pažinimas yra galimas. — Paties Solovjovo pažinimo teorija yra aprioristinė bei subjektyvi. Kontempliatinga ruso prigimtis buvus labiau palinkus į Platoną bei Augustiną, negu į Aristotelį bei Tomą Akvinietį. Pastarųjų dviejų ir jų philosophia perennis Solovjovas, matyt, ne kiek ir tepažinojęs, nes, priešingai, rasi, nebūtų reikėję savo gnoseologijon įvesti mistikinio elemento.

J. Eretas str. „Filosofišką literatūros kritiką bekuriant“ bando skinti naujai literatūros kritikai kelius. Dabartinė kritika esanti nusileidusi iš savo aukštumų ir virtusi literatūros funkcija. Reikalinga reformos. Tuo reikalu autorius daro prancūzų literatūros kritikų istorinę apžvalgą. Prancūzų literatūros kritikos besivystyme atskiria 4 periodus. Pirmajame kritika buvus dogmatinė. Tai Boileau laikai. Jis nustato tam tikras literatūros taisykles, kurių privalo prisilaikyti tiek poetas, veikalą kurdamas, tiek kritikas, jį vertindamas. Menas neprivalo įeiti į koliziją su dorove. Kritikas — poeto draugas; jis lydi poetą ir padeda jam neiškrypti iš kelio. Antrasis periodas — aiškinamosios kritikos periodas. Jo atstovė — M-me de Staël. Kritiko uždavinys esąs „Expliquer leur (veikalų) nature“. Vadinasi, kritikas tik aiškina poeto intenciją, veikalo dvasią, iškelia veikalo grožio ypatybę ir t. t. Trečiame,

„nesmeninės kritikos“ periode (Sainte Beuve) kritika atsipalaiduoja ir nuo tų taisyklių likučių, kuriuos buvo dar palaikiusi niškinamoji kritika. Kritika turinti būti „be prietaru“ (ypač netaikinti veikalui tikybos bei doros matų), „be sistemos“, be jokio kritiko asmens nusistatymo. Kritikas turįs įsigyventi į autoriaus mintis ir jas aiškinti, atsižvelgdamas į autoriaus biografiją ir psichologiją. Atsiranda kritikoje visiškas pakrikimas. Pasidaro kiek rašytojų — tiek sistemų, bet — jokios sistemos. Tai įneša anarkijos į pačią literatūrą. Pradedama ieškoti kelio išbristi iš šio chaoso. Iš tokių ieškotojų pro kitus prasikiša F. Brunetière ir E. Hello. Jie grįžta vėlei prie dogmatinės kritikos ir atranda, jog literatūros principai yra surišti su filosofiniais ir etiniais prinepais. Tai ketvirtasis, idėjinės kritikos periodas.

Su lietuvinimais sutinkame čia Pr. Dovydaitį. Iš jų pažymėtinu du straipsniu apie Dantę: „Dantės pozicija į filosofiją“ ir „Dantė kaipo teisės filosofas“. Iš jų sužinome, jog Dantės būta ne tik poeto, bet ir nemažo gamtininko bei filosofo. Mokslinių bei filosofinių studijų D. ėmęsis po Beatričės mirčiai, nuo 25 savo amžiaus metų. Pirmasis šių studijų išdavinys buvo „Vita Nuova“ (Naujas Gyvenimas). Jame meilės dainelės eina pakaitais su aiškinančiais jas komentoriais. Bet filosofinio elemento čia dar maža. Pilnai poeto filosofija bei erudicicija apsireiškia jo „Puotoje“ (Convivio), parašytoje po poeto ištrėmimo iš Florencijos. Parašyta šis veikalas formoje komentorių trims Dantės konconams. Tai buvo tuomet priimta literatinė forma. Jame randame pagrindinių Dantės pasaulėžiūros ir gyvenimožiūros bruožus. „Cinvivio“ filosofija yra kartu ir „Dieviškosios Komedijos“ filosofija. Veikalas parašytas italų kalba ir turi aiškios tendencijos paskleisti liaudy savo gadynės filosofiją ir mokslą. Abudu veikalu liko nepabaigtu. „Puotoje“ randame komentorių trims konconams, poeto gi buvo numatyta jų keturiolikai. Matyti, jog čia subrendo ir atsistojo prieš Dantės akis tikrasis jo genijus. Visa, ką jis ikšiol buvo dirbęs, buvo tik prisirengimas, buvo prologas jo Komedijai, kuriai dabar jis atsiduoda. Joje susijungia poeto filosofija ir teologija žinojimas ir tikėjimas, ji — tikra poeto enciklopedija. — Studijuodamas, Dantė labai daug skaitė. Pirmiausia matyti jo nuostabus apsiskaitymas Senajame ir Naujajame Testamente. Iš klasinių autorių didžiausios Dantei įtakos darė Virgilijus, kurį jis pasirinko savo Komedijoje vadovu po Pragarą ir Skaistyklą. Filosofijos studijas Dantė pradėjo Beotijumi ir Ciceronu, bet galutinai apsistojo prie Aristotelio. Šis tai davė D. galvojimui tirinį ir pakraipą. Aristotelinė yra Dantės pažinimo teorija, fizika, metafizika, psichologija, etika ete. Tačiau šis aristotelizmas nėra grynas, o yra peržėlęs stipriu arabiškojo neoplatonizmo sluogsniu. Dlatono įtaka į Dantę buvo menka. Matyt, nelabai didelės poeto su Platonu ir pažinties teturėta, kad net jo idėjų mokslas klaidingai vaizduotąsi. Taip pat nematyti nė augustinizmo įtakos žymių. — Iš to laiko scholastikų didesnės įtakos turi Albertas

Didysis, į kurį traukė Dantės susidomėjimas gamtos mokslais ir palinkimas į neoplatonizmą. Maža tecituojamas pas Dantę ir Tomas Akvinietis. Savo mokytoju filosofijoj Dantė visada nurodo Aristotelį, o ne Tomą ir daugely punktų nukrypsta nuo Tomo filosofijos. — Dantė sujungė savy didžiausius graikų, arabų ir krikščionių pasaulio genijus. Ir filosofijoj jis buvo „sau pačiam peritija", ėjo savais keliais. Ėjusios į jį įtakos maina draugėn dviem dideliais — aristotelizmo ir neoplatonizmo krypsniais ir sintezėje sudaro tai, kas vadinama Dantės filosofija.

Kitų sraipsnių neliesiu. Jie yra lygiai įdomūs ir rimti, k. a.: M. Reinio priežastingumo ir sielos klausimai, Pr. Kuraičio iš dabarties filosofijos judėjimo etc, bet skyrium apie juos pakalbėti neištektų čia vietos. Kiekvienas kam rūpi mūsų filosofinio mąstymo plėtotė, galės tai iš paties leidinio patirti.

Dar viena smulkmena. Laikraštis vis dar nenusistovi su metų žymėjimu bei numeracija. Pirmuosiuose dviejuose leidiniuose metai žymėta dvilypiai ir patys leidiniai vadinta „sąsiuviniais" („1-jų (1921/22 m.) knygų 1-sis ir 2-sis sąsiuviniai", „1—2 (1921/1922) metų 3-sis ir 4-sis sąsiuviniai"). Mano skoniui šis žymėjimas nepatikdavo, atrodė kerėbliškas. Šiame leidiny ir šiuo atžvilgiu pažanga reiškiasi. Pažymėta tiesiog „III metai. 1—2 Nr.". Atrodo paprasčiau ir dailiau. Šiaip ar taip laikraštis turėtų sustoti prie ko nors viena.

Pr. Mantvydas.

„Kosmos" gamtotyros ir jos šalimų mokslų laikraštis. 3-4-jų (1922-1923) m. 2-sis sąsiuvinis. Kaunas. 106-216 psl.

Laikraštis storokas, 7-ių lankų. Turinys įvairus. Apimti net aštuoni gamtos mokslų skyriai. Straipsnių bent penkiolika. Dauguma jų originaliniai. Žymiausiąją vietą užima negyvoji gamta: fizika, chemija, astronomija, geologija, klimatologija. Pirmutinis straipsnis „Etero hipotezė" A. Račiukaičio paduoda gan smulkiai visą šios problemos istoriją. Paliesta platokai naujai pagarsėjusio Einšteino teorija. Antras straipsnis „Medžiagos esmė ir struktūra modernojo mokslo šviesoj" P. Jucaičio tirinėja dabar jau aktualų atomo sudėties ir medžiagos eusigiškumo klausimą. Tų klausimų išsprendimui daug padėjo radijaus tirinėjimas. Stačiai pasakiškai išrodo, kaip tad atomo struktūra lyginama su saulės sistemos struktūra. „Astronomijos apžvalga 1922 metams" A. Juškos. Čia įdėta Viliaus Heršelio ir Kamiliaus Flamarijono biografijos. Paminėta taipgi ir astronomijos reikalai Lietuvoj, kurie deja tik in statu nascendi. Gan įdomus straipsnis „Šis tas apie mūsų ir nemūsų žiemas" Pr. Dovydaičio. Čia suimta pluoštelis gamtinio folkloro ir paaiškinimų. Įdomi tema — Ar vidurinės Europos žiemos eina šiltyn? Pažymėtinas straipsnis to paties autoriaus „Iš kovų su žemės viršūne", gaila tik kad neužbaigtas, o kadangi laikraštis pasirodys tik kitais metais, priseis daug laukti. Šioji garsi anglų ekspedicija į Everesto kalną buvo smarkiai judi-

nama užsienio spaudos. Pas mus rodos bene pirmutinis rimtesnis straipsnis šiuo klausimu. Iš botanikos srities „Iš Pabrėžos nespausdintų raštų“, J. Elisono, to pirmojo mūsų botaniko ištrauka lenkų kalboje. Gan įdomus „Drauginis sugyvenimas vabzdžių tarpe“ W. Wheelerio. Paduodama keletas paralelių tarp žmogaus ir vabzdžių draugijinio sugyvenimo. Iš gamtos mokslo istorijos Pr. Dovydaitis paduoda Leonardo da Vinci biografiją. Tikrai stebėtinas to žmogaus universališkumas. Apėmęs kuo ne visas meno šakas jis dar griebėsi gamtos mokslų. Ir čia jo padaryta gan nemenkų dalykų. Įdomiausia tai jo oru skraidymo bandymai.

Sunku, žinoma, čia tinkamai pažymėti visa tai, ką duoda šis laikraštis. Mūsų menkoje mokslo literatūroje tikrai vienatinis rodytojas tikrojo gamtos mokslo. Gaila, kad taip retai pasirodo. Straipsniai popularūs, bet sykiu ir mokslingi. Ateitininkai turi būtinai skaityti, ypatingai kad dabartinis gamtos mokslas daug kuo prisideda prie mūsų pasaulėžiūros tvirtinimo, o be to svarbu išsklaidyti tuos priekaištus, kurie statomi iš priešingos pusės senomis teorijomis remiantis. Gaila tik, kad laikraščio forma neperpuikiausia. Jei būtų gražesnė išvaizda, iliustracijos, kas gamtos ir geografijos mokslo laikrašty būtina, manau daug daugiaus jis skaitomas būtų. *J. Ž.*

Hans Roselieb, Der Schalk-in der Liebe. Novelle. Freiburg in Breisgau 1923. 69 psl.

Yra tai viena iš Herderio leidžiamosios dabarties pasakotojų serijos knygelių.

Dvi jauni sieli, Jokūbas ir Luizė, pasidaro vienas antram neabejingu. Tačiau aiškiai neišsiduoda: vienas iš kuklumo, antra — iš kiek perdėto apie save nusimanymo. Jokūbas, paprastas fabriko darbininkas, norėdamas pasiekti savo svajotąją, kuri buvo kiek aukštesnės už jį kilmės — buvo atsitarnavusio karininko duktė— ir kartu apsirūpinti del ateities, pasiryžta važiuoti dar technikos mokyklon. Atsisveikindamas, tačiau, taip ir neprisipažįsta Luizę mylįs. Jokūbui išvažiavus, Luizė neberimsta, ji pradeda abejoti Jokūbo meile. Apsikeičia abudu po pora laiškų, bet taip ir neišsiaiškina savo širdies reikalo. Iš čia ima vienas antrą įtarti, abejoti ir, pagalios, rodos, visai išsiskiria. Luizė ima džiūti, pasidaro nebepakenčiama namiškiams. Jokūbas steigias draugų būryj prie alaus meilės jausmą nuraminti. Tai pastebi Luizės tėvas ir imasi dalyką pataisyti. Ir iš tiesų jam senam kariui, pavyksta, tam tikrų „strateginių“ priemonių pasigaunant, abi sieli vėlei suartinti. Jokūbui jis sukelia daugiau savainingumo ir drąsos, o Luizei — nuolaidumo. Ir abu jaunuoliu savo tarpe susipranta.

Apysakaitė visai padori. Be to, joje daug psichologijos, ypač besimylinčiųjų žmonių psichologijos. Kapitonas Maien — Luizės tėvas — pasirodo čia puikus jaunųjų psichikos žinovas Taip pat kartas nuo karto pasitaiko dailių gamtos vaizdelių ir, apskritai, gražių, poetingų vietelių. *M. Pk.*

„Glušas“ L. Fuldos 5 veiksmų komedija, statyta Valstybiniame Dramos Teatre 18 d. lapkričio mėn.

Ši komedija dideliu pasisekimu jau kelintą kartą eina Kauno Valstybiniame Teatre, ją, rodos, kelius kartus Valstybinė Drama yra pastačiusi provincijoje ir, reikia tikėtis, kad pavasarį V. Drama darydama po Lietuvą didesnį maršrutą, dar ne kartą tą komediją kartos. Todel ir tenka su ja supažindinti „Ateities“ skaitytojus, nes šiaip ar taip svarbesnis ar menkesnis kultūrinis įvykis yra žinotinas.

Banko valdininko Justo Haeberlino dėdė mirdamas palieka turto testamentą, kurio išklausyti į teismą susirenka visi giminės ir, žinoma, kiekvienas nori gauti palikimą. Kai teismo narys perskaito testamentą, pasirodo, kad turtas skiriamas kvailiausiam iš visų giminių. Kiekvienas, norėdamas gauti palikimą, sakosi esąs kvailiausias, tik vienas J. Haeberlin'as nuo tokios konkurencijos principialiai atsisako. Priseina balsavimo keliu išrišti kuris kvailiausias, bet ir balsavimas rezultatų neduoda, nes kiekvienas balsuoja už save. Po to teisėjas atidaro konvertą paliktą prie testamento, ir praneša, kad kvailiausiu mirusis skaito Justą Haeberliną kuriam pavedamas turtas. Šis vargšas jaučiasi įžeistas, nes paskaitytas kvailiausiu. Bet čia Justą pradeda raminti „geroji“ tetulė Širmer su savo dukrele Elze, prašo persikelti jį pas jas gyventi, nors pirma į jį nei pažvelgti nenorėjo. Justas persikeldamas pas p. Širmer pensiono laikytoją susitinka su amerikietė Wiegand, kuria labai susidomėję yra Justo pusbroliai: bankininkas Kurtas Engelhartas ir inžinieris G. Bechas; jie du kas rytas žiūri į aukštą į amerikietės langus ir siunčia kas rytą gelių su parašu vizitinėje kortelėje „nežinomasis dūsautojas“. Tuo tarpu ponia Širmer pasako Justui, kad jos dukters širdelė palinkusi prie Justo: ponia sakosi, kad jai pinigai visai nesvarbu (tas labai patinka Justui), bet vis tik žada ir Justo pinigais pasirūpinti. Panelė Wiegand sužinojusi, kad Justas testamentą paveldėjo, kaip kvailiausias, ir kad jis perdaug idealiai žiūri į giminaitę Širmer ir jos dukterį, juokiasi ir pasižada nutraukti nuo Justo akių kaukę. Atėję trys Justo pusbroliai: inžineris, finansistas ir poeta sakosi negali parodyti savo tąlentų del pinigų stokos. Justas sužinojęs, kad palikimo gali išsižadėti, jį visą išdalina „genialiems“ pusbroliams. Du pusbroliu inžinieris ir finansistas gavę nemaža pinigų pradeda pirštis turtingai amerikietei p-lei Wiegand, ir peršasi ne tiek mylėdami, kiek norėdami dar daugiau pinigų įgyti, tik amerikietė, gerai žinodama jų norus, taip baisiai išjuokia juos, kad nenoroms priseina bėgti. Tuo tarpu p. Širmer sužinojusi, kad Justas visą palikimą išdalino pusbroliams, smarkiai supyksta ir išvaro laukan iš būto. Ir dar prie Justo tretysis pusbrolis knygininkas, poeta Vilibaldas, jau matuoja Širmer kambarius, nes jis juos gauna vesdamas Elzę, kuri sakėsi mylinti Justą ir kurią jis buvo žadėjęs vesti. Ketvirtame akte matome „genialų“ pusbrolį Vilibaldą puikiame kambary bekalantį eiles—jam viskas būtų ge-

ra, jei žmona su savo muzika nebaidytų įkvėpimo, del ko Vilibaldas susibarė su žmona ir žmonos motina. Jiems besibarant prieš išvažiuodama Amerikon, ateina p. Wiegand paklausti kur gyvena Justas, tačiau šie nežino, kur gyvena jų geradaris, atidavęs pinigus. Dar prieš išeinant amerikietei, ateina genialus pusbrolis inžinieris patyręs didelę katastrofą, sužeidęs ranką, koją ir akį beskrisdamas savo išrastuoju orlaiviu. Dabar jis prašo Vilibaldo pinigų naujo orlaivio statymui. Tuo tarpu pasirodo antras pusbrolis bankininkas, pasisako padaręs gerą karjerą, bet kartu pasako, kad reikia pasirūpinti kur nors padėti pusbrolį Justą, kurį jis pašalino nuo tarnystės banke, ir kuris jo nuomonė, esąs glušas ir galįs jiems padaryti gėdą. Visi sutinka, kad Justą reikia nugabenti į pamišėlių namus. Tuo tarpu visai suvargęs ateina ir Justas ieškoti pas Vilibaldą pastogės ir pagalbos. Jis tikrai jos neprižada Justui; jos neprižada ir pusbrolis inžinieris. Justui užsnūdus pusbroliai pakviečia nenormalių žmonių sanatorijos gydytoją pasiimti Justą, o pastarajam pasako, kad tai bus mokslininkas, kuris duos jam tarnystę. Sužinojusi apie tokį pusbrolių niekšingą pasielgimą, amerikietė Wiegand atsisako važiuoti Amerikon ir ryžtasi pradėti kovą su pusbroliais. Gydytojas pripažįsta Justą normaliu, bet laiko sanatorijoj, jo paties labui. Daktaras yra perskaitęs įstabiai įdomų Justo dienyną, ir nupasakojo p-lei Wiegand, kad jis turįs vieną mylimąją Doris tik apie tą meilę niekas neprivalo žinoti, taip esąs nusrendęs Justas. Joks smūgis nėra taip skaudus Justui, kaip perskaitymas iš dienyno jo širdies paslapčių—Justas laiko tai didžiausia niekšyste. Tik pasirodo, kad Justo apdainuotoji Doris yra p-lė Wiegand—ji pasisako taip pat mylinti Justą ir norinti jį vesti. Šis išgirdęs tokį pasiūlymą stebisi, bet galų gale sutinka likti jos vyru. Pusbroliai Kurtas ir Serhardas stebisi ir nesupranta, kaip tai galėjo įvykti, nes Justą jie laikė glušu.

Šis L. Fuldos veikalas nėra vienas geresniųjų jo veikalų, tačiau publika ji pamėgo del to bendro gražaus įspūdžio, kurį gali išsinešti kiekvienas jį pamatęs. Žmogus juokies ne tiek iš pačių veikėjų situacijų (kas yra ir menkoj komedijoj), bet ir nuoširdžiai džiaugies matydamas vieno idealisto žmogaus tragedijos laimingą galą. Nors juokiesi iš įvairių situacijų, juokiesi iš paties kentėtojo Justo Haeberlino, laikomo glušu, kvailiu, tačiau širdy jo kvailiu nelaikai, jauti kažin kokią simpatiją, jauti pasigailėjimą del jo nepasisekimų ir gale nuoširdžiai pasidžiaugi jo laimėjimu.

Vyriausis tos komedijos asmuo, Justas Haeberlinas, patsai glušas. Ne, jis nėra glušas, tik tokiu žmonės, paprasti, pilki, geriau niekingi smulkūs žmonės laiko jį glušu. Jis yra labai geros širdies žmogus, jis atiduoda paskutinius skatikus, palikdamas neužsimokėtas už butą, kad tik artimui neįvyktų nelaimė (mat kažin kas del pinigų stokos norėjo nusišauti). Jis pasitiki žmonėms,

jų gražiems žodžiams ir del to kenčia, nors ir tą kentėjimą laiko jei ne laime, tai tik jau ne prapultimi. Tariamas glušas niekur nemato beveik pikto, į visa žiūri gero akimis, visa aiškina geru ir todel suseina į koliziją su gyvenimu, kame vis tik daug negero yra. Jis yra perdaug didelis idealistas. Tiesa, autorius pasijuokia iš to per didelio idealizmo, tačiau netiki, kad idealistas žūtų, nors gyvena labai skurdžiai ir netrukšmingai — autorius duoda vilties idealų laimėjimui.

Visai griežtai priešingas tipas yra amerikietė p-lė Wiegand — ji ne kažin koki idealistė ir optimistė, bet gyvenimo praktikė. Ji greit suuodžia pirkliską „genialiųjų pusbrolių“ meilę ir moka smarkiai visa išjuokti. Ji moka įvertinti tylią Justo meilę, kurią jis ir jo „draugas“ dienynas težino, ir kuri būtų likusi amžina paslaptimi. Wiegand šiaip ar taip įdomus asmuo, ir noroms nenoroms patraukia žiūrėtojo simpatiją. Ji bene bus ir visų natūraliausis asmuo. Autorius suvesdamas Justą ir p-lę Wiegand poron, tur būt, norėjo pabrėžti, kad teorija ir praktika, idealas ir gyvenimo reikalai neprivalo vienas nuo kito nutolti — jie abu reikalingi gyvenime.

Savotišką trio sudaro trys „genialieji pusbroliai“. Jie visi karjeristai, žmonės be širdies beveik ir be sąžinės. Genialusis Vilibaldas Bekas, knygyno tarnautojas — poeta. Jis tik save laiko poetu, bet iš tikrųjų, tai yra juokingas eilių kalėjas. Jo asmeny matyt autorius norėjo pajuokti tuos, kurie nebūdami poetais, tokiais save įsivaizdina ir mano, kad mėbliruoti kambariai ir kitos rafinuotos ypatybės suteiks įkvėpimo. Antras genialus pusbrolis Gerhardas Bekas, inžinieris, paskendęs naujų išradimų manijoj. Jis ir katastrofą patyręs del netikusio skraidomojo aparato apskaitliavimų, išaikvojęs jam pinigus, džiaugiasi garbę apsaugojęs. Jei jis gautų ir dabar pinigų, tai ir paskęstų naujuose išradimuose. Tretysis pusbrolis Kurtas Engelhartas turi daugiau finansininko gabumų, bet užtat jis, turėdamas pasisekimų, pirmas savo geradarį Justą atleidžia nuo tarnystės banke ir pirmas pasiūlo pasiųsti jį į pamišėlių namus. Jis žmogus be sąžinės — bene pats niekingiausias iš viso „genialiųjų“ trio.

Gudrios ir gobšios miestietės tipą vaizduoja ponia Širmer. Ji tikra vokietė. Gana charakteringa ir jos duktė amžina šokoladininkė.

L. Fulda labai juokiasi iš savo didvyrių ir jų ydų (tik iš p. Wiegand beveik visai nesijuokia). Jis besijuokdamas kartais net perdeda ir asmenys pasidaro vietomis nenatūralūs. Tai būtų galima prikišti V. Bekui ir Justui Haeberlinui ir dar vienam kitam. Nenatūralus ir tas testamentas ir jo skaitymas, iš ko paskiau ir toliau veiksmas pinasi. Penktame akte p. Wiegand ir daktaro pašnekėsiai ir pasipasakojimai sustabdo akciją, kas, žinoma, veikalui nėra pliusas.

Kalbėti apie artistų vaidinimą šiuo tarpu beveik netenka, nes jie savo roles ne tik komedijose ir linksmesniuose veikaluose

gerai atlieka. Visai gražiai „glušą“ Justą vaidino pats šios komedijos vertėjas V. Dineika; puikiai tiko p-lės Wiegand rolei A. Vainiūnaitė. J. Kubertavičius ne tik sveiką, bet ir sukiužusį Gerhardą Beką suvaidino puikiai su visomis smulkmenomis.

J. Grinius.

Mariampolė. Savybės vakaras Mariampolės at-kai kas met suruošia po keletą vakarų. Ir reikia pripažinti, kad į šių vakarų pastatymą kreipia didelį dėmesį ir deda pastangų, kad vakarai patenkintų estetinius publikos jausmus ir būtų akstinu meno kultūrai kelti.

Lig 1920 metų Mariampolės at-kai buvo labiau dėmesį atkreipę į dramatinę vakarų dalį. Tada buvo suvaidinta toki veikalai, kaip „Sugrįžo“, „Kerštas“, „Mirga“, „Undinė“ „Vakarinė daina“ ir nemaža kitų. Tų metų pradžioje iš Mariampolės išvažiavus kun. Šmulkščiui, at-kai neteko giliai scenos mene nusimanančio režisieriaus. Tat toliau vaidybos srityj senovės aukštumoj negalėdami išsilaikyti, M-lės at-kai, svorio centrą perkėlė į muzikaliniai — vokalinę vakarų dalį. Šiai sričiai pakelti, ypatingai pasišventė gabus ir energingas muzikos mylėtojas K. Gurevičius. Jam $19^{20}/_{21}$ m. m. A. Vaičiūnui padedant susiorganizuoja at-kų choras $19^{22}/_{23}$ m. m. šis choras išauga, padaro rimtą pažangą ir virsta nuolatiniu. Jau tais metais suruošiama savybės koncertas, viešas vakaras—spektaklis ir at-kų šventė su plačia muzikaliniai—vokaline dalimi.

Šių metų lapkričio m. 17 d. įvyko pirmas šiais mokslo metais savybės vakaras—spektaklis. Programa gana įvairi ir turininga. Vaidinta komedija „Uošvė į namus—tylos nebus“, pasakyta monologas, melodeklamacija, dainuota solo ir choras.

Komedija suvaidinta visai vykusiai. Visas komedijos veikimas koncentruojasi — Kumštienės, Grigaliaus ir dalinai Ramienės rose, kurias gana gerai atliko K. Jonkaitytė, J. Kudirka ir Z. Daukšytė. Kitos dvi rolės — Z. Ramio ir tarnaitės yra antraeilės, tik priemonės anų asmenų veikimui išvystyti. Tat, ir jas vaidinusiems— A. Kučinskui ir O. Šulinskaitei negalėjo, kaip reikia, pasireikšti.

Labai įdomią programos dalį sudarė dainavimas solo. Tai pirmi šioj srityj pačių kuopos narių savarankūs žingsniai. Solo dainavo — K. Kavaliauskas, K. Klimauskas ir V. Masiulytė.

Kavaliauskas padainavo: „Oi kas?“ St. Šimkaus ir „Tų mergelių dainavimas“. Solo dainavimu parodė, kad muzikoje jis yra gana prasilavinęs ir gabus. Abi daineles atliko rūpestingai. Ypatingai antroji dainele linksmesnio pobūdžio, padarė malonų įspūdį.

K. Klimauskas pad. „Lopšinę“ St. Šimkaus. Dainuodamas, parodė savo gražų, stiprų baritoną. Kadangi tai buvo dar pirmas jo pasirodymas, tai dainininkas varžėsi ir tai kenkė pilnam kūrinio išpildymui. Jei ateityje Klimauskas atkreips dėmesį į savo balso lavinimą, tai at-kai susilauks labai rimto dainininko.

V. Masiulytė dainavo „Kur bakūžė samanuota“ ir „Oi varge, varge“ St. Šimkaus. Pirmoji išėjo kiek silpnokai, bet antroji paliko gana gilų įspūdį.

Bendrai solistams kiek kenkė ir gadino įspūdį akompanavimas, nes neatsiliepė daugelis pianino klavišų. Choras, be ateitininkų himno, padainavo 6 liaudies dainas. Pora dainelių išėjo kiek silpniau, bet visos kitos visai gerai. Choro skaitlingumas, jaučiamas choristų įsigilinimas į dainą, teika malonaus ir didingo įspūdžio, tik tokiam skaitlingam chorui, šiek tiek kenkė ankštoka gimnazijos salė.

Bendrai, vakaras visai gerai pavyko. Buvo jaučiama gyvumas, ūpas ir stengimasis visa kuo geriausiai atlikti. Šis vakaras ryškiai parodė, kad Mariampoliečiai turi nemaža iniciatyvos bei sugebėjimo ir meno srityj. Todel stačiai su nuostaba perskaitėm pereitame „Ateities“ numeryje Pupučio šio savybės vakaro—spektaklio nevykusią kritiką.

K. Akelis. Pr. Dielininkaitis.

Redakcijos prierašas. Šio rašinėlio galą, kame eina polemika su Pupučiu žodžiais, o ne faktais, ir taip pat kur sakomi nevietoj redakcijai „pamokslai“, išbraukėme. Čia dedame rašinėlį kai kurioms minimo vakaro smulkmenoms geriau nušviesti, ir atitaisyti nors šis rašinėlis Pupučio vakaro kritikos esmingai nepakeičia.

Mūsų gyvenimas

Šiauliai. Tikrai įdomu skaityti „Ateityje“ esančias korespondencijas iš kuopų gyvenimo. Pirma susipažįsti su kitų veikimu, antra randi savo veikimo nustatymui pavyzdžių ir trečia matant, kaip smarkiai dirba draugai kitur, kyla noras patiems veikti, patiems dėti aukų kartų su kitais ant idėjos aukuro...

Dabar kas dirbma ir manoma dirbti Šiaulių kuopoje.

Šių metų rugsėjo m. 10 d. susirinkome į gimnaziją. Gimnazijos butas išremontuotas švarus, jaukus ir kaž kaip jame jaukiau jauties. Ateitininkai pradėjo tuojau teirautis, kada įvyks pirmas susirinkimas. Kuopos valdyba bandė dar pakeisti kiek veikimo aplinkybes, tačiau gimnazijoj tas pat dvelkia „vėjas“, ir nieko negalima permainyti. Taip pirmas susirinkimas įvyko rugsėjo m. 16 d., kuriame dalyvavo gerbiamasai At-kų Centro Valdybos pirmininkas p. J. Leimonas, užsukęs į Šiaulius lankydamas ateitininkų kuopos Aukštaitijoj. Čia svečias laikė karštą, turiningą kalbą apie pažiūrų susidarymą, jų svarbą moksleivio išsilavinime ir bendrai gyvenime. Po susirinkimo dar senoji kuopos valdyba tarėsi su Centro pirmininku kuopos sutvarkymo reikalais. Pasitaryme numatyta naujas, jau praeitais metais pradėtas kuopos sut-

varkymas pilnai įvykdyti. Todel visuotiname susirinkime, įvykusiame rugsėjo m. 23 d., nutarta sujungti visus Šiaulių ateitininkus į vieną organizuotą kuopą su bendra valdyba. Kuopa suskirstyta į 4 kuopeles. Į I-ąją kuopelę įeina bernaičiai VIII — VI kl., į II-ąją — ateitininkės mergaitės į III-ąją — jaunesnieji at-kai V-I kl. ir į IV-ąją — 6-šių klasių suaugusiems mokyklos mokiniai. Pirmąsias tris sudaro valstybinės gimnazijos mokiniai. Dar neprisidėjo į bendrą kuopą. Mokytojų Seminarijos ateitininkai, nes mokyklos administracija yra priešingai nusistačiusi, nežiūrint, kad ji leidžia at-kams viešai veikti. Taip pat įdomu, ir, deja, juokinga, kad toji pat administracija yra priešinga kuopos užsiregistravimui Centre. Delto tai apie tą kuopą ir nežinoma maž nieko C. Valdyboj.

Be kuopelių veikia įsteigtos praeitais metais abtinentų ir sporto sekcijos ir šiais metais — eucharistininkų, filosofijos — literatūros ir visuomeninkų. Visos sekcijos turi nusistatę sau veikimo planus ir sparčiai imasi darbo. Reikia pastebėti, kad žymiausias darbas ir pramatomas sekcijose. (Apie sekcijas atskirai kitą kart). Taip pat išrinkta ir darbuojasi dar šios komisijos: 1. Sus. Fondo, 2. „Ateities“ platinimo ir 3. Vakarams rengti. Susišelpimo Fondo reikalai, kurie praeitais metais darė šiek tiek netvarkos, nes buvo nutarta visiems nariams būti drauge ir S. Fondo nariais, dabar sutvarkyti priverstiną nutarimą panaikinant. Tuo būdu S. Fondo narių yra 53. „Ateities“ gi platinimo komisija išplatina 100 egz. „Ateities“. Bendrai veikimas šiais metais pradėtas daug sparčiau ir stropiau. Matyt prasidedąs atgijimas ir idėjinio darbo pamėgimas. Narių tarpe rodosi pasiryžimo ir ūpo dirbti aukštų uždavinių vykinimui. Tai yra sveikintina, nes jau labai labai laikas įsigyventi patiems savo organizacijos idealose taip tvirtai, kad juos galėtume įgyvendinti laisvojoj tėvynėj.

Laisvūnas.

Kaunas. Meno Mokykla. Aukštieji Paišybos Kursai dar pernai perorganizuoti į Meno Mokyklą.

Šįmet Meno Mokykla pradėjo moklus tik lapkričio 10 d. bet jau gražiuose, tyčia Meno Mokyklai pastatytuose rūmuose. Ir vieta rūmams parinkta kuo geriausiai. Didingi rūmai stovi ant aukšto kalno (prieš karą ten buvo 9 batarėja), iš kur visas miestas matosi kaip ant delno. Tame pačiame, kalne, gal kokis 50 žingsnių nuo mokyklos, auga Steigiamojo Seimo Narių pasodinti ąžuolai. Visas Meno Mokyklos plotas aptvertas geležine tvora. Su laikų aplink mokyklą bus įrengtas parkas.

Tiesa, dar nesuskubta galutinai įrengti rūmus. Kol kas trūksta kai kurių patogumų. Kai kurie kambariai dar neįrengti. Mokyklos kiemas visai netvarkytas. Bet jau kitais metais, galima tikėtis, visi darbai bus užbaigti.

Meno Mokykloje yra du skyriai: bendrasai ir aukštasis. Bendrajame skyriuje yra keturi semestrai ir vienas rengiamasai.

Semestras išeinama per pusmetį. Bendrąjį skyrių išėjus duodama gimnazijos mokytojo teisės. Aukštajame skyriuje be tapybos (jau veikia), lipdybos ir grafikos studijų bus dar architektūros ir dekoracijos studijos.

Mokytojų personalas šiais mokslo metais irgi žymiai pasipildė. Mokykloje mokytojauja šie dailininkai: J, Vienožinskis, direktorius ir aukštojo skyriaus vedėjas, J. Šileika, rengiamojo ir IV semestrų vedėjas, Galdikas, I semestro vedėjas, Kalpokas, III semestro vedėjas, J. Šlapelis, meno istorijos mokytojas, Didžiokas, ornamentinos ir dekoracijos mokytojas, Čiurlionis, braižybos ir perspektyvos mokytojas.

Į mokyklą priimami tikrieji ir laisvieji klausytojai. Laisvieji klausytojai (kurie neturi 4 kl. mokslo cenzo) antraeilių dalykų, k. t. meno istorijos, perspektyvos, braižybos ir kt. gali ir neklausyti. Bet už tat laisvieji klausytojai, kad išėję visą paišybos kursą, bet mokytojo teisių negauna.

Šiaip jau mokykloje mokslas gan rimtai pastatytas ir suinteresuotiems patartina nevažiuoti svetur, bet pirma čionai išbandyti savo gabumus.

Vėliau, jau užbaigus, ne tik patartina, bet būtinai yra reikalinga vykti užsienin susipažinti su Europos Muzėjais ir kiek pagilinti savo studijas. *V. J-ka.*

Naumiestis (Šakių apskr.). Pereitais mokslo metais Naumiestyje buvo penkios klasės. Nors jėgos išsilavinimo žvilgsniu atrodo silpnos, bet nudirbta gana daug, tik visas vargas čia tame, kad kas antri metai steigiama po vieną klasę pirmyn, todel labiau išsilavinę moksleiviai privalo apleisti gimnaziją ir išvažiuoti į kitus miestus tęsti savo mokslą. Bet nežiūrint ir į tokias kliūtis, sparčiai dirbama. Pirmųjų darbuotojų eiles užima jaunesnieji ir tęsia pradėtąjį darbą. 1921-22 m. buvo kuopa pasidalinus į dvi dali, bet sumažėjus kitiems metams narių — viena bendrai. Vidutiniai veikia ir Jaunesnieji at-kai. Iš gimnazijos mokytojų pūsės jokių trukdymų nedaroma. Sekcijų turėjo tik vieną: jaunimo skyrius arba visuomenininkų sekcija. Dėka geros ir energingos valdybos padaryta 14 susirinkimų. Paskaitų buvo 12, kurių daugelis pačių buvo paruoštos: 1) Politika moksleivių tarpe, 2) Sielos nemirtingumas, 3) Visuomeninis at-kų darbas, 4) Tikėjimas ir jo reikalingumas, 5) Socializmas ir tikėjimas, 6) Dvi: Principai ir gyvenimas, 7) Kristaus askeza ir žmogaus gyvenimo reiškiniai, 8) Keturios: Bažnyčia ir valstybinis gyvenimas. Du referatai: 1. Likimas ir 2. Mokinkimės. Narių 45.

Jaunimo skyrius suorganizuotas 1920 m. mokytojo J. Steponaičio. Jo tikslas suorganizuoti apylinkės suaugusį jaunimą į pavasarininkų kuopas. Sodžiuose turi 7 kuopeles. Dažnai siunčia narius su paskaitomis, referatais ir t.t. Susirinkimų padaryta 16; paskaitos šios buvo: 1. Politinės partijos, 2. Italijos politinis sutvarkymas, 3. Kritikos pagrindai, 4. Pasaulėžiūra, 5. Italijos gro-

žybės, 6. Laisva žmogaus valia, 7. Socializmas (2), 8. Ateistai, 9.Darvinizmas, 10, Pasaulio pabaiga, 11. Kristaus Dievybė. Ref.: 1. Krikščionybė, 2. Alkoholis, 3. Mokslas ir tikėjimas, 4. Lietuvių tautos dvasia, 5. Auklėkimės doroje ir teisybėje. Narių 24. Turi prieglaudoje biurą, kuriame dežuruoja kas šventadieny. Daug išsiaiškinta įvairių tikybinio turinio klausimų. Dalyvavo visame pavasarininkų judėjime. Per Sekmines išklausė d-ro Ereto 10 paskaitų organizaciniuose kursuose.

Susišelpimo fondas įsikūrė 1921 m. Dviem nariam išduota piniginės pašalpos. Įplaukų turėjo iš rinkliavos, loterijos ir t. t. 2500 auks. pasiųsta Susiš. F. Kaune. Įvedus savo valiutą fondas ir iždas kuopos sumažėjo. Visuotino susirinkimo nutarimu, susiš. fondo pinigai perėjo į iždą. Po Velykų s. f. jau nebeveikia.

Ateities platinimo komisijai pareina 40 ekz. „Ateities“, kuriuos ji stengiasi išplatinti moksleivių tarpe. V. Stakišaičio išplatinta kiekv. numerio „Laisvės“ — 40 ekz., „Sargybos“ — 20, „Angelo Sargo“ — 50.

Kuopa turi gražią nuosavią spintą ir gerai aptaisytų knygų, kurios priklauso prie bendro naudojimosi knygyno. Iš viso tame knygyne yra 2500 įvairaus turinio knygų. Iš jo galima skaityti visiems žmonėms užsimokėjus mėn. 20 c. ir įrašų 1 litą.

Suruošta du vakarai. Vaidinta „Audra Giedroje“ ir „Inteligentai“. Pastatyta gyvi paveikslai: „Demarkacijos linija“ ir „Aušros keliais“. Paskutinis parašytas iš pačių narių tarpo V. Stakišaičio. Buvo keletas duetų; choras padainavo gražių dainelių.

10 d. gruodžio 1922 m. iškilmingai dalyvavo pamaldose už mirusius at-kus, o ypatingai savo mokytoją a. a. J. Krasnicką. 10 d. birželio šventė metinę at-kų šventę. Kartu dalyvavo ir Jaunesnieji at-kai. Turėjo prakalbų, paskaitų ir bendrą vakarienę.

Be to pavasaryje buvo suorganizuoti V. Stakišaičio trys paskaitų susirinkimai. Į juos galėjo atsilankyti visi moksleiviai. Buvo iš viso šešios paskaitos: 1. Apie rūkymą, 2. Dailė gyvenime, 3. Apie tikėjimą, 4. Sokratas, 5. Klaidingi gyvenimo keliai, 6. Krikščionybė ir Sokratas.

Pernai veikė ir auš-kų kuopelė. Iš karto buvo leidžiama auš-kams lankyti at-kų susirinkimus, o at-kams auš-kų, bet paskui susilpnėjus visiškai jų jėgoms, nustojo lankę jų susirinkimus at-kai. Daug pasidarbavo mūsų kuopai gimnazijos prefektas kun P. Aleksa ir kun. Švelnys, kuriems visi at-kai nuoširdžiai dėkoja

Šešupės Aidelis.

Rokiškis. Šiais mokslo metais mūsų kuopa susisklrstė į tris kuopeles; I (I, II ir III klasės mokinių), II (IV, V) ir III (VI. VII). Tai darydami numatėme, kad veikimas bus didesnis ir gyvesnis, būvant mažesnėse grupėse kiekvienas galės daugiau pareikšti savo darbo ir iniciatyvos.

Be to 1923 m. rugsėjo mėn. 30 dieną įsikūrė kuopoje Meno bei Literatūros sekcija, kuri lavindamosi savo srityse leis ir kuo-

pos laikraštėlį „Bakužės Viltis“. Šiaip jau veikia visos tos sekcijos, kurios buvo ir praeitais mokslo metais. Būtent: N. Vaidilučių,, Abstinentų, Sporto ir Fondo skyrius.

Gyvavimo apystovos, kaip jau buvo minėta „Ateities“ Nr. 4 blogos. Susirinkimai galimi tik šventadieniais ir tai dar nevisada.

Santykiai su Pedagogų Taryba neblogi, bet ir negeri. Reikalaujama, kad susirinkimai tęstųsi neilgiau 2 valandų; į paskaitas bei referatus leisti visi moksleiviai, referatai bei paskaitos turi būti prieš tai auklėtojų peržiūrėti; be to dar daug įvairių formalumų — visa tai trukdo geresniam kuopos gyvenimui.

Šiemet Rokiškyje yra jau VII klasė, o po metų bus pilna Gimnazija, taip kad Rokiškio ateitininkų ateitis numatoma geresnė.

Viktoraitis.

Kraštotyros draugija.

Tuo vardu yra nesenai įsisteigusi mūsų universitete draugija. Joje dalyvauja humanitarinių mokslų fakulteto studentai; bet gali būti jos nariais ir kitų fakultetų studentai, kuriems rūpi mūsų krašto tyrinėjimas. Mokslo žinias draugijos nariams tiekia profesorai. Visas draugijos darbas išskirstytas sekcijomis. Jau dirba kalbotyros ir tautosakos sekcijos; organizuojasi medžiaginės kultūros ir antropologijos sekcijos. Tuo tarpu svarbiausias draugijos narių uždavinys praktiškai prisiruošti ateinančios vasaros tyrinėjimams ir, apskritai, darbams. Tie darbai tokie: rinkti medžiagą tarmėms, jų ypatybėms, sienoms, žodynui, etimologijai, sintaksei; rinkti tautosakos dalykus, medžiaginės kultūros duomenis ir k.

P. B.

1923 m. „Ateities“ turinys.

Nr. 1. Sausio mėn.

	Pusl.
1. Jau jo nebėr. J. Vingius.	3
2. * * * (eilės). Žvainys.	4
3. Paskutinį momentą. Algimantas.	4
4. A. a. dr. Jurgis Voroneže. V. Jasaitis.	6
5. A. a. J. Krasnickas Mariampolėj. J. Mičiulis.	8
6. J. Krasnickis Münsterio universiteto studentas. J. Gotautas.	10
7. A. a. J. Krasnickiui atminti. B. Granskas.	12
8. Dr. Jurgio nužudymo aplinkybės.	19
9. Sielos rauda. Juozas Švaistra.	20
10. Principų srityje.	23

11. Praeities lapus bevartant. 26
12. Kun. Bosko vaikystės ir mokslo metai. Pr. Dovydaitis. 28
13. Kūrybos procesas ir tendencingasai menas. P. Gs. 44
14. Gyvenimo balsai. 49
15. Sveikatos keliais. 51
16. Knygos ir žurnalai. 53
17. Mūsų gyvenimas. 54
18. Pranešimai. 63
19. Redakcijos atsakai. 64

Nr. 2. Vasario mėn.

1. Darželį lankant. V. Stonis. 65
2. Tik Tau tokie žiedai. Kastytis. 66
3. Slėpiningumo elementas moderniniame moksle ir ateities gairės. Pranas J. Girvainis. 68
4. Ateitininkai ir tautininkai. 78
5. Tolimieji gandai. V. Stonis. 86
6. Pavasario gėlės. J. Paukštelis. 88
7. Amžiai. Vytė Svajonis. 89
8. Laisvės išsiilgusieji. Nikštukas. 91
9. Bažnyčios nuopelnai menui. M. Pučkoriškis. 93
10. Kūrybos procesas ir tendencingasai menas. P. Gs. 100
11. Sveikatos keliais 110
12. Gyvenimo balsai. 113
13. Knygos ir žurnalai. 116
14. Mūsų gyvenimas. 122

Nr. 3. Kovo mėn.

1. Prisikėlimas ir Gyvenimas. J. Grinius. 129
2. Kristaus darželis. Pr. Žvalgonis. 133
3. Golgota. Žvainis. 134
4. Jis kėlėsi. Juozas Paukštelis. 135
5. Sapnas. Vargo Duktė. 136
6. Dovanos. V. Stonis. 137
7. 40-metinės „Aušros“ sukaktuvės. M. Pučkoriškis. 143
8. Saulė viešnia. L. Kuodis. 152
9. Daina. Skudutis. 152
10. Karalius. V. Svajonis. 153
11. Velykų Džiaugsmai. J. Gr. 153
12. Tikybiniai elementai moksle. Dr. L. Bistras. 160
13. Įsidėmėtini dabartinės mūsų padėties reikalai ir rūpesčiai. Z. 168
14. Pakirstas jurginas. Nuliūdusis Paukštelis. 174
15. Motinos meilė. V. Duktė. 175
16. Pataikė. K-is. 176
17. Kur mokytis humanitarinių mokslų. J. St. 178
18. Ateitininkų istorijos reikalu. Ateitininkas. 181

19. Tautinių žaidimų metmens. K. Dineika. 182
20. Mūsų gyvenimas. 186

Nr. 4. Balandžio mėn.

1. Pavasaris. Žvainis. 193
2. Siela, kada tu nusiraminsi. Ąžuolinis. 195
3. Asmenybė. Vertė A. Tylenis. 196
4. Garcia Morenas—didis valstybininkas. Pr. Dovydaitis. 199
5. Turtingiausias karžygis. Vertė X. 210
6. Jaunuolis minčių žaibuose. J. Grinius. 214
7. Mūsų rožės. Žagaras. 217
8. Pavasario žiedai. J. Paukštelis. 219
9. Jaunatvės rytui. J. Paukštelis. 220
10. Mano draugams. Pr. Žvalgonis. 221
11. Ir aš noriu būti inteligentas. K. Bitikas. 222
12. Žemaičių ateitininkų darbuotė. 224
13. Technikos fakultetas Lietuvos Universitete. An. 226
14. Katalikiškoji studentija Ispanijoj. Vertė Steponaitis. 227
15. Iš Eucharistininkų veikimo Mariampolėj. T.G.M. 229
16. Mariampolės Eucharistininkų šventė. Dalyvavusis. 231
17. „Lauda Sion Salvatorem“. A. Žalvarnis. 232
18. Tautinių žaidimų metmens. Kar. Dineika. 234
19. Knygos ir žurnalai. 238
20. Mūsų gyvenimas. 241
21. A. a. Jonas Širmenis. 251
22. Jauniesiems Ateitininkams. 252
23. „Ateities“ platinimas. 252
24. Įvairūs pranešimai. 254

Nr. 5—6. Gegužės—birželio mėn.

1. Visuomenės padėtis ir mūsų pagrindiniai idealai. Z. 256
2. Įpynęs į rožių vainiką. V. Svajonis. 265
3. Valso sūkuriai. V. Svajonis. 265
4. Svajonių keliai. J. Paukštelis. 266
5. Kas? Skudutis. 267
6. Baltosios gėlės. J. Ž. 267
7. Paskutints žvilgterėjimas. Mokinėlis. 268
8. Nuvargau. V. Svajonis. 268
9. Nepriklansomoji moralybė. M. Pučkoriškis. 269
10. Kryžkelėje. J. Grinis, 283
11. Partizanai. J—tės. 292
12. A. a. kun. Ant. Šarkos mirčiai atminti. Iš buvusių jo mokinių. 296
13. Kanto mintys apie prūsų lietuvius. Jonas Remeika. 299

14. Šventas Kazimieras ir mes. J. M. Sedauskas, 301
15. Iš Saleziečių gyvenimo. J. Puišys. 303
16. Sožiaus jaunimas ir mes. Paskendnolis. 305
17. Mokytojams ir mokiniams. K. Dineika. 307
18. Katalogo reikalu. Ateitininkas. 308
19. Knygos ir žurnalai. 309
20. Mūsų gyvenimas. 314
21. Kauno mokyklos. Juozo. 318
22. „Ateities“ platinimas. 319
23. Pranešimai. 320
24. Redakcijos atsakai — viršelio III-iam pusl.

Nr. 7—8. Liepos—Rugpiūčio mėn.

1. Mūsų pasaulėžiūros rūmai. J. Švaistras. 321
2. Jūra. J. Paukštelis. 323
3. Jūrai. J. Paukštelis. 324
4. Ko šilas šlama. J. Paušteliš. 325
5. * * * (eilės). Beržo Verkėjas. 325
6. Gėlės. Laimės Krislas. 326
7. Šv. Jono naktis. M-kas S-las. 327
8. Mudu suspaudėm rankas. Padangių brolis. 327
9. Mano sapnas. U. Sapniūnas. 329
10. Jūra. J. Grinius. 330
11, Quikkborn —Vokietijos katalikiškosios jaunuomenės judėjimas, jo vystymasis ir pagrindai. Pr. Užupis. 340
12. Psichinė ir auklėjamoji darbo reikšmė. A. Šarka. 346
13. Nusižudymų pagrindas. P. Č. 354
14. Ateitininkų gyvenimo kronika. 357
15. Sportas ir auklėjimas. J. Remeika. 359
16. Akademikų at-kų kūno kultūros klūbas „Achilas“. 361
17. Knygos ir žurnalai. 362
18. Mūsų veikimas. 364
19. Pranešimai. 381

Nr. 9. Rugsėjo mėn.

1. Enamieji mūsų veikimo pažangos reikalai. Z. 385
2. Našlaitės rauda. Juozas Paukštelis. 389
3. Solistė. J. Paukštelis. 390
4. * * * (eilės). U. Sapniūnas. 391
5. Tarp laukų gėlelių. U. Sapniūnas. 392
6. Rožės kvepia. Miško Žirgelis. 394
7. A. A. Jackūno Leono atminimui. Ilgesis. 395
8. Kur eiti aukštuosius mokslus. J. Grinius. 398
9. Teol.-filos. fak. taisyklės filosofijos skyriaus mokslui eiti ir laipsniam gauti. 401
10. L. K. Moksl. At-kų konferencija 1924 m. An. 405
11. Mylėkit. Vyt. Svajonis. 410
12. Kelionė. Jul. Lendrė. 412

13. Ir aš nusišypsojau. Padangių brolis. 413
14. Iš prof. Peabody veikalo „Jėzus Kristus ir socialis klausimas“. J. Pulsietis. 414
15. Šventojo Pranciškaus Salezo jaunystės ir studijų metai. Pr. Dovydaitis. 418
16. Žiemių Lietuvos muzėjus. Autikvarijas. 434
17. Knygos ir žurnalai. 438
18. Mūsų veikimas. 442
19. Ateitininkų veikimo kronika. 447
20. „Ateities“ platinimas ant viršelio III pusl.

Nr. 10. Spalių mėn.

1. Draugams ir draugėms ateitininkams. 449
2. Rudeny. V. Stonis. 450
3. Kaip įsigijau knygynėlį. V. Stonis. 451
4. Motutė pas dukrelę rengiasi. Paukštelis. 456
5. Į ateitį. J. Paukštelis. 457
6. Atsiminimai. Cicenopinas. 457
7. „Jaunoji Lietuva“. A. Jakštas. 460
8. Spauda, Dr. J. Eretas. 470
9. Pax Romana. Dostė. 474
10. Sapnas. Druskis. 478
11. Vadų ruošimas. E. Turauskas. 486
12. Karalienė. Vyt. Svajonis. 490
13. Keturi momentai. Katilių Juozas. 491
14. Pasilinksminimų klausimu. J. Švaistras. 495
15. Metinė Studentų At-kų Sąjungos Konferencija. Garliavietis. 497
16. At-kų gyvenimo kronika. 502
17. Knyga ir menas. 504
18. Mūsų veikimas. 507
19. Pranešimai. 512
20. Redakcijos atsakai. III viršelio pusl.

Nr. 11. Lapkričio mėn.

1. Kelios pastabos del kuopų sutvarkymo ir veikimo. K. Š. 512
2. Vai liūdi gluoksnis. Juoz. Paukštelis. 518
3. Pajūry. Neris. 519
4. Aukso jūrės. Juozas Paukštelis. 519
5. Dėdė Vilkelis. Juozas Paukštelis. 520
6. Spauda. Dr. J. Eretas. 527
7. Reikšmė Chateaubriand'o reikalo, „Génie du Christianisme“. O. Jakaitytė. 532
8. Pažink save. Ilgesis. 537
9. Lelijėlė. Algimantas. 538
10. Motina. Ed. Turauskas. 539
11. Psichologijos reikšmė literatūrai. J. Grinius. 541

12. Tolio šalis. Vyt. Svajonis. 547
13. Ekskursija į Rygą. Stasys. 548
14. Kapuose. Cicenopinas. 550
15. Mirusiųjų diena Vienos kapuose. V. Jas-tis 551
16. Gedulos diena. Šešupės Aidelis ir K. Antano. 552
17. A. A. Petras Klikavičius. M. Berželis. 556
18. Ateitininkų gyvenimo kronika. 558
19. Knyga ir menas. 559
20. Mūsų veikimas. 566
21. Iš studentų gyvenimo. 568
22. Senųjų spausdinių rinkimas. Antikvarijus. 572
23. Pranešimai. 575

Nr. 12. Gruodžio mėn.

1. Asmens kultūra ir visuomenės reikalai. Z. 577
2. Vai nepaliausiu. J. Paukštelis. 581
3. Debesys-vaikuokliai. Neris. 582
4. Sparvos. J. Paukštelis. 583
5. Kas gi krikščionys? A. Jakštas. 593
6. Kame išganymas? J. Lm. 597
7. * * * (eilės). Vyt. Svajonis. 600
8. Sniegulės. J. Paukštelis. 600
9. Tu užaugsi galingas drąsus sakalas, o aš pavirsiu baltąja gulbe. J. Keliotis. 601
10. Jaunuomenės mintys. Ed. Turauskas. 604
11. Spauda. Dr. J. Eretas. 606
12. Prie aukštųjų mokyklų reformos. Stud. A. Juška. 609
13. Brofesorius Ude. P. Pakarklis. 613
14. Ko tauta reikalauja iš savo inteligentų. prof. Ude. 614
15. Apie Austrijos aukštąsias mokyklas. J. Urmanas. 617
16. Liet. Univ. Matematikos - Gamtos fak. Stud. Miškininkas. 618
17. Ateitininkų gyvenimo kronika 619
18. Knyga ir menas. 620
19. Mūsų gyveuimas. 631
20. Kraštotyros draugija. P. B. 635
21. 1923 m. „Ateities“ turinys. 635

Redaktorius-leidėjas stud. J. Mičiulis. Spaustuvė „RAIDĖ“ Kaune

Aukos „Ateičiai“.

1. Naumiesčio (Šakių apskr.) kuopa rinkliavos pelną 50 lt.
2. Krekenavos kuopa 25 lt.

Aukotojams ačiū.

Administracija.

Iš Charkovo stud. Dr-jos „Vytis“ per dr. Vileišį gauta paskolų vekselių sumoje 4445 rubl. rusų pinigais.

L. K. M. Ateitininkų Centro Valdyba.

Nuo Administracijos.

Kuopų nebaigiusų atsilyginti už šiuos metus prašom pasiskubinti atsilygint. Taip pat prašome pranešti, kiek reikės siuntinėti egz. kitiems metams.

„A“. Administracija.

Gauti raštai.

1. Prof. V. Čepinskis. **Fizikos paskaitos.** Antrasis skyrius. Skysčiai ir dujos. Kaunas, 1923. Šviet. M-jos Knygų Leidimo Kom-jos leidinys. Kaina 4 lt.

2. **Mūsų Liaudies pasakos vaikams.** Parinko A. Giedrius Iliustravo Panevėžio gimnazijos mokiniai. 1923. II laida.

3. **Kosmos.** 3—4-jų (1922—1923) m. 3-sis (tų metų paskutinis) sąsiuvinis (218—322 pp.).

Šio sąsiuvinio turinys: Dotnavos Ž. Ū. Technikumo Entomologijos Kabineto darbai 1921—1922 m., *St. Mostauskio.* Ar yra gyvenamų žvaigždžių? J. *Plasman'o.* Lietuvos klimatas, *K. Pakšto.* Apie šiltas ir šaltas vasaras kitur ir pas mus, *Pr. Dovydaičio.* Lietuvos upių baseinai, *S. Kolupailos.* Iš kovų su žemės viršūne, *Pr. Dovydaičio.* Vulkanizmo reiškinių priežastys, *Pr. Dovydaičio.* Iš Pabrėžos nespausdintų botanikos raštų, J. *Elisono.* Iš mūsų pasaulėvaizdžio istorijos, *A. Juškos.* Gamtos mokslų terminų reikalui — dar del celės, *Vilkaičio.* Įvairybės ir smulkmenos, *Pr. Dovydaičio.* Bibliografija. Visų metų turinys.

Jau metas užsisakyti 1924 metams

„ATEITIS“,

mėnesinis moksleivių laikraštis.

„Ateitis“ duoda įvairių: tikybos, filosofijos, dailės, istorijos, literatūros ir k. mokslų straipsnių

„Ateitis“ daug rašo apie Lietuvos ir užsienio mokyklas, plačiai nušviečia moksleivių ir studentų gyvenimą.

„Ateityje“ sandarbininkauja Universiteto profesoriai kunigai, pedagogai, studentai, moksleiviai ir k.

„Ateitis“ yra pačių moksleivių redaguojama ir leidžiama.

„Ateitis“ yra vienintelis periodinis moksleivių laikraštis, einąs kas mėnuo 64 pusl. in 8⁰ didumo.

„Ateitis“ kainuoja metams: moksleiviams 8 lit., nemoksleiviams 15 lit. Atskiro num. kaina 1,50 lit., moksleiviams imant kuopose 1 lit.

„Ateities“ adresas: K a u n a s, Laisvės Alėja Nr. 3.

„Ateities“ kaina:

metams . . .	15 lt.
užsienin . . .	20 lt.
Atskiras num. . .	150 ct.
moksleiviams imant kuopose	80 ct.

Spaustuvė „RAIDĖ“ Kaune, Šiaulių gatvė 14 nr.